

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

6746

ԸՆԴԱՐՉԱԿ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

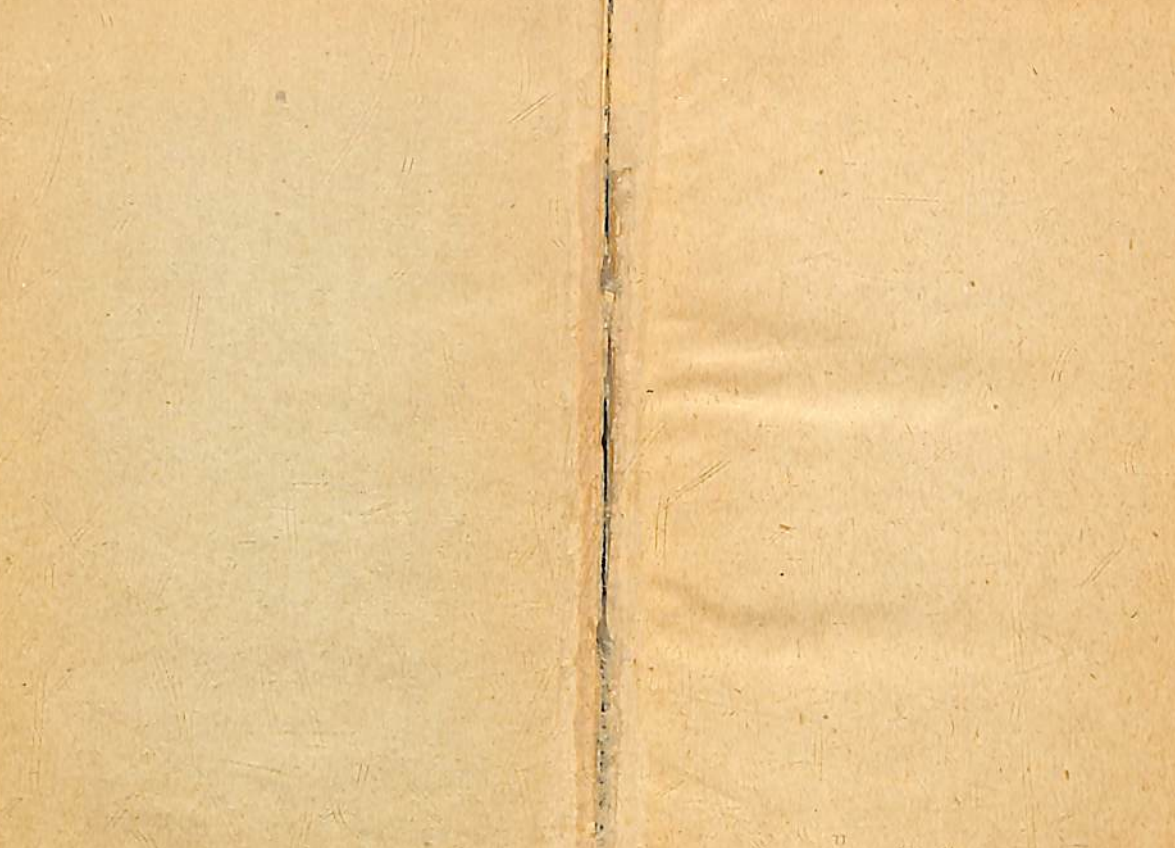
ՕՐԱՑՈՅՑ

1905

059

7-12

2

8.14035-58

059

7

30927-82

M-72

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

1905

ԽՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲՐԻՍՏՈՒ

1008
37859

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏՐՈՒՄԻՆ

Ֆինանսեր, Ապրիլի 27

2001

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ

Ի ՊՐՈՒՍԱ

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک فی ۱۶ جمادی الاخر
۱۳۲۲ و فی ۱۷ تموز ۱۳۲۰ تاریخی و ۴۶: نومرولی
رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՑ

1905

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ ԲՈՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

4397 — 4398

ԵՒ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՌՅՄԴ — ՌՅՄԵ = 1354 — 1355

Գիր տարւոյն է	2
Եօթներեակն	2
Վերագիրն	6
Իննեւտասներեակն	4
Տանուտերն	Առիւծ

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՑՕՆԲ ԵՒ ՄԻՋՈՑԲ ՆՈՑԻՆ

ՕՐ ՄՆՆԴԵԱՆ	ԵՂ.	Յուճուար	6
Միջոց ուսիվ աւուրք		»	32
Առաջաւորաց բարեկ.		Փէսրուար	6
Սուրբ Սարգիս		»	12
Օր Տեառ նրկաւաջի	ԲՂ.	»	14
Բուն բարեկենդան		»	27
Օր Աւետման	ԵՂ.	Ապրիլ	7
ՋԱՏԻԿ		»	17
Երեւման Խոյ		Մայիս	15
Համբարձումն		»	26

Հոգեգալուս	Յունիս	5
Լուսաւորչի բարեկենդան	»	24
Ս. Գրիգոր Լուս. (զիւս)	Յունիս	2
Վարդավառի բարեկենդ.	»	17
ՎԱՐԴԱՎԱՌ	»	24
Միջոց եօրնեակք պահօք	Երեւ	
Ս. Աստուածամոր բարեկ.	Օգոստոս	7
ՎԵՐԱՓՈԽ. Ս. ԱՍՏՈՒՄՄԱՍ.	»	14
Միջոց եօրնեակք պահօք	Չորս	
Ս. Խաչի բարեկենդան	Սեպտ.	4
ԽԱՉՎԵՐԱՅ	»	11
Վարագայ Ս. Խաչի բարեկ.	»	18
Վարագայ Ս. Խաչ	»	25
Միջոց ուսիք եօրնեակք	Ուր	
Գիւս Խաչ	Հոկտ.	23
Հրեւականացես	Նոյեմբ.	5
Յիսնակոց բարեկենդան	»	20
Ս. Յակոբայ բարեկենդան	Դեկտ.	11
Ս. Յակոբ	»	17
Օր բարեկեն. Ծննդեան Եջ.	»	29

ԸՍՏ ԱՍԻՆԱՅՈՑ

Երջանն յուսնի, որ է Ոսկեթիւն	6
Երջանն Արեգակնային	10
Վերադիրն	24
Ինդիկսիոնն Հոռովեական	3
Կիրակագիրն	Ա.
Իսկ Զաւիկ նոցա միով եօրնեկաւ յառաջ է քան զԵրնն:	

ԵՄԻՆԱԿԱՆ ՏՕՆԻ ԱՍԻՆԱՅՈՑ

Եօրան ասներորդ կիրակէ (Ն.Տ.) Փետր.	19
Օր միջոց	Մարտ 8
Զաւիկ	Ապրիլ 23
Համբարձու մն	Յունիս 1
Հոգեգալուս	» 11
Ամենատուր Երրորդու թիւն	» 18
Տօն խորհրդայ Ս. Հայրոց.	» 22
Ա. կիրակէ Գալստեան	Դեկտ. 3

ԱՄՍՍՄՈՒՏԻ ՏԱՃԱՅ

Զիւնիմնէ	Օր 30	Յունիլ.	23
Մուհարէմ	» 30	Փետր.	22
Սէքեր	» 29	Մարտ	24
Րեպիլ էվիլ	» 30	Ապրիլ	22
Րեպիլ ախր	» 29	Մայիս	22
Ճեմագիլ էվիլ	» 30	Յունիս	20
Ճեմագիլ ախր	» 29	Յունիս	20
Րեքէպ	» 30	Օգոստոս	18
Շուպան	» 29	Սեպտ.	17
Րամագան	» 30	Հոկտ.	16
Շէվվալ	» 29	Նոյեմբ.	15
Զիլգասէ	» 30	Դեկտ.	14

ՆՇԱՆԱԻՈՐ ԱՌՈՒՐ ՏԱՅՎԱՅ

Գուրպան պայր.	Զիւնիճէ	10	Փհսր.	1
Առուրէ կիսնի	Մահարբէ	10	Մարս	3
Մէվլոսր ցեպ.	Րեդ. էլէլ	15	Մայիս	3
Գանճի կիսնի	Րէճէդ	5	Օգոս.	19
Միրան կիսնի	»	5	Սեպտ.	13
Պերաթ կիսնի	Շարան	10	Հոկտ.	1
Գասր կիսնի	Րահան	5	Նոյմբ.	11
Րամոզան պայր.	Շէլէլ	1	»	15

ԱՄՍԱՄՈՒՅ ԼՐԷՒՅ

Արար	օր 30	Յունվար	24
Վէ Արար	» 29	Փհսրվար	23
Նիւն	» 30	Մարս	24
Եր	» 29	Ապրիլ	23
Սէլն	» 30	Մայիս	22
Թահան	» 29	Յունիս	21
Աբ	» 30	Յուլիս	20
Իլան	» 29	Օգոստոս	19
Թւրբ	» 30	Սեպտեմբր	17
Խիւն	» 30	Հոկտեմբր	17
Քահան	» 30	Նոյեմբր	16
Թէբէթ	» 29	Դեկտեմբր	16

ՆՇԱՆԱԻՈՐ ԱՌՈՒՐ ԼՐԷՒՅ

Տարեգրութի ցնոց	Սէբթ	15	Յունվ.	8
Կամաւոր ծովան				
մահ. Մովսիսի	Արար	7	»	30
Ծովան Եսթրայ	»	13	Փհսր.	5
Փուրիմ (Շէէր պայրամբ)	Վէարար	14	Մարս	8
Տարեգրութի (րաս Ա. Գրոց)	Նիւն	1	»	24
Պատէ (Կամաւոր սուգ) օր 8	»	15	Ապրիլ	7
Ծովան մահ. Յեսուայ	»	26	»	18
Ծովան մահ. Յեղեայ	Եր	10	Մայիս	2
Երկրորդ խամաւոր սուգ	»	14	»	6
Սավվօթ (Կիւլ պայրամբ) օր 2	Սէլն	6	»	27
Ծովան աւմանն Երզնայի	Թահան	17	Յուլիս	7
Ծովան աւմանն Երուսաղեմի (Գարա պայրամ)	Աբ	9	»	28

Տարեմուտ, 5666,			
սօն, or 2	Թրէ	1 Սեպտ. 17	
Մով վասն մահ.			
Գորղեայ	»	3 » 19	
Քիփուր (Զօրապ			
պայրամբ)	»	10 » 26	
Սուֆօթ (Գամբօ			
պայրամբ), or 9	»	15 Հոկտ. 1	

ԶՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿՔ

Գարնանամուտ եւ հասարակած	Մարտ	8
Ամառնամուտ եւ արեւօդորձ	Յունիս	9
Աւանամուտ եւ հասարակած	Սեպտ.	10
Զմեռնամուտ եւ արեւադարձ	Դեկտ.	9

ՅԱՐՆՄՈՒՏՔ

Քրիստոսի բուականին	1905	Յունիս.	1
Տճկ. Հինգ. բուականին	1323	Փետր.	22
Տճկ. Ելմս. բուականին	1321	Մարտ	1
Փոքր բուայն Ագարիայի	290	»	21
Բուն բուականին Հայոց	4398	Օգոստ.	7
Տոմ. բուականին Հայոց	1355	»	11
Հրէից բուականին	5666	Սեպտ.	17
Լատինաց բուականին	1906	Դեկտ.	19

ԵՍԻՆԱՐՄՈՒՏՔ

Փետրուար 7. — Մանական խաւարումն Հունիսի, Կ. Պոլսէն տեսանելի.

Սկիզբն խաւարման ժ. 2, ր. 10

Մէջ » » 3, » 19

Վերջ » » 4, » 28

Փետրուար 21. — Մանեկածեւ խաւարումն Արեւու, Կ. Պոլսէն անտեսանելի

Օգոստոս 2. — Մանական խաւարումն Հունիսի, սկիզբն միայն (ժ. 9, ր. 39) Կ. Պոլսէն տեսանելի, իսկ վերջն անտեսանելի

Օգոստոս 17. — Բոլորական խաւարումն արեւու, Կ. Պոլսէն մասամբ տեսանելի.

Սկիզբն խաւարման ժ. 19, ր. 28

Մէջ » » 20, » 24

Վերջ » » 21, » 20

ՀԱՅՈՑ	ՀՌՈՎԱԿԱՆՆԵՐ	ՏԱՆՎԱԿԱՆ	ԱԶԱՐԻՆԵՐ	ՀՐԷԻՑ
Նաւասարդ	30 Յունուար	31 Քեան. սանի	Շամս	30 Քերի
Հոռի	30 Փետ. 28.	29 Շուպար	Աղամ	30 Խէտու 29. 30
Սաննի	30 Մարտ	31 Մարտ	Շքար	30 Քաղեւ 29. 30
Տէ	30 Ապրիլ	30 Նիսան	Նախայ	30 Քէէք 29
Քարդ	30 Մայիս	31 Մայիս	Ղանար	30 Մէքար 30
Արաց	30 Յունիս	30 Հագիրան	Նաքար	30 Աղար 29. 30
Մենեկան	30 Յուլիս	31 Քէճուդ	Քիրայ	30 Վէ աղար 29
Արեգ	30 Օգոստոս	31 Արոսոս	Գամայ	30 Նիսան 30
Անեկան	30 Սեպտեմ.	30 Իլուլ	Համիրայ	30 Եառ 29
Մարտի	30 Հոկտեմ.	31 Քերինի էպիլ	Արամ	30 Միլան 30
Մարգաց	30 Նոյեմբեր	30 Քերինի սանի	Ովղան	30 Քամուզ 29
Հոսից	30 Գեղեցեմբեր	31 Քեան. էպիլ	Նիքին. 30. 31	30 Աբ 30
Աւելեաց	5. 6		Աւելեաց	5 Իլուլ 29

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

- ՀԳ. Հաս Տոնացուցին Հայոց
 ՀԳ. Հաս Տոնացուցին Հռով. Հայոց
 ԲԳ. Բողոքականաց
 ԵԳ. Եունաց
 Լ. կամ ԼԴ. Լասիւնաց
 Տ. կամ ՏԶ. Տանկոց
 ՀԲ. Հրէից
 Օ. Օր ամսայն
 Գ. Գասրմ
 Խ. Խրսէլէզ
 Տճ. Հաս տարին Հայոց
 Յ-յ-ժ. Հաս յայտաւուրաց
 Ա. Ազարիայի
 † Տոն կամ Տերունական օր
 Օ Արեգակն
 ● Ծն. Լս. Ծնունդ լուսնի
 ☾ Առ. Բռ. Առ աջին Բառօրդ լուսնի
 ☽ Լր. Լս. Լրումն լուսնի
 ☾ Վր. Բռ. Վերջին Բառօրդ լուսնի
 Ծ. Ա. Ծագումն արեւու
 Կ. Օ. Կէս օր եւ կէս գիշեր
 յ. Տ. Երկայնութիւն տարեցեան

ԱՂԻՒՍԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՒՈՒՐՑ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ				ԱՊՐԷԼ			
0.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.	Ե.Տ.	0.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.	Ե.Տ.
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.
1	14.23	7.17	9.37	1	10.39	5.27	13.21
7	14.14	7.13	9.46	7	10.24	5.20	13.36
13	14.3	7.7	9.57	13	10.8	5.12	13.52
19	13.51	7.	10.9	19	9.54	5.3	14.6
25	13.38	6.53	10.22	25	9.40	4.56	14.20
ՓԵՏՐՎԱՐ				ՄԱՅԻՍ			
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.
1	13.21	6.44	10.39	1	9.28	4.50	14.32
7	13.6	6.36	10.54	7	9.16	4.43	14.44
13	12.50	6.28	11.10	13	9.6	4.39	14.54
19	12.35	6.19	11.25	19	8.58	4.35	15.2
25	12.19	6.12	11.41	25	8.51	4.31	15.9
ՄԱՐՏ				ՅՈՒՆԻՍ			
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.
1	12.8	6.7	11.52	1	8.46	4.29	15.14
7	11.51	5.58	12.9	7	8.44	4.27	15.16
13	11.30	5.51	12.30	13	8.44	4.27	15.16
19	11.14	5.44	12.46	19	8.47	4.30	15.13
25	10.58	5.36	13.2	25	8.51	4.32	15.9

ԱՂԻՒՍԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՒՈՒՐՑ

ՅՈՒԼԻՍ				ՀՈՏԵՄԲԵՐ			
0.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.	Ե.Տ.	0.	Ծ.Ա.	Կ.Օ.	Ե.Տ.
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.
1	8.58	4.33	15.2	1	12.37	6.23	11.23
7	9.6	4.38	14.54	7	12.53	6.30	11.7
13	9.16	4.43	14.44	13	13.9	6.38	10.51
19	9.28	4.49	14.32	19	13.21	6.46	10.36
25	9.40	4.55	14.20	25	13.38	6.54	10.22
ՕՒՌՍՈՍ				ՆՈՅԵՄԲԵՐ			
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.
1	9.56	5.3	14.4	1	13.53	7.4	10.7
7	10.11	5.12	13.49	7	14.5	7.8	9.55
13	10.26	5.18	13.34	13	14.16	7.13	9.44
19	10.42	5.36	13.18	19	14.25	7.17	9.35
25	10.58	5.33	13.2	25	14.32	7.21	9.28
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ				ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ			
	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.	ձ.ր.
1	11.17	5.43	12.43	1	14.39	7.23	9.21
7	11.33	5.51	12.27	7	14.39	7.25	9.21
13	11.49	5.59	12.11	13	14.39	7.25	9.21
19	12.5	6.7	11.55	19	14.36	7.24	9.24
25	12.21	6.15	11.39	25	14.32	7.20	9.28

« ԵՍ ՍՈՐՎԵՑԱՅ ԳՈՂ ԸԼԼԸԼ »

Ս. ՊԵՂՍԱՆԻ

Յետ յիտուն՝ ձմրան՝ չունիմ ստացուած,
Ո՛չ տուն, ո՛չ հօգիկ յարդով ծածկուած.
Իայց փոփոխ բախտին պարզեւենի խարդախ
Արհամարհելով՝ կ'երգեմ միշտ ուրախ:

Յետ յիտուն՝ ձմրան՝ դեռ ծովեր ու սար,
Արտեր ոսկեվարս, դաշտ, հավիտ, դալար
Դիտեմ ընդ երկար՝ վայելեմ լըռիկ,
Եւ այս շատ իսկ է սրտիս իմ փոքրիկ:

Յետ յիտուն՝ ձմրան՝ տակաւին կայտառ
Շրջիմ հետիոտս ի ձոր եւ յանտառ,
Եւ ոչ նախանձիմ հարուստին երբէք
Որ ճոխ կատքին մէջ երթայ ցաւարեկ:

Յետ յիտուն՝ ձմրան՝ պատերն են անզարդ
Համեստ սենեակիս. բայց երբ լոյս զուարթ

Ներս կը թափանցէ, ցոյց տայ ինձ պատկեր
Սիրուն զաւակացս՝ իմ միակ գանձերս:

Յետ յիսուն ձմրան՝ չունիմ ստացուած,
Ոչ մի թիզ պարտէզ, բայց գիտես, Ա՛ստուած,
Թէ ոչ շրժներէս թըռած է գանձատ,
Միշտ երջանիկ եմ, Թէեւ շատ աղբատ

Յետ յիսուն ձմրան, ո՛վ Տէր, ինձ մի՛ սար
Ո՛չ փառք մուրացիկ, ո՛չ սիրտ վշտահար.
Այլ տուր ինձ ճարել հացիկ անխաղախ,
Եւ տուր ինձ երգել միշտ զո՞ն եւ ուրախ:

Մ. ԱԷԻՄԵԱՆ

Խ-ՆՅՕՎ

ԽՅՕՎ 24035-58
(58873 / 37859)

Լատինացոց
Օր ամսոյ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Քեանուրի սանի:

14 1

ՇՐ. — Հց. Գ. օր պահոց Ծննդ-
եան և ԿԱՂԱՆԴԻ Տարե-
մուտ 1905 թուականին
Քրիստոսի Սրբոցն Բարսղի
Հայրապետին և եղբորն
Գրիգորի Նիսասացւոյն, Սեղ-
բեսարոսի Հռովմայ Հայրա-
պետին և արքայ Եփրեմի
Խուրին Ասորւոյ — Հնչի
ԿԱՂԱՆԴԻ Ութերորդ օր
Ծննդ. և Տօն տնօրէնութեան
Քրիստոսի Եւս Յնի որոց և
Տօն Բարսղ Հայրապետին —
Բց. ԿԱՂԱՆԴԻ Տօն Բարսղի
իւն Յայրապետի և Գրիգորի
Արամայ ժե. Կ. Տնակ-
14 յի ՏՃ. Քեանուրի 8 և
Գուրդ 68. — Հր. Շէք-ի 8:

Տոկաց
Գասրը

Ա 7A

Լ	Օ	18	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	Տ	Գ
			Յ Ան. Բռ. ժ. 2, ր. 18: Անձրեաբեր հողմուեք:		
15	2	✠	ԿԻՐ. — Հյ. Զ. Յիսն. և Գ. օր պահոց Մննդեան. — Հհյ. Է. Յիսնակացի — ԼԿ. Տօն անսանն Յիսնուի:	9	79
16	3	ԲԵ.	— Հյ. Ե. օր պահ. Մննդ. — Հհյ. Ադդէի հայրապե- տին և Աբգարու թագա- ւորին. Եւ Ինգոսի և Գով- նայի և Գղերիկոսի քահա- նային, և երկուց բիւրուցն:	10	70
17	4	ԳԵ.	— Հյ. Զ. օր պահ. Մննդ. — Հհյ. Աբրահամու և Խո- րենայ և անարծաթ բժշչ- կացն Կողմայի և Գամիա- նոսի. Եւ Աստուածաբարոյ վկային. Տօմ. Աբաց, օր 30: — ԼԿ. Անտի Անդադա- նուի:	11	71
18	5	ԴԵ.	— Հյ. Ճրագալոյց Մննդ. և Մկրտութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: — Հհյ. Ճրագալոյց Յայտ նութեան. Եւ ՍՅ.	15	75
19	6	ԵԵ.	— Հյ. Տօն Մննդեան և Մկրտութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ուտիք է ութ օր անմիջոց: — Բյ. Գ	15	75

Լ	Օ	21	ԳՆԻԳԱՏԷ	Տ	Գ
			Մննդ Տեառն. — Հհյ. Գ. Յայտնութեան Տեառն Յի- սուսի Քրիստոսի. Եւ ՍՅ:		
20	7	ՈՐ.	— Հյ. Բ. օր Մննդան. Օր մեակոյց: — Հհյ. Բ. օր Յայտնութեան. — Յ. Գ. Եւ հաննա Կարգեպի:	12	72
21	8	ՏՐ.	— Հյ. Գ. օր Մննդեան. — Հհյ. Գ. օր Յայտնութեան. Յայտ. Աբաց, օր 30. — ԼԿ. Անտի Խոսի: — ԼԿ. Տ- բեկուի Կնից:	10	70
			Տար. Մննդ. Օսկար Բ թագ. Շուկա-Նորվիկոյ, 1829: © Ի Զրհուսն ժ. 1, ր. 23: ՏՏ. Պուրցի Տելի: © ԼԿ. Լու. ժ. 16, ր. 20: Խառն հողմուեք:		
22	9	✠	ԿԻՐ. — Հյ. Գ. օր Մննդ: — Հհյ. Գ. օր Յայտնութեան.	17	77
23	10	ԲԵ.	— Հյ. Ե. օր Մննդեան. — Հհյ. Ե. օր Յայտնութեան. — ԼԿ. Տօն պատման արքայ- Յաւիտեան:	17	77
			Տար. Գան. Էտուարտ Է. Թագ. Անգլիոյ և Կայսեր Հնդկաստանի, 1901:		

5 23

✠ ԳԻՐ. — Հց. Բ. զկնի Ծննդի: — Հհց. Բ. զկնի Յայտնութեան: Հարսնի: — Լր. Ագաթայ խառն: — Տճ. Ձէլ հիհի, օր 30:

1 90

6 24

ԲԵ. — Հց. Սրբոցն՝ Կիրակոսի և մօրն Յուդիտայ. և վկայիցն՝ Գորտիսի, Պողկատոսի և Գրիգորիսի: — Հհց. Վահանայ Գողթնացւոյն: Եւ Գորգիտի, Պողկատոսի և Գրիգորիսի: — Լր. Տարսիտայ խառն: — Հր. Արար, օր 30:

5 91

7 25

ԳԵ. — Հց. Սրբոցն՝ Վահանայ Գողթնացւոյն, Եւ զինեայ կուսին, և Տօրն Փիլիպպոսի, և մօրն Կորդեայ, և երկուց երբարցն՝ Սերգեայ և Ապիտոնի և երկուց ներքինեացն: — Հհց. Հայրապետացն Աղեքսանդրիոյ՝ Աթանասի և Կիւրղի: — Յնք Գրէգորէ Առաքաւորացնի:

5 95

8 26

ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահբ:

5 95

9 27

ԵԵ. — Հց. Սրբոցն՝ Եւզինէոսի, Մակարիոսի, Վաղերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւղասայ: — Հհց. Գրիգորի

0 52

10 28

ՈՐԻ. — Հց. և Հհց. Պահբ:

7 90

11 29

ԵՐ. — Հց. Սրբոցն՝ Գրիգորի Աստուածարանին: — Հհց. Վասայ եպիսկոպոսին և Ոնեսիմոսայ աշակերտին Պողոսի: — Յն. Գարշ Նշարաց Իհնարէսէ հարապիտին:

7 97

12 30

✠ ԿԻՐ. — Հց. Գ. զկնի Ծննդի: — Հհց. Գ. զկնի Յայտնութեան: Հարսնի: — Յն. Հայրապետոցն՝ Բարդի, Գրէգորէ և Յակոբոս Ուլիբի: — Հր. Կահար շահան Տահանն Մալիբի:

8 57

Յ Առ. Գն. Ժ. 20, ր. 20:
Խառնակ օր:

13 31

ԲԵ. — Հց. Սրբոց Մակարայիցւոցն՝ Եղիազարու քահանային, և Շամուկեայ և Եօթն որդւոց նորին: — Հհց. Սեղբեստրոսի Հալիվայ հայրապետին և Կոստանդիանոսի թագաւորին: Եւ Մարութայի եպիսկոպոսին: — Տճ. Արէֆ:

9 98

04

ՓԵՏՐՈՒՍՐ

ՕՐ 28

ՏՃ Շուպար

14 1 ԳԵ. — Հյ. Սրբոց երկուսանան 10 99
 մարգարէիցն՝ Ովսեայ, Ա-
 մսովայ, Միքիայ, Յովէ-
 եայ, Աբգիու, Կաւուճայ,
 Ամբակուճայ, Յովսանու,
 Սոփոնիայ, Անգղիայ, Զա-
 քարիայ և Մաղաքիայ, —
 Հհչ. Եւզինեայ կուսին, և
 Տօր նորա Փիլիպպոսի, և
 մօր նորա Կոզոբեայ, և եր-
 կուց եղբարցն՝ Սերգեայ և
 Ապիտոնի, և երկուց ներ-
 քինեացն, եւ սրբոց վկա-
 յիցն՝ Եւզինէոսի, Մակա-
 րիոսի, Վաղերիոսի, Կան-
 դիտոսի և Ակիւղասայ, —

ՏՃ. Գորդու պայրու, օր 4:
 15 2 ԳԵ. — Հյ. Պահչքի — Հհչ† 11 100
 Տեառնընդառաջ. Եւս Յն†:
 16 3 ԵՇ. — Հյ. Սրբոց՝ Սոփիայ և 15 101
 երից զատերացն՝ Պիտոսի,
 Ելլիսի և Ագապեայ, —
 Հհչ. Կուռնիլիոսի հարիւ-
 րապետին, և Շմաւոնի աղ-
 զականին Բրիտոսի, և Պո-
 ղիկարպոսի Զմիւռնիոյ հայ-
 րապետին և Արեւելեան
 վկայից, Տօմ. Մեհեկան,
 օր 30:
 17 4 ԿԵ. — Հյ. և Հհչ. Պահչքի 15 95
 18 5 ԵՐ. — Հյ. Սրբոց որդւոց և 15 105
 թառանց սրբոյն՝ Գրիգորի
 Լուսաւորչին՝ Արիստակի-
 սի, Վրթանեսի, Յուսիանն,
 Գրիգորիսի և Դանիէլի —
 Հհչ. Սոփիայ և երից զատե-
 րացն՝ Պիտոսի, Ելլիսի և
 Ագապի, եւ Բրիտափորի
 վկային, և երկուց կանանցն՝
 Կայինիկեայ և Ակիւլինեայ,
 — Հր. Մոսէս Ե-ՐԵՐայ,
 19 6 * ԿԵ. — Հյ. և Հհչ. Առա- 10 105
 ջաւորաց բարկեղանի. —
 Յն. Սիէրէ Դորաւան Կու-
 իէից, — Լ. Եօբանանի-

բարբ կերպով: — Հր. Փռք
Նեմեր պարտե:

⊙ Ի Ձուկն ժ. 15, ր. 10:

Տճ. Պարտի շուք:

20 7 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Ա. օր պա- 17 100

հոց Առաջաւորաց: Յայտ:
Մեհեկան, օր 30: Յն.
Լուսնի պահոց յայտ եօթ-
նէի: — Տճ. ձեհրէի եկեւ
դե հաւա, օր էջանելոյ զեր-
ժանիւն արեւոյ յօր:

⊙ Լր. Լու. ժ. 3, ր. 12.

Հարմուկս և անձրիք:

21 8 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր պա- 17 107

հոց Առաջաւորաց: — Յն.
Երեսոյ Թեքարտաց Վայտ:

22 9 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր պա- 18 107

հոց Առաջաւորաց:

23 10 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Դ. օր պա- 19 108

հոց Առաջաւորաց — Յն.
Ղարաւորացի Կահանայի:

24 11 ՈՐԲ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր պա 20 109

հոց Առաջաւորաց: Եւ յի-
շատակ Յովանու մարգա-
րէին: Յն. վարտոյ եպի-
ստոսի:

25 12 ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն 21 110

Սարգսի զօրավարին, և
որդւոյ նորա Մարտիրոսին:

2 26 13 ✠ սԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. զկնի 25 111

Մնոգեան:

⊙ Վր. Բռ. ժ. 22, ր. 48.

Ձինախառն անձրի:

27 14 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Տեառնընդառաջ: 25 112

— Հհյ. — Առաջին զօ-
րավարաց: Հարտնէ: Ա.
Նիրհան, օր 30: — Տճ. ձեհ.
բէի անի դե աղ, օր էջանելոյ
զերժանիւն արեւոյ էջար:

28 15 ԳԵ. — Հյ. Սրբոց Առաջինից 22 112

զօրավարաց և Սուքիսանց
վկայից: — Հհյ. Սուքիս-
անց բօշից:

1 16 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: — 20 112

Լր. Մար:

2 17 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Ոսկ- 27 110

եանց բահակայից:

3 18 ՈՐԲ. — Հյ. և Հհյ. Պահք: 27 117

4 19 ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Ի- 28 117

սահակայ Պարթեւի հայ-
րապետին: — Յն. Յէլար-
ի Կերտ:

3 5 20 ✠ սԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Ձ. զկնի 29 118

Մնոգեան: Հարտնէ: — Լր.
Բռն Բարեկերտ:

Լ	Օ	Ձ	ՓՅՏՐՈՒԱՐ	Տ	Գ	
6	21	ԲԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Մարկոսի եպիսկոպոսին, Պիոնի քահանային, Կիւրղի և Բենիամինի սարկաւա- դացն, և վկայիցն Արզլմե- հի, Որմղդանայ և Սայկերի. — Յն. Տէմբեթի և Եւրո- թեթի հիւսարացն. և Նա- սարիտի Երայմ եօթնիկի: — Տճ. Ճիւրիտի սպիտակ Բե- րուղ, որ ի վանկայ վերահան- արեստի հողն:	Բ.	119	
		●	Ծն. Լս. Ժ 13, ր. 16: Զիւնարեր հողմուքի:			
7	22	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. Սրբոց Ղե- ւանդեանց քահանայից: — Լր. Թաւմայի Ագոստինոսացն: — Տճ. Մահարբիժ, որ 30. և արբիտար 1323 հիւրերի բաւականին:	Վ.	115	
8	23	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. Պահք: — Լր. Օր Երբոց: — Հր. Վե- րար որ 29:	Վ.	111	
9	24	ԵԵ.	— Հյ՛ և Հհյ. և Բյ. Սրբոց Վարդանանց հաղար երե- սուն և վեց վկայիցն: Յի- շատակ մեռելոց: — Յն՛ Կիտի քիւնայ որքոյն Յովն- նա Կարպեթին:	Վ.	115	

Լ	Օ	ՄՈՒՀԱՐՐԵՄ	Ձ	Տ	Գ
10	25	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. Պահք: — Յն՛ Գրեթորի Աւարտաւե- նին: — Տճ. Էլիէի պերտ Է- մանա. սիւրբ ցրտոյն պ- րանայ, որ արեւ եօթն ար- և սօրի քիւնայ, Հիւսիտի ք- րանաւ:	Վ.	115
11	26	ՅՐ.	— Հյ. և Հհյ. Կոստան- դուպոսոյ Ս. Ժողովոյն հա- րիւր և յիսուն հայրապե- տացն:	Վ.	112
12	27	ԽԿԻՐ.	— Հյ. և Հհյ. Ա. Քառասնորդաց: Բուն Բա- րեկենդան: Եւս Յն:	Վ.	110
13	28	ԲԵ.	— Հյ. և Հհյ. Ա. որ մեծ պահոց:	Վ.	117

ՄԱՐՏ

ՕՐ 31

ՏՃ. Մարթ

- 14 1 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր մեծ պահացոյ: — ՏՃ. Տարեւոր 1321 Էւրոպայի Բաւարիայի: Ծ Առ. Քն. ժ. 11, ր. 43. Խառնակ հողմունք:
- 15 2 ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր մեծ պահացոյ: 9 128
- 16 3 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր մեծ պահացոյ: — ՏՃ. Աւրբե Կիւնի, և Իբրե Կեդր Իւլաճաւ. Իբր քրտն պարսկաւ: 10 129
- 17 4 ՈՒԲ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր մեծ պահացոյ: 11 127

ՄՈՒՀԱՐԲԵՄ 31

- 18 5 ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. օր մեծ պահացոյ: Սրբայն Թէոդորոսի զօրավարին: Տօժ. Արեգ, օր 30. — Յն Թէոփոսի պարտաբն: — Լր. Քաբէիէ հրեւր-իւղերն:
  - 19 6 ԽԱՐ. — Հյ. և Հհյ. Է. օր մեծ պահացոյ: Եւ Բ. քառասնորդաց պահացոյ: — Լր. Յովեթոյ Ասոր-ստահօրն: 12 125
  - 20 7 ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. Ը. օր մեծ պահացոյ: — Յն. Գեորգ Զիւրայ արքայն Յովհաննա Կարողերն: — ՏՃ. ԱԻԵԸ Իւսիւն. Իբր Զիւսն ասորց Իրիւրդի Կաթն յճրան: — Հր. Մոժ Կաթն Եսթերայ:
  - 21 8 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Թ. օր մեծ պահացոյ: — Լր. Բիւնդիլոսի աբբայն: — Գարնանաւոր և հասարակութ. Լին Կիւ և Գիլի հասարգ: — ՏՃ. Իթլուլ Երդիէ: Պարտոյ Նիւլբաւ, Նոր օր արտայան և պայամ: — Հր. Փարթի, քն յեւրոսի Եսթերայ, ար Ե Ետեւ պայամը. օր 2:
- Ⓞ Յեկն Լր. Լս. ժ. 12, ր. 36:
Անճրուարի հողմունք:

Օ ի խոյն ժ. 14, ր. 17:

ՏԱ. Պուրճի Համէլ:

22 9 ԳԵ — ՀՅ. և ՀԿՅ. Ժ. օր մեծ պահոցի Յայամ Արեգ, օր 30: — Յէր Բարսեղ խնայոց:

23 10 ԵՇ — ՀՅ. և ՀԿՅ ԺԱ. օր մեծ պահոցի:

24 11 ՈՒՐ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԲ. օր մեծ պահոցի:

25 12 ՇՐ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԳ. օր մեծ պահոցի: Եւ սրբոցն Կիւրղի Երուսաղիմայ Հայրապետին և միւս Կիւրղի եպիսկոպոսին, և մօր Նորա Աննայի, — Լ. Բ. Ա. Երեւն:

26 13 Խ ՎՐ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԴ. օր մեծ պահոցի: Եւ Գ. քառանորդաց պահոցի: Անուակիին:

27 14 ՐԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԵ. օր մեծ պահոցի:

28 15 ԳԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԶ. օր մեծ պահոցի:

Յ Վր. Գն. ժ. 10, ր. 42:

Անպամած և խոնար

29 16 ԳԵ — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԷ. օր մեծ պահոցի: Ա. Ա. Երեւոց. օր 5:

30 17 ԵՇ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԸ. օր

մեծ պահոցի: — Հր. Ա. Կրկ, ր. Երեւն 40:

31 18 ՈՒՐ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԺԹ. օր մեծ պահոցի: — Եւ. Կիւրղի Երուսաղիմայ հայրապետին:

1 19 ՇՐ. — ՀՅ. Ի. օր մեծ պահոցի: Եւ սրբոցն Յովհաննու Երուսաղիմայ Հայրապետին, և Հայրապետացն Յովհաննու իմաստասիրին Օձնեցւոյ, Յովհաննու Որոտեցւոյ, և Գրիգորի Տաթեւացւոյն — ՀԿՅ. Յովհաննու Երուսաղիմայ Հայրապետին, — Լ. Բ. Ա. Կրկ:

2 20 Խ ՎՐ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԻԱ. օր մեծ պահոցի: Եւ Գ. քառանորդ. պահ. Տնտեսին:

3 21 ՐԵ — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԻԲ. օր մեծ պահոցի: Ա. Նամս, օր 30, և տարեմուտ ՄՂ. = 290 փոքր թուականին Ջուղայեցւոյ, և զարնահամուտ ըստ հին ստմարին:

4 22 ԳԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԻԳ. օր մեծ պահոցի:

5 23 ԳԵ. — ՀՅ. և ՀԿՅ. ԻԴ. օր մեծ պահոցի: Միջնայ: — Լ. Բ. Վ. Երեւն 40:

● Ծն. Չասկ Լս ժ. 6, ր. 52.
Հողմ և անձրև:

6 24 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր մեծ
պահոց: — Տճ Սէֆէր, օր
29: — Հբ. Նէ-ռ-ն, օր 30,
Ա. -ժ- շ-ր Ս. Գրոյ:

7 25 ՌԻՐ. — Հյ. ԻԶ. օր մեծ պա-
հոց: — Հհյ՛ Լ. և Ետու. մն Ս.
Աստուածածնի: Եւս Յն՛:

8 26 ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԻԿ. օր մեծ
պահոց: Եւ սրբոց քառաս-
նից մանկանց: Սերաստիոյ:
— Յն. Տն. -ժ-ռ-յն Երկ-ռ-յն
Վրոյ:

Տար. ծննդ. Քրիստիան Թ.
Թագ Տանիմարգայի 1818:

9 27 ✕ ՆԻՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր
մեծ պահոց: Ե. քառաս-
նորդաց պահ, Գատու սրին:

Տար. ծննդ. Լեոբոլտ Բ.
Թագ. Պելճիքայի 1835:

10 28 ԱՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԹ. օր մեծ
պահոց:

11 29 ԳՇ. — Հյ. և Հհյ. Լ օր մեծ
պահոց:

12 30 ԴՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԱ. օր
մեծ պահոց:

ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր
մեծ պահոց:

● Ան. Քն. ժ. 00, ր. 13.
Տուրտ և Խոնաւ:

Ա Պ Ր Ի Լ

ՕՐ 30

ՏՃ. Նիսան

14 1 ՌԻՐ. — Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր
մեծ պահոց:

15 2 ՇԲ. — Հյ՛ և Հհյ. ԼԴ. օր
մեծ պահոց: Եւ սրբոյն Գրի-
գորի Լուսաւորչին մուան
ի վիրապն:

16 3 ✕ ՆԻՐ. — Հյ. և Հհյ. ԼԵ. օր
մեծ պահոց: Զ. քառաս-
նորդ. պահոց: Գալստեան.
— Լ. Մ-ռի-ւ-լ-ւ-ր:

Լ	Օ	ԱՊՐԻԷ	Տ	Գ
17	4	ԲԵ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. ԼԶ. օր մեծ պահոցի Տօմ. Ահեկան, օր 30.	15	171
18	5	ԳԵ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. ԼԵ օր մեծ պահոցի	1	175
19	6	ԳԵ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. ԼԸ. օր մեծ պահոցի ⊕ Աւագ Լր. Լս. ժ. 20, ր. 49. Ամպամած և հողմային	12	178
20	7	ԵՇ. — ՀԳ՛ ԼԹ. օր մեծ պահոցի; Եւ Աւետուհի Ս. Աստուածածնի. — ՀԳԳ. ԼՐ. օր մեծ պահոցի. — Հր. Պ. -Է+. Իմաստաւ պայրամբ, օր 8.	10	172
21	8	ՈՒՐ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. Խ. օր մեծ պահոցի; Յայտմ. Ահեկան, օր 30. ⊙ Ի Յուլի ժ. 1, ր. 41. Տճ. Պարսի Սէվր:	17	170
22	9	ԵՐ. ՀԳ. և ՀԳԳ. Յիշատակ յարութեան Աղաբառ. Տար. ծննդ. Կարոյ քաղ. Ռուսանիոյ, 1839.	17	177
23	10	✠ ԿԵՐ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. Մաղկաղարդ; Եւս Յն. — Լր.	18	177

Լ	Օ	ՍԷՃԷՐ	Տ	Գ
		Զարեհի Ըստ հին տամարին այսօր է աւագ լուսնի լուսնի:	37	
		Տար. գահ. Կարոյ քաղ. Ռուսանիոյ, 1866		
24	11	ԲԵ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. Աւագ Կրկնշարթի. — Լր. Բ. օր Զարեհ:	19	178
25	12	ԳԵ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. Աւագ Երբքշարթի. Յիշատակ տան. Կուսանաց. — Լր. Մարտի արարանին. Եւսն է քաղ. արարանին Եւսն է քաղ. արարանին	5	179
26	13	ԳԵ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. Աւագ չորբքշարթի ⊕ Վր. Բն. ժ. 23, ր. 33. Ցուրտ և խոնաւ:	5	170
27	14	ԵՇ. — ՀԳ՛ և ՀԳ՛Գ՛ Աւագ հինգշարթի Յիշատակ Ունալուսիին. Անի-Գեղ. — Տճ. Զարեհ քաղ. արարան:	55	171
28	15	ՈՒՐ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. Աւագ ուրբարթ. Յիշատակ չորբքառնաց և թաղման Տեառն Յիսուսի Գրիստոսի.	55	175
29	16	ԵՐ. — ՀԳ. և ՀԳԳ. Աւագ չարթ. Զարեհի:	52	175

L	O	ԱՊՐԻԼ	S	Խ
30	17	Ք սեր. — Հո. և Հհո. և Բո. և Յն. ՉԱՏԻԿ: Յարոթին Տեառն Յիսուսի Գրիստոսի. Հո. և Հհո. Առէտ է Գնէ-Համբարշտ, էն Յն. Գնէ-Նոր Իրաւի:	50	175
1	18	ՌԵ. — Հոյ՛ և Հհոյ՛ և Բոյ՛ Բ. օր Չատկի: Յիշատակ մե-սելոց. Լր. Մոյն և րժն-ստեղծ Փիլիպոսի և Յո-խիթայ: — Հր. Մոս Էան Կահ-ստան Յիսուսայ:	57	170
2	19	ԳԵ. — Հոյ՛ և Հհոյ՛ Գ. օր Չատկի:	57	177
3	20	ԴԵ. — Հո. և Հհո. Դ. օր Չատ-կի: Ա. Աղամ, օր 30: — Լր. Գիտ Խուլ:	58	177
4	21	ԵԵ. — Հո. և Հհո. Ե օր Չատ-կի: Ի Կալուս Ին և Է Է Է-լուր Ե րժն Էան սրբօրէնց: ● Յն. Լու. Ժ. 22, ր. 53. Հողմային պարզութիւն:	59	178
5	22	ՈՐԵ. — Հո. և Հհո. Զ. օր Չատ-կի: — Յն՛ Տժն Պալէլլե-յակայն: — Տճ. Ռեդի-Լ Է Է Է Է. օր 30:	1	179
6	23	ՇԱ. — Հո. և Հհո. Է օր Չատ-կի: Եւ գլխատու Յոմ-	5	180

L	O	ՐԷՊԻԻԼ ԷՎԿԷԼ	39	S	Խ
		Հանու Մկրտչին: — Յն՛ Ս. Գիտ, — Տճ. ԽըրէԼ Է Է Է Է. — Հր. Եւ, օր 29:			
7	24	Ք սեր. — Հո. և Հհո. Ը. օր Չատկի: Նոր Իրաւի: — Յն. Թալմայ ստեղծ:	5	5	
8	25	ՌԵ. — Հո. և Հհո. Թ. օր Յի-նանց: — Յն. Մալմայ ստե-ղծ:	8	5	
9	26	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Ժ. օր Յի-նանց:	9	5	
10	27	ԴԵ. — Հո. և Հհո. ԺԱ. օր Յի-նանց: — Յն. Մալմայ ստե-ղծ:	10	5	
11	28	ԵԵ. — Հո. և Հհո. ԺԲ. օր Յի-նանց:	11	5	
12	29	ՈՐԵ. — Հո. և Հհո. ԺԳ. օր Յի-նանց: Յ Ան. Քն. Ժ. 9, ր. 47. Հողմ և ամպամած:	12	5	
13	30	ՇԱ. — Հո. և Հհո. ԺԴ. օր Յի-նանց: — Յն. Յալմայ ստեղծ:	13	5	

Մ Ա Յ Ի Ս

ՕՐ 31

Տճ. Մայրս

14	1	Քսեր. — Հյ. և Հհյ. ժԹ. օր Յի- Յինանց, Աշխարհամարան կրարակէ: Կանու իբր-իբ: — Յն. Երեմայ Տարբարեին:	10	9
15	2	Ռե. — Հյ. և Հհյ. ժՁ. օր Յի- նանց — Յն. Գրար նշխ- րաց Արանուի հայրապետին: — Հր. Մով լանն Տահանան Հեղեայ և գերարեին Տա- պանին:	11	10
16	3	Գե. — Հյ. և Հհյ. ժԷ. օր Յինանց: — Տճ. Մեղրար:	12	11
17	4	Գե. — Հյ. և Հհյ. ժԸ. օր Յի- նանց: — Տճ. Մարբրի, օր 30:	12	12
Տար. ծննդ. և գահ. Ալփոսս ժԳ. քազ. Սպանիոյ, 1881:				

18	5	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ժԹ. օր Յի- նանց: Տար. ծննդ. նիքորս Բ կայսեր Ռուսաց: 1868:	12	12
19	6	ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. Ի. օր Յի- նանց: — Հր. Բ Խախար- ար:	10	12
⊕ Լր. շս. ժ. 3, ր. 19: Զուարթ և քարեխառն:				
20	7	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԼ. օր Յի- նանց:	17	10
21	8	Քսեր. — Հյ. և Հհյ. ԻԲ. օր Յինանց: Գ. կրարակէ: Կար- ժր իբր-իբ: Յայտ: Մարե- րի, օր 30: — Յն. Յ-ձհ-ն- նու — Երարանին:	17	17
22	9	ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԳ. օր Յի- նանց: — Յն. Երարայ Տար- բարեին: ⊙ յերկաւորն ժ 1 ր. 10: Տճ. Պուրբի ձեզգու:	18	17
23	10	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԴ. օր Յի- նանց: — Հր. Լ Երարար:	19	18
24	11	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր Յի- նանց: — Յն. Կրարարար- ար:	19	19

2

Լ	0	42	ՄԱՅԻՍ	Տ	Խ
25	12	ԵՏ.	— Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր Յի- նանց	51	50
26	13	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԻԷ. օր Յինանց, ՇՎր. Բռ. ժ. 13, ր. 10. Ախորձեղի օդ.	55	51
27	14	ՇՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր Յի- նանց, Տար. բազադր. Նիքոլա Բ. կայսեր Ռուսաց, 1897.	55	55
28	15	ՃԱՐ.	— Հյ. և Հհյ. Ե. կիւ- րակէ, Եւ ԻԹ. օր Յինանց, Եւ տօն Երեւման Սրբոյ Խաչին.	52	55
29	16	ՐԵ.	— Հյ. և Հհյ. Լ. օր Յի- նանց,	50	52
30	17	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԱ. օր Յինանց,	57	50
31	18	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր Յինանց,	57	57
1	19	ԵՏ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր Յի- նանց — ԼԳ. Յանի, և Համբարձումն Քրիստոսի.	58	57
2	20	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԴ. օր Յինանց, Ս. Երաթ, օր 30.	59	58
3	21	ՇՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԵ. օր Յի- նանց,	50	59

Լ	0	ՐԷՊԻԻԼ ԱԽՐՐ	43	Տ	Խ
		Նանց, — Յն. կառուցու- նաւ և Հեղինայ,			
		Յն. Լս. ժ. 12, ր. 33. Զովացուցիչ հողմուհի			
4	22	ՃԱՐ.	— Հյ. և Հհյ. Զ. կիւ- րակէ, Եւ ԼԶ. օր Յինանց, Տճ. Նեղի-Լ-Երբ, օր 30, — Հր. Սէլան, օր 30.	5	50
5	23	ՐԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԷ. օր Յի- նանց,	5	51
6	24	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԸ. օր Յի- նանց, Եւ Կրեւ	5	55
		Տար. գան. Երկիրս Ա. բազ. Յուհաստանի, 1863.			
7	25	ԳԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԼԹ. օր Յի- նանց,	2	55
8	26	ԵՏ.	— Հյ. և Հհյ. և Բյ. և Յն. Համբարձումն Քրիս- տոսի Վիճի.	0	52
		Տար. բազադր Փրանձ-Յօզեֆ կայսեր Աւստրիոյ, 1867.			
9	27	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԽԱ. օր Յինանց, Պահր, — Հր. Ս-Է- Էթ. Պիտեր-Կոտ. օր Ե կիւ- րացուց. օր 2.	7	50

Լ	Օ	44	ՄԱՅԻՍ	Տ	Խ
10	28	ՇԲ.	— Հյ. և Հհյ. ԽԲ. օր Յի- նանց:	Կ	ԲԴ
			ՅԱռ. Բռ. ժ. 17, ր. 13: Պայծառ եղանակ:		
11	29	ՔՄԵՐ.	— Հյ և Հհյ. Է. կիւ- րակէ: ԽԴ. օր Յինանց, Եւ երկրորդ Ծագկազարդ: — ԼԳ. Հոգեբանութիւն: և Բու- նութիւն:	Ա	ԲԿ
12	30	ՈՇ.	— Հյ. և Հհյ. ԽԶ. օր Յի- նանց. — ԼԳ. Բ. օր Հոգե- բանութիւն:	Գ	ԲԱ
13	31	ՊԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԽԸ. օր Յի- նանց:	Վ	ԲԳ

Լ	Օ		Տ	Խ	
ՅՈՒՆԻՍ օր 30 <i>ՏՃ. Հազիրան</i>					
14	1	ՊԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԽԹ. օր Յի- նանց: Պահք:	ՎՎ	Է.
15	2	ՍԵ.	— Հյ. և Հհյ. ԽԿ. օր Յի- նանց. Երկրորդ Վեճի. / յիշատակ զիճակաւ ընտ- րուածեան Մատթեոյ ա- ռաքելոյն:	ՎԵ	ԷԱ
Տար. գահ. Վիլհելմ Բ. կայսեր Գերմանիոյ. 1888.					
16	3	ՈՒՐ.	— Հյ. և Հհյ. ԽԼ. օր Յինանց: Պահք: Տոմ. Մար- գաց, օր 30:	ՎԶ	ԷԲ
17	4	ՇԲ.	— Հյ. և Հհյ. ԽԼ. օր Յինանց:	ՎԷ	ԷԳ
Թ. Լ. ծ. 12, ր. 19: Անճրեւարեր որոտմու եր.					

Լ	0	46	ՅՈՒՆԻՍ	Տ	Խ
18	5	Ք	ՎԵՐ. — Հց. և Հհց. և Բց Հոգեգայլաւա, Պեհտէկոս- տէ: Կի-Լ Բանայլը: — Բա- րեկենդան եղիական պա- հոց: — Են. Հոգեգայլաւա: — Լր. Տն Ամենայն Յրբոց- րս-Յեան:	10	էէ
19	6	Ր	Շ. — Հց. և Հհց. Բ. օր Հո- գեգայլատեան: Պահջբ: — Յն Ուրիտ է յայտ Եօթնէի:	17	էօ
20	7	Գ	Շ. — Հց և Հհց Գ. օր Հո- գեգայլատ. Պահջբ: Յայլաւ: Մարգաց. օր 30:	17	էղ
21	8	Դ	Շ. — Հց և Հհց. Գ. օր Հո- գեգայլատեան. Պահջբ:	18	էՎ
22	9	Ս	Շ. — Հց. և Հհց. Ե. օր Հո- գեգայլատեան: Պահջբ: — Լր. Տն Իրհրոց Ս. Հոգե- րս-Յեան: Կի-Լ Բանայլը: — Ամենայնոց և զիւրոց Իեցեիտի ցերեից Ի՛յիէ Իր- հանալ և Բիւրը Երևել — Տճ. Ծաւը սոյճ. իբրեւ սուրս-Յեան Չարցն Նեղոսի:	19	էԱ
© Ի Խեցգեհինն, Ժ. 9, ր. 18. Տճ. Պուրճի Սերլքան:					
23	10	Ո	ՎԵՐ. — Հց և Հհց Զ օր Հո- գեգայլատեան: Պահջբ:	20	էԳ

Լ	0	ԲԷՊԻԻԼ ԱԽՐԻՐ	47	Տ	Խ
24	11	Շ	Վ. — Հց. և Հհց. Ե. օր Հո- գեգայլատեան: — Են. Սրբոց սուրբաց Բարեգեհոս և Բանայլաւ: — Լր. Մանուկ Յոյնանա Կարգեի:	24	օ.
25	12	Ք	ՎԵՐ. — Հց. և Հհց. Ե. օր Յարութեան և յիշատակ Սղայ Մարգարէի: — Հհց. և Տն Ամենայն Յրբոց Յարութեան Հարանիտ: — Են. Տն ամենայն Յրբոց. և Բարեիւրան զահոց սուրբ- աց:	25	օ1
© Վր. Բն. Ժ. 3, ր. 26. Ախորձկի օր:					
26	13	Ր	Շ. — Հց. և Հհց. Սրբոց կու- սանացն Հաիփսիմեանց: — Են. Պահտ սուրբաց, օր 16:	26	օԲ
27	14	Գ	Շ. — Հց. և Հհց. Սրբոց կու- սանացն Գայիանեանց:	27	օԳ
28	15	Դ	Շ. — Հց. և Հհց. Պահջբ:	28	օԴ
29	16	Ս	Շ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն Յով- հանու Կարագեհոսն և և Թանագիւնայ եպիսկոպո- սին: — Լր. Աստուծոց Պե- րսի և Պոլոսի:	29	օԵ
30	17	Ո	ՎԵՐ. — Հց և Հհց Պահջբ: — Լր. Տն Սրբն Յիւստի:	30	օԶ

1 18 շԵ — Հոյ՛ է Հնչ. Սրբոյն ՇԱ 0V
 Գրիգորի Լուսաւորչին երն
 ի վերապէն: — Լր. Յուլիոս
 2 19 Քար. — Հոյ. և Հնչ. Բ զկնի ՇԳ 0A
 Հոգեգալտեան: Եւ տուն
 եկեղեցւոյ, կարգեալ ի սրբ-
 րոյ Լուսաւորչէն յերն ի
 վերապէն: Հարանէն: Ա.
 Նախայ. օր 30: — Լր Այ-
 յելլաթիւն Ս. Աստուածածնի:
 3 20 ՔԵ. — Հոյ. Մանկանցն Բեթ- 1 0A
 ղեհեմի. և Ակակիտի վկա-
 յին, Մովկիմայ քահանա-
 յին և Կողբատիտի զինա-
 ւորին: — Հնչ. Մանկանցն
 Բեթղեհեմի և Ակակիտի
 վկային: — Յճ. ճեմադէլ էլ է
 լէլ. օր 30:

● Ծն. Լս. ժ. 00, ր. 11:
 Անձրեւաբեր հողմուք:

4 21 ՔԵ. — Հոյ. և Հնչ. Սրբոց կու- 2 7.
 սանացն Նուներայ և Ման-
 կայ: — Հր. Թատաղ. օր 29:

Տարեդարձ հաստատութեան
 Միացեալ Նահանգաց
 Ամերիկայի: 1777:

5 22 ՔԵ. — Հոյ և Հնչ Պահք: 2 71

6 23 ԵՇ. — Հոյ Սրբոց իշխանացն 2 7C
 Սահակայ և Յովսեփայ, և
 վկայիցն Սարգսի և Բագասի:
 — Հնչ. Սարգսի և Բագասի:
 7 24 ՈՐԲ. — Հոյ. Պահք — Հնչոյ՛ 0 7C
 Մնուելոյ Յովհաննու Կարա-
 պետին: Եւ Յնոյ:
 8 25 ՇԵ — Հոյ. Սրբոցն Մեծին 7 7E
 Ներսիսի Հայրապետին և
 Խազայ եպիսկոպոսին: —
 Հնչ Մովկիմայ քահանային
 և Կողբատիտի զինաւորին
 9 26 ՔԱՐ. — Հոյ և Հնչ. Գ. զկնի V 70
 Հոգեգալտեան: Բարեկեն-
 գան Լուսաւորչին:

Յ Առ. Քո ժ. 23, ր. 47:
 Պարզ և ջերմ:

10 27 ՔԵ. — Հոյ. Պահք: Եպիփանու 8 77
 Կիպրացւոյն, Բարեւայ Հայ-
 րապետին, և երկոց աշակեր-
 տաց նորին — Հնչ. Պահք:
 Եպիփանու Կիպրացւոյն:

11 28 ՔԵ — Հոյ. և Հնչ. Պահք: 9 7V
 Սրբոցն Կոտանդիանոսի և
 Ժօր նորա Հեղինեայ:

12 29 ՔԵ. — Հոյ և Հնչ. Պահք: — 10 7A
 Յնոյ Աստուծոյ Պետրոսի և
 Պողոսի:

13 30 **ԵՇ.** — Հ^ց. և Հ^հց. Պահճք. 11 74
 Սրբոցն Թէոդիտոսի Գաղա-
 տացւոյն, և Թայիլեայ բը-
 ժշկին, և եօթն կուսանացն.
 — Յն՛ Երէմիայի սր-
 Իւրց:

Ձ

ՅՈՒԼԻՍ

ՕՐ 31

ՏՃ. Թեմնուգ

14 1 **ՈՒՐ.** — Հ^ց. և Հ^հց. Պահճք. 15 75
 15 2 **ՇՐ.** — Հ^ց և Հ^հց և Բ^ց. Իււտ 15 74
 Նշխարաց սրբոյն Գրիգորի
 Լուսաւորչին. — Յն. Գեոր-
 րգոյ Ս. Աստուածատնի.
 16 3 **ՔԱՐ.** — Հ^ց և Հ^հց. Դ. Գկնի 15 75
 Հոգեգալտեան, Հարանիտ,
 Տոմ Հրատից, օր 30. — ԼԳ.

Տօ հանրերչոյ Ս. Աստու-
 Զատի.
 Պ Լ. Լու. Ժ. 21, ր. 59.
 Բարեխառն և պարգ.
 17 4 **ՐԵ.** — Հ^ց. Սրբոց վկայիցն Ան- 10 75
 տոնինսոսի, Թէոփիլոսի, Ա-
 նիքատոսի և Փատինսոսի —
 Հ^հց. Ներսիսի Հայրապետին
 և Խաղայ եպիսկոպոսին
 18 5 **ԳԵ.** — Հ^ց. և Հ^հց. Գանիէլի 17 75
 մարգարէին, և երից ման-
 կանցն Սեդրաքայ, Միս-
 քայ և Արեգնագովի
 19 6 **ԴԵ.** — Հ^ց. և Հ^հց. Պահճք. 17 70
 20 7 **ԵՇ.** — Հ^ց և Հ^հց. և Բ^ց Սրբոց 18 74
 Թարգմանչացն Սահակայ
 և Մեսրոպայ, Յայտ. Հրո-
 տից, օր 30. — Յն. Սբբա-
 ւոյն կիբարայ. — ԼԳ. Մար-
 Գարիբայ Կոստն. — ՀԳ. Մո-
 լան Կոստն. Երանուգէի.
 21 8 **ՈՒՐ.** — Հ^ց. և Հ^հց. Պահճք. 19 77
 22 9 **ՇՐ.** — Հ^ց. Սրբոցն Տրդատայ, 5. 78
 և Աշխէն տիկնոջն և խոս-
 րովից խոյն. Հ^հց. Զա-
 քարիայ մարգարէին, և Ո-
 նոփրիսոսի Ս Հօրն. — ԼԳ.
 Մարտիան Մարգարէնոյն:

23 10

Քար. — Հյ. Ե. զկնի Հոգե-
գալտեան, և Գիւտ Տփոյ
Ա. Աստուածածնի — Հհյ.
Ե. զկնի Հոգեգալտեան,
Հարսնէի:

Կ Կ

© յԱռիժն, ժ. 20, ր. 26:
ՏՏ. Պուրնի Էտե:

24 11

Ք. — Հյ. Սրբոցն Կայտարա-
տոսի, և քաասուն և ինն
վկայիցն, և Ղուկկիսանոսի
քահանային: — Հհյ. Սրբոցն
Տրդատայ և Աշխէն փկնոջ
և Խարսիւրդիսոյն: — Յ.
Ե-ի-ի-ի, ի-ի-ի:

Կ Կ

© Վր. Քն. ժ. 18, ր 31:
Տօրագին աուրք:

25 12

Ք. — Հյ. Սրբոցն Չաքարիայ
մարգարէին: — Հհյ. Սրբ-
ոց և թոռանց սրբոյ Լու-
սաւորին, Արիստակեսի,
Վրդանեսի, Յուսկանն,
Գրիգորիսի և Գանիկի: —
Լր Յ-ի-ի-ի, ի-ի-ի:

Կ Կ

26 13

Ք. — Հյ. և Հհյ Պահչբ: —
Լր Աննայի Տօր Ա. Աստու-
ածնի:

Կ Կ

27 14

Ս. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն Ե-
զիսէի մարգարէին:

Կ Կ

28 15

Ս. — Հյ. և Հհյ. Պահչբ:

Կ Կ

29 16

Տ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց եր-
կոտասան առաքելոցն, և
Պօղոսի երեքասաներորդ
առաքելոցն: — Լր. Մ-ր-
ի-ի ի-ի-ի Ղալարս:

Կ Կ

30 17

Քար. — Հյ. և Հհյ. Չ. զկնի
Հոգեգալտեան Բարեկեն-
դան Վարդավառի — Յ.
Մ-ր-ի-ի-ի ի-ի-ի: — ՏՏ.
Էլէկէի էի-ի-ի ի-լ պահար,
ա-ի-ի-ի:

Կ Կ

Տար. գահ Վիգորիա
Էմմանուէլ Կ քազարին
Խաղիոյ, 1900.

31 18

Ք. — Հյ և Հհյ. Ա. օր պա-
հոց Վարդավառի

Կ Կ

1 19

Ք. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր պա-
հոց Վարդավառի Ա. Ղա-
մար օր 30: — Լր. Օգոստոս:

Կ Կ

© Ծն. Լս. ժ. 10, ր. 46:
Անձրեարեր զերմութիւն:

2 20

Ք. — Հյ և Հհյ. Գ. օր պա-
հոց Վարդավառի Են-
Նի-ի-ի Տարգարէին: — ՏՏ. ձէ-

Կ Կ

Լ 0

51

ՅՈՒՐԻՍ

Տ 10

Ժողովուրդի, որ 30: — Հր. Ա. Բ. 30:

3 21

ԵՇ. — Հո. և Հոյ. Գ. օր պահոց Վարդավառի:

9 90

4 22

ՈՒՐ — Հո. և Հոյ. Ե. օր պահոց Վարդավառի — Յն. Մարտի-Մարտի-Յն. և Գիւր Երեւոյ Փոխհայրդէտի. — Լ. Գ. Սրբոյն Գրքից:

9 91

84

5 23

ՇԱ. — Հո. Յիշատակ տապանակին հնոյ և տօն նորոյս Ս. Եկեղեցւոյ, — Հոյ. Տօն տապանակին:

9 95

6 24

ՄԱՐ. — Հո. և Հոյ. Վարդավառ. Եւս Լ. Գ. — Տճ. Արեւելեան լուսնոստ:

9 97

7 25

ԵՇ. — Հոյ և Հոյ Բ. օր Վարդավառի Օր մեռելոցի — Յն. Անշնայի Տօր Ս. Աստուծոյն:

9 98

8 26

ԳՇ. — Հո. և Հոյ. Գ. օր Վարդավառի — Յն. Սրբոսոսոյն Պարտիկոս:

9 99

Յ Ան. Բն. Ժ. 6, ր. 53:
Պարզ և ջերմ:

9 27

ԴՇ. — Հո. և Հոյ. Պահար, — Յն. Պարտիկոսի Բնիկ:

9 99

Լ 0

ՃԵՄԱԶԻՆԻ ԱԲՐԸ 55

Տ 10

10 28

ԵՇ. — Հո. Եսայիայ մարգարէին — Հոյ. Նոյն և սրբոց նախահարցն Ադամայ, Արեւի, Աթայ, Ենովայ, Ենովայ, Նոյի, Մեղրիսեղեկի, Արքահատու, Սահակայ, Յակոբայ, Յովսէփայ, Մովսէսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Յեուայ, Սամուելի, և այլոց նախահարցի — Լ. Գ. Լուսնոստիցի — Հր. Մ. Լուսնոստիցի — Երեւոյն Գրքից:

9 99

11 29

ՈՒՐ. — Հո. և Հոյ. Պահար — Լ. Գ. Մեղրիսեղեկից:

9 99

12 30

ՇԱ. — Հո. Սրբոցն Թագաւորացի և Սանդիսայ կուսին. — Հոյ Նոյն. և Շուշանայ դատեր մեծին Վարդանայ — Յն. Շիշայի տոբիլոյն:

9 99

13 31

ՄԱՐ. — Հո. և Հոյ. Ա. զինի Վարդավառի — Հարսնիկի — Յն. Արեւելեան Ս. Աստուծոյն:

9 99

ՕԳՈՍՏՈՍ

ՕՐ 31

ՏՃ Աղուսթու

- 14 1 ԳԵ. — Հո. և Հհո. Սրբոցն Կիզրիանոսի եպիսկոպոսին, և քառասուն և Տինգ վկայիցն, և կուսանացն Յուստինոսեայ, և փիմեայ և Քրիստինեայ: — Յն. Սիբիլայն: Ս. Աստուծոյն:
- 15 2 ԳԵ. — Հո. Սրբոցն Աթանասի եպիսկոպոսին, և տասն աշակերտացն, և Տինգ վկայիցն: — Հհո. Նոյն: Եւ Սահակայ և Յովսեփայ, և սրբոց վկայիցն Անտոնիանոսի, Թէոփիլոսի Անիկտոսի և Փատրիոսի Տաճ. Աւելեաց, օր 30: — Լր. Վեբուսի: Ս. Աստուծոյն:

⊙ Լր. Լս. ժ. 10, ր. 37:

Տօրագին աուրք:

- 16 3 ԳԵ. — Հո. և Հհո. Պահք — Լր. Ռոստի Իստուանդին:
- 17 4 ԵԵ. — Հո. Սրբոց Նախահարցն՝ Ադամայ, Աբելի, Սեթայ, Յնովբայ Յնովայ, Նոյի, Մելքիսեդեկի, Արքահամու, Իսահակայ, Յակովբայ, Յովսեփայ, Մովսիսի, Ահարոնի, Լիզիազարու, Յեսուայ, Սամուէլի, Սամփոնի, Յեփթայեայ Բարակայ, Գեդէոնի, և այլոց Նախահարցն: — Հհո. Սրբոց ԺԲ. փոքր մարգարէիցն՝ Ովսեայ, Ամսիայ, Միքայ, Յովելեայ, Աբդու, Նաուամայ, Ամբակուսայ, Յովսանու, Սոփոնիայ, Անգեայ, Զաքարեայ, և Մաղարեայ: Եւ Մակարայիցոցն Նղիազարու քահանային, և Նամուեայ և Եօթն սրբոց նորա:
- 18 5 ԵԵ. — Հո. և Հհո. Պահք: Տար. ձնդ. Ֆրան-Սօգէֆ Ա Կայսի Աւստրիոյ. 1830

2

Լ	0	58	ՕԴՈՍՏՈ	Տ	Խ
19	6	ՇԲ.	— Էջ. և Էհջ. Եփեսոսի Ս. Ժողովոյն երկերէր ք հայրապետացն: Յայսմ. Ա. եւ Է կաց, օր 5: — Յնի Այլ Էբրդ—Բեւ Գրեւստի:	1A	1.7
20	7	ՄԻՐ.	— Էջ. և Էհջ. Բ. զկնի Վարդավառի: Բարեկենդան Ս. Աստուածածնի: Տոմ: Նաւասարդ. օր 30, և տարիմուտ ՏՅԼԸ = 4398 բուն և շարժական թուականին Հայոց:	1A	1.7
21	8	ՐԵ.	— Էջ. և Էհջ. Ա. օր պահոց Աստուածածնի:	10	1.8
22	9	ԳԵ.	— Էջ. և Էհջ. Բ. օր պահոց Աստուածածնի:	11	1.9
23	10	ԴԵ.	— Էջ. և Էհջ. Գ. օր պահոց Աստուածածնի: Ք Վր. Քն. ժ. 10, ր. 10. Պայծառ և զուարթ:	11	1.10
24	11	ՍԵ.	— Էջ. և Էհջ. Դ. օր պահոց Աստուածածնի: Յայսմ. Նաւասարդ. օր 30, և տարիմուտ ՌՅԾԵ = 1355 հաստատուն և անշարժ թուականին Հայոց: — Լր. Բարեւոյնս: — Լր. Բարեւոյնս: — Լր. Բարեւոյնս: © Ի կոյսն ժ. 3, ր. 57. ՏՃ. Պարեհ Սիւմպիւլ:	11	1.11

Լ	0	ԲԷՃԷՊ	59	Տ	Խ
25	12	ՈՒՐ.	— Էջ և Էհջ. Ե. օր պահոց Աստուածածնի:	11	1.11
26	13	ՇԲ.	— Էջ. և Էհջ. Եղեղեղի, ք օր 5: — Յնի Այլ Էբրդ—Բեւ Գրեւստի:	11	1.11
27	14	ՄԻՐ.	— Էջ. և Էհջ. Վիրափումն Սր. Աստուածածնի:	11	1.11
28	15	ՐԵ.	— Էջի և Էհջի Բ. օր Վերափումն: Օր յեւեղոց: — Յնի Վերափումն Ս. Աստուածածնի: — Լր. Օգոստոսի: — Լր. Օգոստոսի:	11	1.11
29	16	ԳԵ.	— Էջ. և Էհջ. Գ. օր Վերափումն: Լր. Գրեւստի: — Յնի Վերափումն: Միւրիւն:	11	1.11
30	17	ԴԵ.	— Էջ. և Էհջ. Դ. օր Վերափումն: Պահար: — Լր. Ռեւոյնս: — Լր. Ռեւոյնս: © Են. Լու. ժ. 20, ր. 44. Պարզ և զերմ:	11	1.11
31	18	ՍԵ.	— Էջ. և Էհջ. Ե. օր Վերափումն: Ա. Նաղար, օր 30: — ՏՃ. Բեհեղ, օր 30. Իւլ յլր:	11	1.11
1	19	ՈՒՐ.	— Էջ. և Էհջ. Զ. օր Վերափումն: Պահար: — Լր. Սեպտեմբեր: — ՏՃ. Գրեւստի:	11	1.11

L	O	ԹԴՈՍՏՈՍ	S	Խ
	60	Իհէհե — Հր. Իւր-Լ. օր 29:		
		Տար. Գահ. Օգոստափառ.		
		Սուրբան ԱՊՏԻԻԼ ՉՍՄԻՏ Բ.		
		Կայսեր Թուրքիոյ 11 Շապան		
		1293 և 19 Օգոստ. 1292=1876		
2	20	ԵՐ. — Հո. և Հհո. Է. օր Վե- րափոխման:	5	150
3	21	ՔՍԻՐ — Հո. և Հհո. Ը. օր Վերափոխման: — Յն. Թ- րեւոյ — Գր. Եր.:	5	151
4	22	ՐԵ. — Հո. և Հհո. Թ. օր Վե- րափոխման:	6	152
5	23	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Սրբոցն Յովակիմայ և Աննայի ծնո- ղացն Սրբոյ Աստուածած- նի, և Կանանցն Իւղարե- րեց: — Յն. Թ. օր Վեր- գիւն:	7	153
6	24	ԴԵ. — Հո. և Հհո. Պահար: Յ Առ. Բռ Տ. 15, ր. 38: Ախորձեղի աւուրք:	7	154
7	25	ՆԵ. — Հո. Երեմիայ մարգա- րէին: — Հհո. Բարեկոյ Հոյրապետին և երկոց աշու- կերացոց ն ըն: Եւ Պրոնի- քահանային, և Ստեփանո- սի Աւրեղւոյն	8	155

L	O	ԲԷՃԷՊ	Է1	S	Խ
8	26	ՈՐԻ. — Հո. և Հհո. Պահար: — Լր. Մշակութ. Ս. Աստու- ծածն:		9	156
9	27	ՇՐ. — Հո. Սրբոց առաքելոցն Թովմայի, Յակոբայ և Շմա- ւանի: — Հհո. Թովմայի ա- ռաքելոյն:		10	157
10	28	ՔՅՐԻ. — Հո. Բ. զկնի Վե- րափոխման: Եւ գիւտ դօտ- ւոյ Ս Աստուածածնի: — Հհո. Բ. զկնի Վերափոխ- ման: — Հարանէ:		11	158
11	29	ՐԵ. — Հո. Սրբոց վկայիցն Ստեփանոսի Աւրեղւոյն, և Կահարիկեայ, Ծամբոսի, Տուրիկոսի և Ռատիկոսի: — Հհո Անդրէի զօրավարին և Բանակի նորին, և Կալինի- կոսի վկային և Կրոմեդեայ բժշկին: Եւ Աղբիանոսի և կնոջ նորա Անատոլայ. և Թեոգորոսի սգրատելատի Արակլացւոյ և Թիւրոսի վկային: — Յն. Գր. Եր. — Յն. Գր. Եր. — Մարտի և Կահար:		12	159
12	30	ԳԵ. — Հո. Սրբոց Մարգա- րէիցն Եղեկեղիի, Եզրի և Զարարեայ հօրն Յովհան- նու Մկրտչին: — Հհո. Մեռ-		13	150

րոպայ վարդապետին և Երզնէի, և Մովսիսի քերթողին, և Գաւթի առյաղթ փրկիտփային, և Գրեգորի Նարեկացւոյն, և Ներսիսի Այլայեցւոյն, և Ներսիսի Լամբրոնացւոյն:

1331

ԳԵ. — ՀԳ. Պահք: — ՀԳ
Պահք: Եւ գիւտ գօտւոյ
Ս Աստուածածնի: Եւ Յնք:

13 131

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՈՐ 30

ՏՃ. Իրուչ

14

ԳԵ. — ՀԳ. Սրբոյն Յովհաննու
Կարապետին և Յորայ ար-
դարոյն: — ՀԳ. Նոյն: Եւ
Նրեմիա յարգարէին: Եւ
Նզեկիելի Նզրի և Չաքա-
րայ Տօրն Յովհաննու Մը-
կրտչին: — Յն Սէպտէմբր
Նոյն: Եւ Նոյն: — Լ. Եւ Նոյն:
Վերջ

10 135

Պ Լ. Ժ. 2, Բ. 4.
Չուարք եղանակ:

15

2 ՈՐ. — ՀԳ. և ՀԳ. Պահք: 17 137

16

3 ՇՅ. — ՀԳ. և ՀԳ. Նիկիոյ Ս.
Ժողովոյն երեք հարիւր ու թ

17 138

և տան հայրապետացն. —

Լր. Եթէ ցառոյ խառն:

17 4 ✠ ԳԵՐ. — Հոյ և Հհոյ. Գ. զկնի 18 150

Վերափոխման: Բարեկեն-

դան Ս. Խաչին:

18 5 ԲԵ. — Հոյ. և Հհոյ. Ա. օր պա- 19 157

հոց Խաչին:

19 6 ԳԵ. — Հոյ. և Հհոյ. Բ. օր պա- 20 157

հոց Խաչին: Տոմ. Հոռի, օր

30: — Են. Մէրոյեի հրէշ-

րախոյեղեի է գիւղերէ տօն-

լան արտօրէից:

20 7 ԴԵ. — Հոյ. և Հհոյ. Գ. օր պա- 21 158

հոց Խաչին:

21 8 ԵԵ. — Հոյ է և Հհոյ է Դ. օր 22 159

պահոց Խաչին: Եւ Մոռնիդ

Ս. Սասու ածածնի Եւս Են է

— Լր. Մարթիէի տօն-

րանէն:

22 9 ՈՒՐ. — Հոյ. և Հհոյ. Ե. օր պա- 23 150

հոց Խաչին:

Ը Վր. Բն. ժ. 1, ր. 55:

Հուարք աւուրք:

23 10 ԵՐ. — Հոյ. և Հհոյ. Տօն Եկե- 24 151

ղեցւոյ: Նաւակատիք Ս.

Խաչին: Յայտմ. Հոռի, օր 30:

24 11 ✠ ԳԵՐ. — Հոյ. և Հհոյ. Խաչ- 25 155

վերաց: Աշնանաւար և հո-

աբախան, լինի տիւ և բիւր

հաւասար. — ՏՏ: Իբէրու

հարեթի, որ էն շնանոյն ո-

գոտ, և սիւղի նոսրացնէն

ընդոյն յետոյ:

Ծ Ի կշիռն. ժ. 1, ր. 51:

ՏՏ Պուրնի Միգան:

25 12 ԲԵ. — Հոյ է և Հհոյ է Տօն Խաչի: 26 157

Օր մեռելոց

26 13 ԴԵ. — Հոյ. և Հհոյ. Տօն Եկե- 27 152

ղեցւոյ. — ՏՏ Մէրոյէի տօն-

27 14 ԴԵ. — Հոյ և Հհոյ Պահք: 28 150

Տօն Եկեղեցւոյ. — Են է Խաչ-

վերոյ և ուսոյ:

28 15 ԵԵ. — Հոյ և Հհոյ. Տօն Եկե- 29 157

ղեցւոյ:

Տար. ծննդեան Քարլոս Ա.

Թագ. Փորթուկալի 1863

29 16 ՈՒՐ. — Հոյ. և Հհոյ. Պահք: 30 157

Տօն Խաչի. — Լր Մէրոյեի

հրէշախոյեղեի:

Ծ Են. Լս. ժ. 6, ր. 33:

Հողմային պարզութիւն:

30 17 ԵՐ. — Հոյ և Հհոյ. Տօն Խաչի: 31 158

Ա. Թիբուլոյ. օր 30: — Լր.

Տօն արքայի Գրեթորի Լաւո-

արդէն է սահման Հաւմայ և
Նիւադալի, և Հեյնիմուի շար-
քապետին: — ՏՅ. Շապտալ, օր
29: — Հր. Թլլի, օր 30, և
Կարմաւոր 5666 Բուստիանին,
օր 2:

1 18 ՔԱՐ. — Հց. և Հհց. Բ. զկնի 5 129
Խաչին: Բարեկենդան Վա-
րազայ Խաչին: — Լր. Հոյ-
րիմբէր և Կոն Վարդարանին:

2 19 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Պահջբ: 5 10.
Սրբոցն Մամասայ Փելիկ-
տիմնի և Սիմէօնի Սիւնա-
կեցին: — Լր. Պահայան
հրէշտիւն: — Հր. Մովսէս
սպանան Կոնստանտնուպոլս
Առիւմայ:

3 20 ԳԵ. — Հց. Պահջբ: Սրբոց կու- 2 101
սանացն Փեփրոնեայ և Մա-
րիանեայ, և Շուշանայ
դասեր Աեծին Վարդանայ
— Հհց. Կուսանացն Փեփ-
րոնեայ և Մարիանեայ:
Յն. Եւրոպիայի Երպրոնին:

4 21 ԴԵ. — Հց. և Հհց. Պահջբ: — Լր. 0 105
Փրանիսիսի Առիւմայն:

5 22 ԵԵ. — Հց. Պահջբ Սրբոց հայ- 7 105
րապետացն Բարազամու,
Անթիմոսի և Երանոսի: —

Հհց. Անթիմոսի և Երանոսի.
6 23 ՈՒՐ. — Հց. և Հհց. Պահջբ: — Կ 102
Յն. Եւրոպիայի Յն. Եւրոպիայի
Կարդեպին:

Յ Առ. Բն. Ժ. 2, ր. 37:

Չուարձալի աւուրք:

7 24 ԵՐ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն Կ 100
Գեորգայ զօրովարին և Ա.
դակասի և Ռոմանոսի եր-
գեցողին: — Յն. Գիւրդար-
իւրի Ս. Առաքելոսին:

8 25 ՔԱՐ. — Հց. և Հհց. Գ. զկնի 9 107
Խաչի: Վարազայ Ս. Խաչի:
Ա. Կոնստանտնուպոլս շա-
քապետին: — Լր. Պրիմի-
թայ իւրին:

9 26 ԲԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 10 109
Գաւթի Գիւնեղոսի և զկա-
յիցն Ղամբէտոսի և Ղամ-
բէտէնոսին: — Յն. Նիզա-
նիսի Կոնստանտնուպոլսին: —
Հր. Քիւրդար, Կոնստան-
տնուպոլս, օր է Չորսուպոլսի,
և շահ:

10 27 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոցն 11 108
Սեւասթոսի և կնոջն Թէո-
փիստեայ և երկուց օրդ-
ւոցն, և կուսանացն Եր-

մանեայ և Նեքտարինեայ:

11 28 ԳԵ. — Հց. և Հհց. Պահք: 15 109

12 29 ՍԵ. — Հց. և Հհց. Սրբոց իշ-

խանացն Սահակայ և Հա-
մազասպայ:

13 30 ՈՒՐ. — Հց և Հհց Պահք: — 15 171

Յն. Տե՛ս սրբոյն Գրեթորէ Լու-
սաւորէն: — Լր. Սրբո-
րայ Ռոբատարէն: — Տ՛հ. Գա-
լիւնէ:

Ⓞ Լր. Լու. յ. 13, ր. 52:

Անձրեւ և մերթ պարզ:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՈՐ 31

Տճ. Թըշրիկի կվվիչ

14 1 ՇՐ. — Հց. և Հհց. Սրբոց եօ- 10 175

թանասուն և երկու աշա-
կերտացն Գրիստոսի: — Յն.
Անտէյ առտէլոյն: — Տ՛հ.
Պերսէ կ՛ճե՛ն: — Հր. Սա-
տթ, Դոն Կալուստրատայ,
Գալուստրատ, Եր 9:

15 2 ԽՍՐ. — Հց. և Հհց. Դ. զկնի 17 178

Խաչին: Բ. Կերտէ Էօթն
չաբաթոց: Հարտնէն: —
Լր. Թերեւայ խաչին:

Տար. Ծննդեան Թգոստափառ.

Սուրբան ԱՄՏԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ.

Կայսեր Թուրքիոյ 16 Շապան

1258 = 1842 Սեպտեմբեր 10:

L 0		ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	S Խ	
16	3	ԲԵ. — ՀԳ. և ՀԿ. Սրբոցն Փոկասու հայրապետին, և Երանոսի հետեւողին առաքելոց:	17	172
17	4	ԳԵ. — ՀԳ. Սրբոց կուսանացն թեկեայ, Վառվառեայ և Պեղիբեայ: — ՀԿ. Կուսանացն թեկղի և Վառվառեայ:	18	170
18	5	ԳԵ. — ՀԳ. և ՀԿ. Պահար: — ԼԳ. Ղափասու առաքելուն:	19	177
19	6	ԵԵ. — ՀԳ. և ՀԿ. Սրբոցն Պանդալէօնի բժշկին, Երմոզեայ քահանային և Եգրաբեայ կուսին: Տօմ. Սահմի, օր 30: — ԵՆ. Թուէնայի առաքելուն:	20	177
Տար. գան. Բարյու Ա. Թագ Փորթուկալի. 1888:				
20	7	ԲԵ. — ՀԳ. և ՀԿ. Պահար:	21	178
21	8	ԵԵ. — ՀԳ. Սրբոց թարգմանաց վարդապետացն, Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսիսի բերթողին, Կաւթի անյաղթ փրիստփային, Գրիգորի նարեկացւոյն և Ներսիսի Կլայեցւոյն: — ՀԿ. Կալխարատոսի և Խթ. վկա-	22	179

L 0		ՇԱՊՈՆ	71 S Խ	
յիցն, և Ղուկիանոսի քահանային: — ԼԳ. Որոշայ խոսքն:				
Շ Վր. Բռ. Ժ. 16, ր. 50: Հողմային պարզութիւն:				
22	9	Ք ԿԵ. — ՀԳ. և ՀԿ. Ե. զկնի Խաչին: Գ. Կերթի Եօթն շաբաթաց: Հարանէի: — ԵՆ. Եւթայ Տեւառի եղբօր:	23	175
23	10	ԲԵ. — ՀԳ. և ՀԿ. Կիւտ Նըշխարաց սրբոյն Գրիգորի Աղուանից կաթողիկոսի. և սրբոց հարցն Թաթլոյ, Վարոսի, Թովմասու, Անտօնի և Կրօնիցեայ, և եօթն խոտածարակացն որ յիննակեան վանն կատարեցան: Յայտմ. Սահմի, օր 30:	24	178
24	11	ԳԵ. — ՀԳ. Սրբոց առաքելոցն Անանիայ, Մատաթիայ, Բառնարայ, Փրիպպոսի, Յովհաննու, Նիղայի և Սիդուանոսի: — ՀԿ. Նոյն, և ԺԲ. վարդապետացն որք են, Գրոնեսիոս արիսպագացի, Յաեթէոս, Սեղբատրոս, Կիւրեղ երուսաղէմացի, Եփրեմ,	25	175

Բարեղ կեսարացի, Գրիգոր նազիանզացի, Գրիգոր նիւսացի, Եպիփան կեղբացի, Յովհան Սկեզերան և Կիւրեղ աղեքսանդրացի — Ռեֆայել հրեշտակապետ:

☉ Ի Կարիմն, Ժ. 11, ր. 26:

ՏՈ. Պուրնի Ազգայ:

25 12 ԳԵ. — Հոյ և Հնոյ Պահջբ: ԸՂ 197

26 13 ԵՇ. — Հոյ և Հնոյ Սրբոցն ԸՎ 198

Գրիգորիոսի Արիստագացացոյն, և առաքելոցն՝ Տրմաթէոսի և Տիտոսի:

27 14 ՈՒՐ. — Հոյ և Հնոյ Պահջբ: ԸՂ 190

28 15 ՇՐ. — Հոյ Սրբոց աւետարանչացն՝ Մատթէոսի, Մարկոսի, Լուկասու և Յովհաննու: — Հնոյ Նոյն, և Լուսնկիանոսի քահանային, և սրբոց վկայիցն՝ Տարազոսի, Պրորոսի, Անգրոնիկոսի և Պեղագեայ կուսին:

☉ Ծն, Լս, Ժ. 16, ր. 19.

Հողմ և ակձրիւ:

29 16 Խ ԿՈՐ. — Հոյ և Հնոյ. Զ. զկնի 1 199

Խաչի: Ի. Կիւրեղ եւ Եփեսոսացի:

Բարեղ, Հարանիս: — Յն. Լուսնիկոսի հարեւոյդերին: — ՏՏ. Բաժնաւ, օր 30:

30 17 ԲԵ. — Հոյ և Հնոյ Սրբոցն ԸՂ 198

Լուսնկիանոսի հարեւոյդերին, և Յովսեփոյ Աստուածաճօրն, և Յովսեփոյ արեմաթացոյն, և բարեկամին Քրիստոսի Լազարու, և քերջ նորա Մարթայի և Մարիամու. Ա. Իսմայ օր 30: — Հր. Խիսառն, օր 30:

31 18 ԳԵ. — Հոյ Սրբոցն Թէոդոտոսի քահանային, և Զեննի գինաւորին և Մակարայ, և Նատթոսեայ և Ռամելայ: ԸՂ 199

ԳԵ. — Հոյ և Հնոյ Պահջբ: — Յն. Յովսեփոյ Ժարթերին: — Լր. Նոյեմբեր, և Դոն ամենայն օրքոյ:

20 ԵՇ. — Հոյ Սրբոց Խարիթեանց, և վկայիցն Որոտեանայ և Քրիստոսոսի, և երկուց կանանցն Կոյնիկեայ և Ակիլիկեայ: — Հնոյ, Խարիթեանց մարտիրոսաց և Որոտեանայ վկային: — Յն. Մարտոսայ կուսին, Դոն Ե

Ս֊գրչո֊ոյ: — Լր. Յէլ֊տ֊
հ֊մ֊բէն ն֊գրչիլ֊լոյ:

3 21 ռՐԲ. — Հոյ. և Հհոյ. Պահք: 7 185

Տար. Փան. Նիքոլա Բ Կայ֊
սեր Ռուսաց: 1894:

4 22 ՇՐ. — Հոյ. Սրբոց երկոստ֊
սան վարդապետացն՝ Ռե֊
թէոսի, Գիւնեսիոսի, Սեղ֊
բեսարոսի, Աթանասի,

Կիւրղի Երուսաղիմացւոյն,
Գրիգորի Նիւսացւոյն, Գրի֊
գորի Աստուածարանին,
Եպիփանու Կիպրացւոյն,
Յովհաննու Ոսկերեքանին և
Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյն.
— Հհոյ. Դեմետրեայ վկա֊
յին և Բասիլիսկոսի քահա֊
նային:

Յ Առ. Բռ. Ժ. 16, ր. 26.
Խառնակ օր:

5 23 ՃԱՐԲ. — Հոյ. և Հհոյ. Է. զկնի
Խաչի Գիւտ Խաչ, Հիւնի֊
բոբ կիւրսի եօթն շ֊
Բոյ, Հարսնի:

6 24 ՌԵ. — Հոյ. և Հհոյ. Անաստ֊
սայ քահանային և Վարո֊
սի, և Թէոդոսեայ և որդ֊

7 185

7 185

8 182

9 180

ւոցն֊որա, և որոց ընդ նոսա
կատարեցան:

7 25 ԳՇ. — Հոյ. և Հհոյ. Սրբոց Հի֊
պերիքեանց մարտիրոսաց: 10 187

8 26 ԳՇ. — Հոյ. և Հհոյ. Պահք: — 11 1
Յնի Դեմետրեայ վկայի: —
ՏՃ. Գ֊աշի:

9 27 ԵՇ. — Հոյ. և Հհոյ. Սրբոցն
Սեւերիանոսի Սերաստաց֊
ւոյն, և Բարեւայ ծերոյն,
և ութսուն և չորից աշա֊
կերտաց նորին:

Տար Ծննդ. Եղուարդ Է.
Թագ. Անգղիոյ և Կայսեր
Հնդկաստանի 1841:

10 28 ռՐԲ. — Հոյ. և Հհոյ. Պահք: 15 5

11 29 ՇՐ. — Հոյ. Սրբոյն Յովհաննու
Ոսկերեքանին: — Հհոյ. Բա֊
րաղամու Անտիոքացւոյն և
Եօթն մանկանցն Եփեսոսի:

Տար Ծննդ. Վիգոր Էմմա֊
նուկ Թագ. Իտալիոյ 1869:

12 30 ՃԱՐԲ. — Հոյ. և Հհոյ. Ը. զկնի
Խաչին 2 կիւրսի եօթն շ֊
Բոյ, Հարսնի:

Յ Լր. Լս. Ժ. 11, ր. 5:
Տրտարեր հողմեր:

15 5

12 2

10 0

2

13 31

ՌԵ. — Հոյ և Հհոյ: Ստեփանոսի Հռովմայ հայրապետին, և քահանայից և սարկաւազաց և ժողովրդոց:

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Թրշրիևի սանի

14 1

ՊԵ. — Հոյ և Հհոյ. Սրբոցն Ակիփսիմեայ եպիսկոպոսին, Յովսեփոյ քահանային, Այիաթալայ սարկաւազին, և Պղատոնի վկային. — Յե Սարգիսի և Դեմետրի:

15 2

ՊԵ. — Հոյ և Հհոյ. Պահք: Տար. Գան Բրիսթիան Թ. Թագ. Տանիմարքայի 1863.

17 7

17 7

18 8

3

16 3

ՍԵ. — Հոյ և Հհոյ. Սրբոց հայրապետացն Սեօրոփանոսի, Աղէքսանդրոսի և Պողոսի Խոստովանողին, և սրբոց նոստարացն Մարկիանոսի և Վարսիրոնի:

17 4

ՌԻՐ. — Հոյ և Հհոյ. Պահք: Բ. զկնի

5 10

18 5

ՏԵՐ. — Հոյ և Հհոյ Սրբոց Հրեշտակապետացն Գարրիելի և Միքայելի և ամենայն երկնային զօրաց: Տօմ. Տրէ, օր 30:

5 11

19 6

ՔԱՐ. — Հոյ և Հհոյ. Թ. զկնի Սաշի: Եօնիբարդ Կե-ր-ի-Եօնի շ-բ-ի-ոց: Հ-բ-ն-ի-ոց:

5 12

20 7

ՐԵ. — Հոյ և Հհոյ. Սրբոցն Մելիտոսի Անտիոքոյ հայրապետին, և Մինասոյ Եգիպտացւոյն, և միւս Մելիտոսի եպիսկոպոսին, Բուրայ քահանային, և Շինու սարկաւազին:

5 13

Շ Վր. Բն. Ժ. 6, ր. 28:

Փոփոխական եղանակք:

21 8

ՊԵ. — Հոյ. Սրբոցն Ինձեարեայ վկային, և Բասիլիսկոսի քահանային: — Հհոյ. Յովհաննու Ոսկեբերանին: —

5 14

Լ	Օ	78	ՆՈՅՆՄԱՆԵՐ	Տ	Գ
			Յնք Միտայելի հրեշտակապետի և զանազան երկնային ստեղծանքի: — Լր. Ընթացանքի Սք. Առաջանքն:		
22	9	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Պահջբ. 30	Յայմ. Տրէ, օր 30: — Լր. Չեղելայ խաբն:	50	10
23	10	ԵՇ. — Հո. և Հհո. Սրբոցն	Գուրխասայ, Սամուելասայ, Արիքայ սարկաւազին, Ռամանոսի միայնակեցին, մանկան խոստովանողի և Հիւսիքոսի զինաս որին:	57	17
			Տար. Գան Վիլիելմիս քա զուհույն Հոլանտայի, 1889:		
			© յԱղիզիւստրն, Ժ. 8, ր. 46: ՏՏ. Պուրցի Գալս:		
24	11	ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. Պահջբ. — ՏՏ. Գարշը Իճէի:		57	17
25	12	ՇԲ. — Հո. Սրբոց առաքելոցն	Անդրէի և Փիլիպպոսի. — Հհո. Փիլիպպոսի առաքելոյն: — Յ. Յեղանուս սղորմանքն. Դժ. Է Էրտեանք: — Լր. Կարաբէնայ խաբն:	58	18
26	13	*ՎԻՐ. — Հո. և Հհո. Ժ. զկնի	Խաչին: Հարանքն: — Յնք Յեղանուս Ուիլիելմիս:	59	19

Լ	Օ	79	ՏԵՎԱԼԼ	Տ	Գ
27	14	ԲԵ. — Հո. Սրբոցն Անդրէի	զօրավարին, և բանակի նորին Կալինիկոսի և Գեմետրեայ վկայիցն: — Հհո. Սրբոց հրեշտակաց և հրեշտակապետաց: — Յ. Փելպպոսի առաքելոյն, և բարեկեցանքն Կարաբէնայ պահոցն շնորհուն Գրիգորի:	59	59
			© Են Լս. Ժ. 2, ր. 29		
			Հողմ և անձրև:		
28	15	ԳԵ. — Հո. Սրբոցն Ագրիանոսի, և կնոջն Անատոլայ, և Թէոդորոսի և Ելեւթիւրոսի վկայիցն: — Հհո. Համարէն մարգարէից: — Յ. Սիգմունդ Կարաբէնայ պահոցն շնորհուն Գրիգորի: — ՏՏ. Նիւլլ, օր 29, և պարտ, օր 3:		59	59
29	16	ԳԵ. — Հո. և Հհո. Պահջբ. Ա. Համիրայ, օր 30: — Յ. Մարթիոսի առաքելոյն: — Հր. Բարդէ, օր 30:		59	59
30	17	ԵՇ. — Հո. Սրբոցն Աբրահամ և Խորենայ, և անարձաթ բժշկացն Կողմայի և Գամիանոսի Եւ Աստուա-		59	59

Լ	Օ	ՆՈՅՆԻՐԵՐ	Տ	Գ
	80	ճատրոյ վկային։ — Լ. Բ. Անդրէի տառերը։		
1	18	ՈՒՐ. — Հ. և Հ. Գ. Պաշտ. Լ. Գ. Գեղարքայի։	է	հէ
2	19	ՇԵ. — Հ. և Հ. Գ. Ամենայն սրբոց հոգի և նորոց, յայտից և անյայտից։	օ	հօ
		Տար. Գահ. Ֆրանսի Եղեմի Ա. կայսեր Աւստրիոյ-Հունգարիոյ 1846.		
3	20	ՔԱՐ. — Հ. և Հ. Գ. ԺԱ. ցկնի Խաչի Բարեկենդան Յիսնակաց — Լ. Բ. Ա. կիրարկէ գաղտնի, որ է սխալ գրուած ճշմարտանքները։	Դ	հԴ
4	21	ՐԵ. — Հ. Գ. և Հ. Գ. Բ. օր պահոց Յիսնակաց։ Եւ ընծայուած Սր. Աստուածածնի ի տաճարն Եւս Յեթ։	Կ	հԿ
		Յ Ան. Բն. ժ. 6, ր. 31. Պարզ և մերթ անմըն։		
5	22	ԳԵ. — Հ. և Հ. Գ. Բ. օր պահոց Յիսնակաց։	Ա	հԱ
6	23	ԴԵ. — Հ. և Հ. Գ. Գ. օր պահոց Յիսնակաց։ Բժշկանք — Լ. Բ. Նիւնյայտի հայրապետին։	Գ	հԳ

Լ	Օ	ՇԼՎՊԱԼ	Տ	Գ
		Գրչոյանին Նաւաւարցոյ — Տճ. Եւրոպ. Գեղարքայի ֆարսուանք։		
7	24	ՍԵ. — Հ. և Հ. Գ. Գ. օր պահոց Յիսնակաց։ — Լ. Բ. Աճբարտի տեղեկագրին։	Կ	հԿ
8	25	ՈՒՐ. — Հ. և Հ. Գ. Ե. օր պահոց Յիսնակաց։ — Յն Նիւնյայտի Գրչոյանին։ — Լ. Բ. Յաւարտն Ս Արարած ճշմարտի։	Վ	հՎ
9	26	ՇԵ. — Հ. և Հ. Գ. Սրբոց Գրիգորի քանդակագործին, Նիկողայոսի հայրապետին և Միւսանայ եպիսկոպոսին։	Վ	հՎ
10	27	ՔԱՐ. — Հ. և Հ. Գ. Ա. Յիսնակաց, Հարանիտ։	Վ	հՎ
		Տար. Գահ Լեորդոս Բ. Թագ. Պիճիգալի 1865.		
11	28	ՐԵ. — Հ. և Հ. Գ. Սրբոց կուսանացն Յուլիանեայ և Վասիլուհայ։	Վ	հՎ
12	29	ԳԵ. — Հ. և Հ. Գ. Սրբոց Ղուկասնասի քահանային, Տարաղրոսի, Պորոսի և Անդրանիկոսի վկայից և Ունիսմայ եպիսկոպոսի առաքելոցի Պողոսի — Հ. և Հ. Գ.	Վ	հՎ

Սրբոց առաքելոցն Յակոբայ և Եմաւոնի:

ՊԼԻ. Լս. Ժ. 9, Դ. 4:

Հողմ և ցուրտ:

13 30

ԴՇ. — Հո. և Հհո. ՊաՏբ: — Յն՛ Սնդրեի առաքելոցն: — ԼԴ. Լսւոցն իստին:

17 ԿԴ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Քեանուռնի կվվեղ

14 1

ԵՇ. — Հո. Աղեմայ հայրապետին, և Բագարատայ առսոմենայ եպիսկոպոսին: Եւս Հհո. որոց և Գրեգորի Ակրազանդոցոյն: — Յն. Նառնայ հորհրդէն:

17 ԿԿ

15 2 ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. ՊաՏբ: — Յն. Աթաւանայ հորհրդէն:

18 ԿԸ

16 3 ՇԸ. — Հո՛ Սրբոց առաքելոց և առաջին լուսաւորչացն Թադէոսի և Բարթոլոմէոսի: — Հհո. Անդրէի առաքելոցն: — Յն. Ստանիայ հորհրդէն:

19 ԿԹ

17 4 ՔԿՐ. — Հո. և Հհո Բ Յիսնակաց: Հորհրդէն: — Յն՛ Վառնայ իստին:

20 ԿՁ

18 5 ԲՇ. — Հո. և Հհո. Սրբոցն Գենարիոսի եպիսկոպոսին, և Մերկիւրիոսի զինաւորին: Եւ Յակովկայ և Իրաւափառայ: Տճ. Քաղոց. օր 30: — Յն. Հօրն Սթայի:

21 ԿԱ

19 6 ԴՇ. — Հո. Նախավկայ և ԻՔրիստոս հաւատացեալ անդրանիկ Թագաւորին սրբոյն Արգարու: — Հհո. Մինասայ, Երմոզինեայ, Եւզրաբոսի Եւ կամար արտաբասացն Յովհաննու և Ալէքսիանոսի: — Յն՛ Նիսուայի հայրապետին պաշտօնին Նառնայ:

22 ԿԲ

Տճ. անուան Նիգոլայ Բ. Կայսեր Ռուսաց:

Շ Վր. Գն. Ժ. 18, ր. 17,
Խառնակ օղ:

20 7 ԳՇ. — Հց. Հհց. Պահջբ. 55 15

21 8 ԵՇ. — Հց. և Հհց. Սրբոց 55 15

Հարցն Եգիպտացւոց՝ Պօղոսի, Պօղոսյ, Մակարայ, Եւազրի, Յովհաննու Գրեցւոյն, Յովհաննու կարճահասակին, Նեղոսի, Արսենի, Սիսիանու, Գանիելի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմէնի և այլոց սրբոց Հարց: — Լ. Գ. Թ. 15-րդէն առ 16-րդն:

22 9 ԵԻՐ. — Հց. և Հհց. Պահջբ. 50 10

ՅղուԹիւն Սբ Աստուածածնի, Սննայէ: Եւս Յն. Գայոս. Գաղոց, օր 30: Զգրեւոյն և արեւոյն ցերեկէն և երեկէն և քէլեբը Խրճանու և ՏՏ. Էլէկէլ արդեւ, սիգբն Գառնու արեւոյն Գառն Երեւն, օր Ե Գրեւ Գէլ:

© Այծեղիւրն, Ժ. 21, ր. 24.
ՏՏ. Պարճի ձեռք:

23 10 ԵՐ. — Հց. և Հհց. Նիկողա. 57 17

յոսի Զմիւռնացւոյ սքանչելագործ Հայրապետին: — Հր. Խառնուց. Գանիել Կոյրուց:

24 11 ԵԱՐ. — Հց. և Հհց. Գ. Յիւնակաց, Բարեկենդան Սբ. Յակոբայ: 57 17

25 12 ԵՇ. — Հց. Պահջբ. Սրբոց 58 18

Մինասայ, Երմազիկեայ, Գրաբոսի, և կամաւոր աղքատացն Յովհաննու և Ալեքսիանոսի: — Հհց. Պահջբ. Սրբոց առաքելոցն Բարթուղիմէոսի և Յուդայի: Յն. Սղեբէրէնի Եղիսիպոսին: — Լ. Գ. Ծնունդ Տեառն Յիւնուց:

26 13 ԳՇ. — Հց. Պահջբ. Սրբոց 59 19

Կուռնիլիոսի Հարիւրապետին, և Շմաւոնի ազգականին Քրիստոսի, և Պօղիկարպոսի Հարիւրապետին Զմիւռնիոյ և վկայեցն՝ սրբընդ նոսա կատարեցան: — Հհց. Պահջբ. Եւսառատիոսի, Օրսենտիոսի, Եւգիենիոսի, Ովրեստի և Մարդարիոսի — Լ. Գ. Սրբեմանսէն Կոյրուց:

Տար. Մեկդ. Եօրկիոս Ա.
Թագ. Յուճատանի 1845.

● ՄԱ. Լս. Ժ. 13, ր. 25.
Յրտարեր հողմուճք:

- 27 14 ԴԵ. — Հո. և Հհո. Պահք: — 1 0
Լր. Յժհանն — աւերարան
ին: — Տճ. Զիւլքարէ, օր 30.
- 28 15 ԵՏ. — Հո. Պահք: Սրբոց
վկայիցն Եւտարտանոսի,
Սքոննախոսի, Եւգինէոսի,
Ովրեստեսի և Մարգարեոսի
— Հհո. Իգնատիոսի աւ-
տուածազգեաց հայրապե-
տին: Եւ Թէոպոմպի և
պիսկոպոսին և Թէոփայ
վկային, և չորից զինուս-
րացն՝ Բատոսի, Եւսերի,
Եւտիքի և Բատիլիդեայ: —
Լր. Մանչնն Յէլէնէհէր:
- 29 16 ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. Պահք: Ա.
Արամ, օր 30: — Հր. Թե-
բէթ. օր 29:
- 30 17 ԵՐ. — Հո. Սրբոցն Յակոբայ
Մծմնայ հայրապետին, Մա-
րուգէի Ճգնաւորին և Մե-
լիտոսի եպիսկոպոսին, Եւս
Հհո. սրոց և Բարեկենդան

- Ճննդեանն Քրիստոսի: —
Յն Դանէլէ Մարգարէին:
- 31 18 ՔԱՐ. — Հո. Գ. Յիսնակաց,
Հարանէի: — Հհո. Ա. օր
պահոց Մենդեան: — Լր.
Սեղբեորսէ Հասմայ հոյ-
րադէրին:
- 1 19 ԵՏ. — Սրբոց հայրապետացն
Իգնատիոսի և Աղգէի, և
Մարութայի եպիսկոպոսին:
— Հհո. Բ. օր պահոց Մենդ:
— Լր. Յաննատ և Կարե-
նար 1906 Բասմէնն Քրէ-
րսէ (Յ. Կ.): Եւ Կոն Կո-
րէնն-Յիան Տեառն:
- 2 20 ԳԵ. — Հո. Սրբոցն Թէոպոմ-
պայ եպիսկոպոսին, և Թէ-
ոփայ վկային, և չորից զի-
նուորացն Բատոսի, Եւսե-
քի, Եւտիքի և Բատիլիդ-
եայ: — Հհո. Գ. օր պահոց
Մենդեան:
- 3 21 ԴԵ. — Հո. Պահք: — Հհո. Գ.
օր պահոց Մենդեան:
- ՅԱՆ. ՔՆ. Ժ. 2, ր. 28.
Հողմ և անձրի:
- 4 22 ԵՏ. — Հո. Սրբոց կուսանացն
Ինդոսի և Դամայի, և Գղե-

րիկոսի քահանային, և երկուց ընդունցն՝ որք այրեցան յեկեղեցին Նիկածի դացւոց: — Հնչ. Ե. օր պահոց Մննդեան: Եւ Գաւթի մարգարէին և Յակոբայ արդարոյն:

5 23 ուր. — Հո. Պահք: — Հնչ. 1. օր Զ. պահոց Մննդեան:

6 24 յե. — Հո. Սրբոցն Գաւթի մարգարէին և Յակոբայ առաքելոյն: — Հնչ. Ե. օր պահոց Մննդեան: Եւ Ճրագալոյց ծննդեանն Քրիստոսի: Եւ Յ. — Լ. Գայտ Եւսթին Տեառն:

7 25 ✠ ԿԻՐ. — Հո. Ե. Յիսնակաց — Հնչ. Մնունդ Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի: Աւտիք է նոցա ութ օր անընդհատ: — Յ. Մնունդ. և ստիգ շարունակ, քնիւն Յանուար 4: — Հր Մոլան պարտան Երասուկէ: Ե Նոբուսիստայ:

8 26 ու. — Հո. Սրբոյն Ստեփանոսի նախասարկաւազին և առաքին մարտիրոսին Եւ Հնչ. որոց և Բ. օր Մննդ:

9 27 ԿԵ. — Հո. Սրբոց առաքելոցն Պետրոսի և Պողոսի: Եւ Հնչ. որոց և Գ. օր Մննդեան: — Յն. Գ. օր Մննդեան և Ստեփանոսի Եւսթինի:

10 28 ԿԵ. — Հո. Պահք: — Հնչ. Դ. օր Մննդեան:

11 29 ԵՇ. — Հո. Սրբոց որդւոցն որոտման՝ Յակոբայ առաքելոյն, և Յովհաննու աւետարանչին: Բարեկենդան պահոց Մննդեան: — Հնչ. Ե. օր Մննդեան: Եւ որդւոցն որոտման՝ Յակոբայ առաքելոյն, և Յովհաննու աւետարանչին:

⊙ Լր. Լու. Ժ. 1, ր. 50:

Չիւնաբեր աւուրք:

12 30 ուր. — Հո. Ա. օր պահոց Մննդեան: — Հնչ. Զ. օր Մննդեան:

13 31 յե. — Հո. Բ. օր պահոց Մննդ: Եւ սրբոցն Բարսղի Տայրապետին, և եղբոր նորա Գրիգորի Նիւսացազին, և Սեղբեսարոսի Հռովմայ Տայրապետին և արքայ:

Եփրեմի Խաչիկի Ասորացի
Եւս Հհչ. որոց և է. օր
Մնդեան:

Յօրինեց
Կ. Ա. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ԵՍՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԵՅԼԻ ԱՆՑԻՑ ԻՆՉ ԱՇԽԱՐՀԻ

Ի ստեղծմանէ աշխարհի մինչեւ ցայժմ են ամբ	7330
Ի քրիստոսի յայտնութեան	5068
Ի գիսոյ ապակոյ	3545
Ի ծննդեան Բրիստոսի	1905
Ի նահապետութեան Քաղեոսի ա- նաբեկոյն եւ Սանդիսոյ կուսիմ	1857
Ի ծննդեան Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի	1648
Ի յուսանումութեան Հայոց ի ձեռն Գրիգորի Լուսաւորչի	1602
Ի շինութեան Ս. Էջմիածնի, ուր նահապետայ կայ Հայրապետու- թիւն ամենայն Հայոց	1601
Ի սիեգրական ժողովոյն Նիկիոյ	1580
Ի գիսոյ Խաչիկի Բրիստոսի յերու- սալեմ ի Հեղինեայ քաղաքոյ	1578
Ի շինութեան Կ. Պոլսոյ	1576
Ի սիեգրական ժողովոյն Կ. Պոլսոյ	1524
Ի գիսոյ Հայրէն այբուրենից ի ձեռն Մեսրոպայ	1469
Ի սիեգրական ժողովոյն Եփեսոսի	1474
Ի քաղաքաւորութեան Ասուածա- տունց գրոց ի Հայ	1469
Ի շինութեան տմարիմ Հայոց	1354
Ի յայտնելոյ Ս. Խաչիկի ի Վարապայ	1252

ՕՍՄԱՆԵԱՆ

Կ Ա Յ Ս Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ս Ո Ւ Լ Թ Ա Ն Բ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ

Թ ա ՝ յ ի ն ի գ ա հ յ յ լ
 Հ է ճ է թ է Բ է չ է ռ է

1. Սուլթան Օսման Ա. Ղազի	699	1299
2. Սուլթան Օրխան Ա. Ղազի	726	1327
3. Սուլթան Մուրաթ Ա. Ղազի	761	1360
4. Սուլթան Պայազիս Ա. Երչքրքմ	791	1389
5. Սուլթան Մեհեմեթ Ա. Չէլէպի	816	1413
6. Սուլթան Մուրաթ Բ. Ղազի	824	1421
7. Սուլթան Մեհեմեթ Բ. Ֆարիհ	855	1451
8. Սուլթան Պայազիս Բ. Ղազի	886	1481
9. Սուլթան Սելիմ Ա. Եալուզ	918	1512
10. Սուլթան Սիլվեստր Ա. Գանճի	926	1520
11. Սուլթան Սելիմ Բ. Ղազի	974	1566
12. Սուլթան Մուրաթ Գ. Ղազի	983	1574
13. Սուլթան Մեհեմեթ Գ. Ղազի	1003	1595
14. Սուլթան Ահմեթ Ա. Ղազի	1012	1603

Ի գիւտոյ կողմնացուցին	604
Ի գիւտոյ սպար. Ի Գերմանիա	466
Ի տրեյնոյ Օսմանեանց Կ. Պոլսոյ Ի Սուլթան Մեհեմեթ Բ. է	453
Ի գիւտոյ Ամերիկայի	414
Ի գիւտոյ անուառ ժամացուցի	405
Ի գիւտոյ շոգեարժ մեքենայից	216
Ի գիւտոյ օդապարիկ զնոյն	124
Ի գիւտոյ նեանացի հեռագրին	114
Ի գիւտոյ շոգենալին Ի Ֆրանսա	111
Ի գիւտոյ պատուասի մարմնոյ	108
Ի գիւտոյ վիսագրութեան	104
Ի հաստատութենէ Ս. Փրկչի Հիւանդանոցի Հայոց որ է յԵհիզուլէ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայէ	76
Ի մահուանէ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայի	72
Ի հաստատութենէ Բարանքիւնայի	68
Ի գիւտոյ յուսանկարի	67
Ի գիւտոյ Էլէֆ. հեռագրութեան	57
Ի բացմանէ պարանոցին Սիւէիցի	37
Ի բացմանէ Արեւելեան Որբանոցին Ի Պրուսա	31
Ի բացմանէ պարանոցին Կորնթոսի	13

15. Սուլթան Մուսթաճա Ա.	1026	1617
16. Սուլթան Օսման Բ. Կէնն	1028	1618
17. Սուլթան Մուրադ Գ. Ղազի	1032	1622
18. Սուլթան Իպրահիմ Ա.	1049	1640
19. Սուլթան Մէհէմէտ Գ. Ղազի	1058	1618
20. Սուլթան Սիւլէյման Բ.	1099	1687
21. Սուլթան Ահմէտ Բ.	1102	1691
22. Սուլթան Մուսթաճա Բ.	1106	1695
23. Սուլթան Ահմէտ Գ. Ղազի	1115	1702
24. Սուլթան Մահմուտ Ա. Ղազի	1143	1730
25. Սուլթան Օսման Գ.	1168	1754
26. Սուլթան Մուսթաճա Գ. Ղազի	1182	1757
27. Սուլթան Ապս-իւլ-Համիտ Ա. Ղազի	1187	1773
28. Սուլթան Սէլիմ Գ. Ղազի	1203	1789
29. Սուլթան Մուսթաճա Գ.	1222	1807
30. Սուլթան Մահմուտ Բ. Ասիլ	1223	1808
31. Սուլթան Ապս-իւլ-Մէհիտ Ա. Ղազի	1255	1839
32. Սուլթան Ապս-իւլ-Ազիզ Ա.	1277	1861

ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼՔԱՆ
ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ.
Խան Ղազի

ԲԱՐԵՆՆԱՄ ԻՆՔՆԱԿԱԼ

34^{րդ} Կայսր Օսմանեան Հարսու-
թեան Եւ 28^{րդ} Կայսր յառմանէ Կոս-
տանդնուպոլսոյ, որդի Սուլթան Ապս-
իւլ-Մէհիտ Խանի, ծնեալ 16 Շա-
պան 1258 (10/22 Սեպտեմբեր 1842),
գահակալէ ի 11 Շապան 1293 (19/31
Օգոստոս 1876):

ԱՒԱԳԱՆԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

- Մեծ ներհնապետ (Տար-իւս-ստատէք իււ Եւ-
րիժէ աղասր) — **ԱՊՏ-ԻՒՆ-ՂԱՆ.Ի ԱՂԱ:**
Առաջին սենեկապետ (Սեր գուրէնայի հազ-
րէթի Շէհրիեարի) — **ՀԱՃԻ ԱՒ.Ի ՓԱՇԱ:**
Երկրորդ սենեկապետ — **ՆՈՒՐԻ ՓԱՇԱ:**
Առաջին ֆարսուղար (Մապէյնի Հիւմայուն
պաւ ֆեարիպի) — **ՀԱՍԱՆ ՔԱՀՄԱՆ
ՓԱՇԱ:**
Մեծ արարողապետ եւ Կայս. բարգման (Թէ-
րիժաքք ումու միյէ նազրք վէ Տիվանը Հիւ-
մայուն քերնիմանը) — **ԻՊՐԱՀԻՄ ՓԱՇԱ:**
Առաջին քիկնապան (Տամաս վէ Սեր եազեր
Հազրէթի Շէհրիեարի) — **ՄԷՀՄԷՏ ՓԱՇԱ:**
Բ. Թիկնապան (Մայէթի Շահանէ Էրֆեանը
հարպիյէ միւ Երի) — **ՇԱՏԻՐ ՓԱՇԱ:**
Առաջին Աղօթասաց (Իմանը Էվվէլ Հազրէթի
Շէհրիեարի) — **ԲԱՇԻՏ ԷՖԷՆՏԻ:**
Նախարար Կայսերական գանձուն (Խազինէի
Խասսաի Շահանէ նազրք) — **ՍԱԳՂՋ ՅՈՎ-
ՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ:**
Մասկարար Կայսերական ընտանեաց (Հա-
րէմի Հիւմայուն մէարիժաք նազրք եւ լն.)
— **ՀԱՃԻ ԱՐԻՖ ՓԱՇԱ:**

- Հրամանատար պալատականաց եւ նուագա-
ձուսաց պալատան (Խատէմէի Խասսա վէ
Միլիզիայի Հիւմայուն Քէրիբը) — **ՍԻՒ-
ՂԵՄԱՆ ՓԱՇԱ:**
Այստապետ Արֆուցի (Սրապր ամիրէ միւ Երի-
րի) — **ՅԱՅԻԳ ՓԱՇԱ:**

ՆԱԽԱՐԱՐՔ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՐԱՆ

- Մեծ եպարհոս (Սասնազաւ) — **ՅԷՐԻՏ ՓԱՇԱ:**
Կրօնապետ (Շէյխ-իւ-Իոլամ) — **ՃԷՄԱԼԷՏ-
ՏԻՆ ԷՖԷՆՏԻ:**
Նախարար Արդարութեան եւ Կրօնից (Ասլիյէ
վէ Մէզանիպ նազրք) — **ԱՊՏԻՒԼ ԲԱՀ-
ՄԱՆ ՓԱՇԱ:**
Սպարապետ (Սերասֆեր) — **ՐԻՋԱ ՓԱՇԱ:**
Նախարար Ծովային զործոց (Պահրիյէ նազր-
ք) — **ՃԷԼԱԼ ՓԱՇԱ:**
Նախագահ Պետական Խորհրդոյ (Շուրայի
Տէօվէթ Էլիսի) — **ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ:**
Նախարար Արտաքին զործոց (Խարիհիյէ նա-
զրք) — **ՔԷՎՅԻԳ ՓԱՇԱ:**
Նախարար Ներհին զործոց (Տախիլիյէ նազր-
ք) — **ՄԷՄՏՈՒՀ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ թնդաօրարանի (Թօփանէ մի-
ւորի) — **ԶԷՅ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Կրօնապատկան կալուածոց (Ելզա-
ժը Հիւմայուն նազրըր) — **ՂԱԼԻՊ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Հանքային կրքութեան (Մէարիժ
նազրըր) — **ՀԱՇԻՄ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Առեւտրական եւ Հանքոցոս շի-
նութեանց (Թիմարէր վէ Նաճա'ա նազր-
ըր) — **ԶԻՀՆԻ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Ելեւմական գործոց (Մալիյէ նա-
զրըր) — **ՐԷՀԱՏ ՓԱՇԱ:**

Խորհրդական Եպարհասութեան (Միւսթեար
Սասր Ալի) — **ԹԷՎՅԻՉ ՓԱՇԱ:**

—

ՄԵԾ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՔ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ

Քաղաքապետ Մայրաքաղաքի (Շէհիբ Էմիրի)
— **ՐԸՏՎԱԿ ՓԱՇԱ:**

Նախարար Ասիականութեան (Չապրիյէ նա-
զրըր) — **ՇԷՅԻՉ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ նաւահանգսի (Լիման ռէիսի)
— **ՍԱՄԻ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ Մաքսանց (Րուսումար Էմի-
նի) — **ՆԱԶԻՅ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ Կալուածական տնտեսաց (Տէճ-
բերի Խազանի նազրըր) — **ԶԻՅԱ ՓԱՇԱ:**

Վերաճեալ Թղթասարութեան եւ Հեռագրու-
թեան (Բօսրա վէ Թէլէկրաճ նազրըր) —
ՀԻՒՍԷՅԿ ՀԱՍԻՊ ՊԷՏ:

Վերաճեալ Անտառաց, Հանքաց եւ Երկա-
գործութեան (Օրման վէ Մաշէն վէ Չրաա
նազրըր) — **ՍԷԼԻՄ ՄԷԼՀԱՍԷՒ ՓԱՇԱ:**

Ասիականապետ Պէտիքաշի (Պէտիքաճ մու-
նաճըրըր վէ Փոլիս միւսիբի) — **ՀԱՏԻ ՀԱ-
ՍԱԿ ՓԱՇԱ:**

Ասիականապետ Կ. Պոլսոյ (Սամպօլ Փոլիս
միւսիբի) — **ՄԱԶՀԱՐ ՊԷՏ:**

Կառավարիչ Բերայի (Պէյողլու միւքեսարճըր)
— **ՀԱՄՏԻ ՊԷՏ:**

Կառավարիչ Իսկիւսարու (Իսկիւսար միւ-
քեսարճըր) — **ՀԱՄՏԻ ՊԷՏ:**

Հրամանատար Զինակրաց (Իքճայիէ ալայըր
գոմանանըր) — **ԶԷՉԷՆՆԻ ՓԱՇԱ:**

ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. ԽՐԻՄԵԱՆ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲ
ԵՒ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԽԱՊԱԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱԿԵՄԻ

Տ. Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԵՅԱՊԵՏԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

Տ. Տ. ՄԱՂԱՔԻԱ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ԵՒ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԱՅՈՑ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Գրիգորիս Արքեպ. Յովնանենեսեան Ա. Ատնայտ.
 Վահրամ Եպիսկ. Մանկունի Բ. Ատենայտեո
 Գարրիկ » Ճեվահիրճեան
 Գեորգ » Իւրիճեան
 Եղիշէ » Գուրեան Ատենադպիր
 Կարապետ Ա. Բ. Սեբեան
 Կարապետ Քհնյ. Սանտալճեան
 Յովնանէս » Ծանալագեան

ԴԱՂԱԲԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Տիգրան Էֆենտի Եուսուֆեան
 Զարեհ » Տիլպեր
 Գարրիկ » Նորատունկեան
 Գրիգոր » Գարակէօզեան
 Գրիգոր » Խրտրեան
 Սեննքերիմ » Մանուկեան
 Միհրան » Սեբեան
 Կարապետ » Գափամաճեան
 Մկրտիչ » Ասասեան
 Սեպուհ » Տէմիրճիպաշեան
 Տիգրան » Տէր-Ներսէսեան

ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տ. ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԲ.

ՍԱՊՊԱՂԵԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ - ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ՏԱՆՆ ԿԻՒԿԻՈՑ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԲ, Դահերէց

Ա Ն Դ Ա Մ Բ

Աւետիս Արքեպ. Արփիարեան
 Կ. Պար. փոխանորդ. Դեր-Դահերէց
 Սահակ Թգղ. Մ. Վ. Ճիզմեճեան
 Նիկողայոս Թգղ. » Պագշեան
 Պօղոս Կերպժ. Գազրիկեան
 Գեորգ » Թերգիսալեան
 Յովսէփ Մ. Վ. Արիկեան
 Յովսէփ » Ռոքոսեան
 Հ. Գրիգորիս » Գալեմքեարեան
 Հ. Եղիա » Գիլճեան
 Լեւոն » Գեչեճեան
 Հ. Սամուէլ Վ. Գանրարեան
 Հ. Կոմիտաս Մ. Վ. Իսկևուերեան Ատենադպիր

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. ՊԱՏՐԻԱՐԿ. Գահերէց

Ա Ն Դ Ա Մ Ք

Աւետիս	Արքեպ.	Արվիարեան	Դեր Դհրց.
Պօղոս	Գեր.	Գազրիկեան	
Հ. Եղիա	Մ.Վ.	Քիլճեան	
Պետրոս	էֆէնտի	Ազարեան	
Միշէլ	»	Մըսրրլը	
Անտոն	»	Քէօսէեան	
Յովհաննէս	»	Գարտաշեան	
Գրիգոր	»	Սինապան	
Անտոն	»	Ազնաւոր	
Մինրան	»	Երազեան	
Վիլէն	»	Հէքիմեան	
Մկրտիչ	»	Էնքօքըճեան	
Վիլէն	»	Գասապեան (ԴեղաՎանառ)	
Կոմիտաս	Մ.Վ.	Իսկէնտէրեան	Ատնդպր.

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ԹՈՒՐԲԻՈՅ

ՎՍԵՄ. Ա. ՅԱԿՈՐ ԷՖ. ՊՅՅԱՃԵԱՆ

ԱԶԳԱՊԵՏ ԸՆԴՀ. ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՍԵ ԹՈՒՐԲԻՈՅ

- Կարապետ էֆ. Սեննքերիմեան
*Քարսուղար քղրակցուքեանց
 եւ Դործակասար*
- Գարրիէլ էֆ Մինասեան
Քարսուղար արձանագրութեանց
- Առաքել էֆ. Կեօզլուպէտյիւքեան
Դործակասար

ԱԶԳԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

- Ներկայացուցիւմ Կիլիկիոյ Եկեղեցեաց
 Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան
 Կ. էֆ. Սեննքերիմեան
- Ներկայացուցիւմ Բիւրանիոյ Եկեղեցեաց
 Իրօֆ. Յակոբոս Ճէճիզեան
 Յովհ. էֆ. Մինասեան
- Ներկայացուցիւմ Խարուրդի Եկեղեցեաց
 Արշակ էֆ. Շմաւոնեան
 Գեորգ էֆ. Խարրուրլեան

Ներկայացուցիչ Կեդր. Քուրսիոյ Եկեղեցեաց
Յարութիւն էֆ. Կոստիկեան
Պետրոս էֆ. Տօնճեան

Ներկ. Մայրաքաղաքի ժողովրդեան
Յովհաննէս էֆ. Թէլֆէեան
Մինրան էֆ. Յովհաննէսեան

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Նահանգային ժողով Բիւրանիոյ

Վեր. Յովսէփ Ճէճիգեան, Նախագահ
Վեր. Արսէն Շմաւոնեան, Բարտուղար

Կեդրոնական Քուրսիոյ Եկեղեցեաց ժողով

Վեր. Գեորգ Տեմիրճեան, Նախագահ
Վեր. Մինրան Գազանճեան, Բարտուղար

Գիլիկիոյ Եկեղեցեաց ժողով

Վեր. Նազարէր Հեղնեան, Նախագահ
Արրահամ էֆ. Պերպերեան, Բարտուղար

Խարբերդի Եկեղեցեաց ժողով

Պաա. Կիրակոս Խաչատուրեան
» Արմենակ Սիմոնեան

Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Գ Ի Ր

ԱՒԵՏ. ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԵԱՅ

1. ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՍԻՆՈՂԻ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԱԵՆԹԱՊ	Գեր. Գ. Յարութիւնեան
	» Մ. Փափագեան
	» Ն. Աշճեան
	» Յ. Գումրուեան
ԳԱԼՏՈՒՐԱՆ	Պատ. Ս. Վարժապետեան
ԵՕՂՈՒՆ ՕԼՈՒԳ	Գեր. Մ. Նիկողոսեան
ԷՅՊԷՁ	» Վ. Նանարեան
ԷՔԻՉՕԼՈՒԳ	» Գ. Գասարճեան
ՔԼՕՐՔԷՆԷ	Պատ. Ս. Էքմէքճեան
ԿԱՐՄԱՆՉ	» Ս. Երկաթեան
ՀԱՃԻ ՀԱՊԻՊԼԻ	Գեր. Յ. Գունտազճեան
ՀԱՍԱՆՊԷՑԼԻ	Պատ. Յ. Քէշիշեան
ՀԻՍՆԻՄԱՆՍՈՒՐ	Գեր. Ա. Եղոյեան
ՈՐՓԱ	Պատ. Ճորճի Շեմմաս
	» Կ. Դրսագճրեան
ՊԵՏԼԱՆ	Գեր. Մ. Միսիրեան
ՊԻԹԱԼՍ	Պատ. Կ. Քէքեճեան
ՊԻՐԻՃԻՔ	» Յ. Արրահամեան
ՍԷՒԷՐԷՔ	Գեր. Յ. Թովմասեան
ՔԷՍԱՊ	Պատ. Ջ. Պետրոսեան
ՔԻԼԻՍ	» Գ. Գուլումճեան
ՅԱՐԹՇՍԷ	

ԱԼՊՈՒՍԹԱՆ	Գեր. Ս. Յովհաննէսեան
ՅՆՆՃԷ ԳԱԼԱ	Պատ. Թ. Յակոբեան
ԵՈՐԿ	» Գ. Հայրօսեան
ԿԱՊԱՆ	» Կ. Հասսէսեան
ԿԷՕՔՍՈՒՆ	» Մ. Երանեան
ՄԱՐԱԷ	Գեր. Ա. Շիրաճեան
	» Կ. Յարութիւնեան
	» Կ. Հիղեան
—	
ԱՅԱՆԱ	Գեր. Ա. Թօփալեան
ԳԱՐՍՊԱՋՔՐԸ	Պատ. Մ. Գալուստեան
ԳՕՁ ՕԼՈՒԳ	» Ա. Էլմաճեան
ԷՕՋԷՐԼԻ	» Յ. Մանուկեան
ԹԱՐՍՈՒՍ	Գեր. Հ. Կեօզալայճեան
ՄԷՐՄԻՆ	Պատ. Ա. Պաղտիկեան
ՉՕՔՄԷՐՁԻՄԷՆ	Գեր. Ս. Թորեան
ՍԻՍ	Պատ. Ա. Պերսլեան
ՕՍՄԱՆԻՑԷ	» Կ. Բիւփէլեան
—	
ԳԱՐԱՔԷՕՑ	Պատ. Մ. Օղուլուզեան
ՆԷՐԷՊԱԳԱՆ	Գեր. Կ. Ժամկոջեան
ԹԱԷՃԸ	Պատ. Եօրկիոս Պիլալեան
ԿԻՐԻՒՄՁԷ	» Մ. Փիլիպպոսեան
ՀԱՃԸՆ	» Լ. Սողովմէեան
ՋԱՐ	Գեր. Սրբելիօն Արսլանիտիս
ՅԷՔՔԷ	Պատ. Ա. Թօփալեան

2. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԻՆՈԳԻ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԵՕՋԿԱՑ	Գեր. Բ. Եագուպեան
ԷՎԷՐԷԿ	» Մ. Մնէրեան

ԹԱԼԱՍ	Գեր. Յ. Պիլալեան
ԻՆՃԻՐԼԻ	Պատ. Գ. Եարտըմեան
ԿԷՄԷՐԷԿ	Գեր. Բ. Տօնիկեան
ՄՈՒՆՃՈՒՍՈՒՆ	Պատ. Յ. Խաչատուրեան
ՍՈՒՆԿՈՒՐԼՈՒ	» Գ. Աքմաճեան
ՏԷՆԷՔ ՄԱՏԷՆ	Գեր. Յ. Տէր Ղազարեան
ԲՈՒՄՏԻԿՈՆ	Պատ. Յ. Աճառեան
ԱԼԱՋԱՄ	Գեր. Նիքօլաքի Գուգուճագօլլու
	» Մ. Տօմպալեան
ԱՄԱՍԻԱ	Պատ. Գ. Թիւրապեան
ՋԻԷ	» Եօրկի Անասրասիատիս
ՀԷՐԷՔ	
ՄԱՐՍԸՎԱՆ	Գեր. Կ. Ատանալեան
ՉԱՐԷԱՄՊԱ	Պատ. Մ. Իսքէնտէրեան
ՍԱՄՍՈՆ	Գեր. Ս. Պապասիւնեան
ՍԻՄՀԱՏԻ ՔԷՕՑ	Պատ. Ա. Տարազեան
ՎԷՋԻՔ ՔԷՕՓԵՐԻ	» Գ. Հաքարեան
ՅԱԹՍԱ	Գեր. Խրիսթ Փափասօփուլօ
ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ	Պատ. Պ. Մուղալեան
ՋԱՐՈ	» Մ. Լուսիկեան
ԷՆՏԷՐՍ	» Ա. Գեորգեան
ԹՈԳԱՑ	» Յ. Բարբրոզեան
ԿԻՐԻՆ	Գեր. Գ. Տէմիրճեան
ՍԸՎԱՋ	» Մ. Գազանճեան
—	
ԱԳՍԵՐԱՑ	Գեր. Գ. Մանուկեան
ԱՋԻՋԻՑԷ	Պատ. Գ. Գրրգեաղարեան
ՋԻՆՃԻՐՏԷՐԷ	» Ն. Հաճէրեան
ԷՑԷՆՃԷ	» Ե. Զօփուրեան

ԷՆԿԻՐԻՒ	Գեր. Հ. Օտեան
ԻՐԿԻՐՊ	» Սբէֆանի Սիրինիտիս
ՆԻԿՏԷ	Պատ. Վ. Կարապետեան
ԶԱԳՄԱԳ	» Թ. Սահակեան
ՍԹԱՆՕՁ	Գեր. Յ. Ֆիլեան
ԹԷՐՁԻԼԻ	Պատ. Ա. Գայսերեան

3. ԵՓՐԱՏԻ ՍԻՆՈԴԻ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԱՂՆՁԻԿ	Պատ. Հ. Սարաֆեան
ՈԱԼՈՒ	» Լ. Վարդանեան
ԻԶՄԷ	Գեր. Պ. Գալաչեան
ԵԱՐՐԵՐԴ	» Թ. Ասլանեան
ԵՈՁԱԳԻՒՂ	Պատ. Մ. Գարրիկեան
ԿԱՐՄԸՐԻ	Գեր. Ա. Սիմոնեան
ՀԻՒՍԷՅՆԻԿ	Պատ. Ս. Մեսրոպեան
ՀՈՂԷ	Գեր. Ա. Անդրեասեան
ՄԷՋԻՐԷ	Պատ. Ս. Երեցեան
ՄՈՐԵՆԻԿ	Գեր. Կ. Խաչատուրեան
ՇԷՑԷԱՃԻ	» Պ. Խաչատուրեան
ՊՂՄՇԷՆ	Պատ. Ա. Կիրակոսեան
ՓԷՐՇԷՆՃ	» Պ. Եաղուպեան
ՔԷՍԷՐԻԿ	Գեր. Տ. Թամզարեան
ՐԵՐԴԱԿ	Պատ. Մ. Կոչկարեան
ԹԷՄՐԱՆ	» Յ. Տէր Պողոսեան
ՓԷՐԻ	Գեր. Կ. Միկրոնեան
ՔՂԻ	» Ա. Նիկողոսեան
ԱՂԸՆ	Պատ. Գ. Պոյաճեան
ԱՐԱՐԿԻՐ	» Ա. Սիրականեան
ԱՐՂԸՆ	» Գ. Գրիգորեան
ԷԿԻՆ	» Պ. Պողոսեան
	» Գ. Մանուկեան

ՇԷՓԻԿ	Պատ. Ա. Սիրականեան
ԶՄՇԿԱՆՄԱԿ	» Յ. Աշոտեան
ԶՆՔՈՒՇ	» Յ. Պրոնեան
ՀԱՅՆԻ	» Ղ. Յարութիւնեան
ՌԴՎԱՆ	» Պ. Տէր Ղազարեան
ՏԻԱՐՊԷՔՐ	Գեր. Վ. Ամբրիսանեան

4. ԲԻԹԱՆԱԿԱՆ ՍԻՆՈԴԻ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԱՅՈՊԱԶԱՐ	Գեր. Յ. ձէճիզեան
ՆԵՆՃԷ	» Յ. Տէր Ստեփանեան
ԷՕՏԷՄԻՇ	Պատ. Յ. Արմաղանեան
ԻԶՄԻՐ	Գեր. Յ. Թաշճեան
ԻԶՄԻՏ	» Բ. Իսքենտերեան
ՃԷՐՐԱՀ	Պատ. Ե. Սահակեան
ՄՐԵԱԼԸՃ	» Թ. Բէնտիկեան
ՊԱՆՏՐՄԱ	» Մ. Սալարեսն
ՊԱՐՏԻԶԱԿ	» Ս. Մանուկեան
ՊԻԼԷՃԻՔ	» Ս. Վարդանեան
ՊՈՒՐՏՈՒՐ	Գեր. Յ. Յակոբեան
ՊՐՈՒՍԱ	Պատ. Ե. Շամիկեան
	Գեր. Ա. Շմաւոնեան
ՊՈԼԻՍ	Գեր. Յ. Գրիգորեան
	Պատ. Մ. Զօրիկեան
	Պատ. Գ. Գունտուրաճեան
ՌՈՏՈՍԹՈՅ	Էրօֆ. Յ. ձէճիզեան
	Պատ. Արիստիտիս Մօս- ճիատիս

5. ՅՈՅՆ ԱԻՏՏ. ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԱԳՍԱՐ	Պատ. Եօրկիոս Ռասախոս
-------	----------------------

ԻՋՄԻՐ	Գեր. Բսկեօփու Մօսկօ
ԻՍԿՆԼԻ	Պատ. Արօսթօլօս Տիքքիօ- րուլօս
ԻՒՆԵՑ	» Թէօօրոս Բօմախիսիս
ՄԱՆԻՍԱ	Գեր. Եօրկի Գամպուրօ- րուլօս
ՊՈԼԻՍ	» Սրավրօս Տիմիքրա- գօփուլօս
	» Էվանկէլօս Բանօսիս
ՊԷՅԼԱՆ	Պատ. Իֆանախիսիս
ՍԱՐՏՈՂԱՆ	» Բավլօս Բավլիտիս
ՕՐՏՈՒ	» Բանտէլիս Ֆիլատէլ- ֆեվա

6. ՍԻՆՈՒ ԶՈՒՆԵՑՈՂ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ՎԱՆ	
ԷՐԶՐՈՒՄ	Ա. Վարդանեան
ՏՐԱՊԷՋՈՆ	Գ. Տօմպալեան
ԷՐԶԻՆԿԵԱՆ	Իսրայէլեան
ՄՈՒՇ	

ՀՊԱՏԱԿ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՊԵՏՔ
Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

- 8. ԵՕՈՒՄ Գ. , Պատրիարք Եւնւացի
- 8. ԵՏՄԷՅ ԵՌՎՋՈՅ, Էկզարք Պուլկարացի
- ՄՈՅԻՋ ԼԷՎԻ ԷՅ. , Տեղակալ Բարունապետի
Հրէիցի

Մանօթուծիւնք և վիճակադրական տեղե-
կութիւնք փակուած են՝ 1 Սեպտ. 1904.

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ . — Նամակին հասցէն շատ յատկ և և մեյանով պէտք է գրել, հակառակ պարագային Թղթատարութիւնը կը վերադարձնէ նամակը, եՍԷ գրկողին հասցէն պահարանին ճակատը կամ ետին դրուած է:

Թղթատարական միութեան (ԻՔՔԷԿԿ. U-
nion postale) մէջ գտնուող երկիրներուն հա-
մար 15 կում կամ աւելի պակաս կշռող նամակի
մը վրայ պէտք է զնել 1 դրուշի Թղթադրում.
15 կումէն աւելի կշռող նամակներուն վրայ,
իւրաքանչիւր 15 կումի քանակութեան համար
պէտք է աւելցնել 1 դրուշի Թղթադրում Այսպէս
է Թուրքիոյ ներքին Թղթատարութիւնն ալ, Բա-
ցառիկ են նաևահանգիստները. այս պարագային՝
20 փարայի Թղթադրում միայն պէտք է փակցնել:

Առանց դրոշմի յանձնուած նամակները Թղթ-
ատարութիւնը տեղը կը հասցնէ և ընդունողը
կը հարկադրուի կրկինը վճարել, եՍԷ դրուած
Թղթադրումը պէտք եղածէն պակաս է, պակաս
մասին միայն կրկինը կը վճարէ:

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԳԱՐԻՆԵՐ (Cartes postales). — Պարզ թղթատարական գարդի մը գինն է 20 փարա, իսկ վճարեալ պատասխանով թղթատարական գարդերու գինը 1 դրուշ:

ՎԱՃԱՌՔԻ ՆՄՈՅԵՆԵՐ (Էշիւ--է Բի--էէ--բէէ Էի--էւնէլէի, Echantillon de marchandises). — Վաճառքի նմոշ են ապրանքի մը փոքրիկ մասերն որոնք չեն կրնար ինքնին առեւտուրի առարկայ ըլլալ իրենց փոքր քանակութեան պատճառաւ: Հեղուկներն ալ, ինչպէս իւղերը, եւայն, կրնան զրկուիլ իբր նմոշ, իրաց առեալ Ռուսիա, Պարսկաստան, Ամերիկա եւ Մեծն Բրիտանիա:

Թղթատարական Միութեան համար 1 կռամէն մինչեւ 100 կռամ ծանրութիւն ունեցող վաճառքի նմոշներէն կ'առնուի 20 փարա, եւ 100 կռամէն վեր իւրաքանչիւր 50 կռամի համար 10 փարա: Եթէ նմոշին ծանրութիւնը 350 կռամէ կամ 30 սանդիմէզր երկայնութենէ, 20 սանդիմէզր լայնքէ եւ 10 սանդիմէթր քանարութենէ աւելի ըլլայ, կը մերժուի: Թուրքիոյ մէջ վաճառքի նմոշներուն համար նոյն բանն է, սատարբերութեամբ որ մինչեւ 2000 կռամ կ'ընդունուին: Ծովեզերեայ քաղաքներուն համար

իւրաքանչիւր 75 կռամի համար 10 փարա կ'առնուի, փոխանակ 50 կռամի: Եթէ նմոշին ծանրութիւնը 250 կռամը անցնի, իւրաքանչիւր 50 կռամի համար 20 փարա կ'առնուի մինչեւ 2 քիլոկրամ:

ՏՊԱԳԻՐՆԵՐ (Էլէ--էլ Էմիլի--ա, imprimés). — Ինչպէս լրագրներն ու պարբերականներն, կազմուած կամ անկազմ գիրքեր, տետրակներ, երաժշտական հատուածներ, այցնարտներ, տպագրական փորձեր (ձեռագրով կամ առանց ձեռագրի), վիճագրութիւններ, լուսանկարներ, պատկերներ, զծագրութիւններ, յատակագրիւք, աշխարհագրական քարտէսներ, ցուցակներ, զանազան ազդեր, եւ ընդհանրապէս ինչ որ տպագրուած է:

Թղթատարական Միութեան մէջ զանուոյ երկիրներուն համար 50 կռամ կամ աւելի պակաս կշռոյ տպագիրներուն կը վճարուի 10 փարա, իսկ 50 կռամէ աւելի կշռոյ տպագիրներուն իւրաքանչիւր 50 կռամի համար 10 տկան փարա աւելի: Նոյնպէս Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան համար իւրաքանչիւր 50 կռամը ենթակայ է 10 փարա թղթագրողի: Երբ ծրարը 30 կռամէ պակաս կը կշռէ, 5 փարա միայն կը

վճարուի : Ծովեզերեայ քաղաքներու համար իւրաքանչիւր 75 կռամի 10 փարա կ'առնուի :

2000 կռամէ աւելի կշռող 45 սանդիմէղրէ աւելի երկայնութիւն, լայնութիւն կամ Յանձրուութիւն ունեցող ծրարներ չեն ընդունուիր . 10 սանդիմէղր տրամագիծ եւ 75 սանդիմէղր երկայնութիւն ունեցող պլորուած տպագիրներ կ'ընդունուին :

Տպագիրներու ծրար մը պէտք չէ պարունակէ նամակ կամ ձեռագիր, նոթագրութիւններ, հակառակ պարագային ետ կը դրկուի :

ԳՈՐՄԻ ԹՈՒՂԹԵՐ (էւրօպէ Ժպպէ, papiers d'affaires) . — Անմիջական Թղթակցութեան մը նկարագիրը չունեցող ո եւ է Թուղթ գործի քուղթ կը կոչուի, ինչպէս դատաւարութեան Թուղթեր, վկայագիրներ, կայուածագիրներ փոխանակագիրներ, բեռնագիրներ (քաթէ-չէֆֆէ), հաշուեցուցակներ (ֆաււ-բա) եւ այլն :

Թղթատարական Միութեան մէջ գտնուող երկիրներուն համար 1 կռամէ մինչեւ 200 կռամ կշռող ծրարներէ կը պահանջուի 1 գրուշ . իսկ 200 կռամէ աւելի կշռող ծրարները ենթակայ են 10ական փարա յաւելումի՝ ամէն 50 կռամի յաւելման : Առ առաւելն 2000 կռամ

կշռող ծրարներ միայն կ'ընդունուին : Թուրքիոյ ներքին Թղթատարութեան համար եւս նշին է :

Ծրարները նամակ կամ նոթագրութիւն պէտք չէ պարունակեն . նոյնպէս ծրարներու ժանրութեան եւ ընդարձակութեան պայմանները տպագիրներու յար եւ նման են :

Սովորական նամակներու, վաճառքի նմոշներու, տպագրական եւ գործի Թուղթի ծրարներու վրայ եթէ Թղթադրոշմ գրուած չէ, չեն զբրկուիր, իսկ եթէ պակաս գրուած, կը դրկուին եւ պակասին կրկինը կ'առնուի ընդունողէն :

ԹԱՆԳԱԳԻՆ ՆՈՒԹԵՐ . — Արգիլուած է Թղթատարի յանձնել մաքուր չվճարուած Թանկագին նիւթեր, եւ այլն :

ԴԵՐՄԻ ԵՒ ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ՆՈՒԹԵՐՈՒ ՓՈԵԱԳՐՈՒԹԻՒՆ . — Թղթատարական Միութեան մէջ գտնուած երկրներուն համար Օսմանեան Թղթատարութեան մէջ կ'ընդունուի աւանդ (էֆ-շէֆ), եւ մանտա-բոսդ :

Թուրքիոյ ներքին Թղթատարութեան մէջ ընդունուած է դրամի եւ արժէքաւոր նիւթերու փոխադրութիւնը աւանդի ձեւին տակ : Այս պարագային Թղթատարական վարչութիւնը կը ստա-

նայ Թանկագին նիւթերու համար արժէքին համաձայն սակագին մը, իսկ հասարակ նիւթերու համար ծանրութեան չափով սակագին մը: Այս սակագինը հինգ աստիճան է, հեռաւորութեան հինգ շրջանակներու համաձայն՝ որոնք հետեւեալներն են.

Ա. Երջանակ. — Կ. Պոլիս եւ շրջակաները, կը վճարուի արժէքաւոր նիւթերու համար, 1էն 1000 զրշ.ի՝ $2\frac{1}{3}$, 1000էն 2000 զրշ.ի՝ 5 զրուշ, եւ ամէն հազար զրուշի՝ $2\frac{1}{2}$ զրուշ: Ծանրութիւն ունեցող նիւթերու համար 1էն 500 կոամի՝ $2\frac{1}{2}$, եւ 501էն 1000 կոամի՝ 5, եւ ամէն 500 կոամի՝ $2\frac{1}{2}$ զրուշ:

Բ. Երջանակ. — Պրուսա, Գաթլեմունի, Այտըն, Ատանա, Ճէպէլի Լիպնան, Հալէպ, Գոնիա, Երտորա, Կարմիր ծովի եզերքներ, Պէնկագի, Պիլա, Արշիպիղագոսի կղզիներ: Այս վայրերը կը փոխադրուին արժէքաւոր նիւթեր, 1էն 250 զրուշ՝ $2\frac{1}{2}$, 251էն 500՝ 3, 501էն 1000՝ 7 զշ.ի ասկէ վեր հազարներու համար իւրաքանչիւրին վրայ կ'աւելնայ $3\frac{1}{2}$ զրուշ: Ծանրութիւն ունեցող նիւթեր, 1էն 100 կոամ՝ $2\frac{1}{2}$, 101էն 250 կոամ՝ 3, 251էն 500՝ 4, եւ 501էն 1000 կոամ՝ 7 զրուշի, եւ իւրաքանչիւր 500 կոամի՝ $3\frac{1}{2}$ զրուշի յաւելում:

Գ. Երջանակ. — Դամասկոս, Էրզրում, Հիճազ, Էնգարէ, Սըվաս, Գուսլա, Մանասթըր, Եէմէն Տիարպէքիւր, Խարբուրդ, Արժէք. 1էն 250 զրուշ՝ 3, 251էն 500՝ 4, 501էն 1000՝ 6 զրուշի եւ իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 5 զրուշի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կոամ՝ 3, 101էն 250 կոամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 զրուշի, եւ իւրաքանչիւր 500ի վրայ 5 զրուշի յաւելում:

Դ. Երջանակ. — Վան, Պիժիկ, Մուսուլ, Արժէք. 1-250 զշ.՝ $3\frac{1}{2}$, 250-500՝ 5 զշ.ի, 501-1000՝ 8 զշ.ի եւ իւրաքանչիւր 1000ի վրայ $6\frac{1}{2}$ զշ.ի յաւելում: Ծանրութիւն. 1-100 կոամ՝ 3, 101-250՝ 5, 251-500՝ 8, 501-1000՝ 13 զշ.ի եւ իւրաքանչիւր 500 կո.ի վրայ $6\frac{1}{2}$ զշ. յաւելում:

Ե. Երջանակ — Պաղտատ, Պարսա, Արժէք. 1էն 250 կոամ՝ 4, 251էն 500՝ 6, 501էն 1000՝ 10 զրուշի, եւ իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 8 զշ.ի յաւելում: Ծանրութիւն. 1էն 100 կոամ՝ 4, 101էն 250՝ 6, 251էն 500՝ 10, 501էն 1000՝ 16 զրուշի, եւ իւրաքանչիւր 500ի վրայ 8 զրուշի յաւելում: Ծովեզերեայ քաղաքները 1000ին 2 կ'առնուի, իսկ երկամուզի բանած քաղաքները 1000ին 3 զրուշ: Ասոնց մէջ երբէք ծանրութիւնը նկատողութեան չառնուիլի:

ժէքին իւրաքանչիւր 1000 զշ.ին ու կոտորակին համար 1 զրուշ, Երբ կորսուի, վնասուի կամ զողջութի, արժէքին փոխարէնը Յղծատարութիւնը կը վճարէ, ի բաց առեալ անխուսափելի պարագաները (բէճ — էւլէ — Էւրը Գուլէ Եուլուր Գուլուրէ. cas de force majeure). Այս մասին ըլլալիք յայտարարութիւնները առնուազն մէկ տարուան մէջ պէտք է տեղի ունենան, որովհետեւ անկէ ետքը նկատողութեան չեն առնուիր:

ԳՈՒԻ ԲՈՍԿԱԼ. — Գոլի բոսղալը երկու տեսակ է, արժէքաւոր ու անարժէք: Թէ՛ արժէքաւոր եւ Թէ՛ անարժէք առարկաներու համար զրկուած գոլի բոսղալը 5 քիլոյէն աւելի ըլլալու չէ:

Ստակը կրնայ մինչեւ 10 քիլոյ ծանրութիւն ունենայ եւ ե՞՞՞ ստակ կամ կարասի որոշեալ կշիռէն աւելի ըլլայ՝ երկու մասի կը բաժնուի: Թէ՛ ստակի եւ Թէ՛ կարասիի.

Ա. Շրջանակի համար 5 քիլոյին պէտք է տալ 4 զրուշ:

Բ. Շրջանակի համար 5 քիլոյին պէտք է տալ 8 զրուշ:

Գ. Շրջանակի համար 5 քիլոյին պէտք է տալ 12 զրուշ:

Իւրաքանչիւր շրջանակի ամէն 1000 զրուշին համար պէտք է վճարել 2 զրուշ իբր ապահովագին:

Ստակ. — Ստակը ե՞՞՞ 5 քիլոյէն աւելի ըլլայ. քիլոյ զրուշ Ա. շրջանակի համար պիտի առնուի 1 զրուշ, Բ. շրջանակի համար 2 զրուշ, Գ. շրջանակի համար 3 զրուշ:

Գոլի բոսղալի մէջ ուզած ստակդ կրնաս դնել, ոսկի, մէճիտ, զրուշ, եւայլն խառն, պայմանաւ որ ետքը ծրարին վրայ Թէ՛ թուանշանով Թէ՛ զրով զրուի ո՛րչափ ոսկի, ո՛րչափ մէճիտ, ո՛րչափ զրուշ պարունակելը:

Ամէն մէկ զրամածրար առ առաւելն՝ 50,000 զրուշ պէտք է պարունակէ, աւելի պարունակածները պէտք է կիսել եւ ծրարի վերածել:

Մէկ օրուան մէջ մէկու մը հասցէին կարելի է շատ մը անգամներ գոլի բոսղալ զրկել:

Թշտատարական աշխատութեանց համար, իւրաքանչիւր ծրարին իբր կապողչէք կ'առնուի 60 փարա եւ զրկողին տրուելիք ստացագրին վրայ 10 փարանոց փուլ կը փակցուի:

Գոլի բոսղալը պէտք է recommandé ընել, որով իրաւունք կ'ունենայ գոլի բոսղայ ընդունողը, առնելուն համար ստացագրի մը տալ զրկողին:

կարասի. — Շոգենաւով կամ երկաթուղիով
 զրկուած կարասիները կամ տպրանքները պէտք
 է առ առաւելն 60 սանդիմ երկայն եւ 20 սան-
 դիմ լայն ըլլան: Այն առարկաները զորոնք կա-
 բելի չէ կիսել, ինչպէս հովանոց, գաւազան,
 եւայլն, 1 մեդր երկաթուղիու պէտք է ունենան:

Այն տպրանքներն որոնք ուղղակի երկաթու-
 ղիով կամ շոգենաւով չեն կրնար երթալ, զրկուե-
 լիք տեղը երկրին ներսերը ըլլալուն պատճառաւ
 պէտք է որ 40 սանդիմ երկայն եւ 30 սանդիմ
 լայնք ու 20 սանդիմ խորութիւն ունենան:

Հեղուկ եւ պայծուցիկ նիւթերն արգիլուած է
 գոլի բոսղալով զրկել, ի բաց առեալ զեղերէն
 որոնք նախ փայտէ անտուկի մը, յետոյ փայտի
 սղոցուկով (Բաւշ) լեցուն թիթեղէ տուփի մը
 մէջ զրուած ըլլալու են:

Գոլի բոսղալին հասցէն շատ յստակ պէտք է
 գրուի որուն որ կ'ուղղուի, անոր բնակութեան
 տեղը, թաղը, փողոցը, տան թիւը, եւայլն:

ԳԱՐԳ ԲՈՍԿԱՆՆԵՐ. — Թղթատարական
 պաշտօնական գարդերէն զատ (carte postale)
 արհեստական շրջարերութեան հանուած պարզ
 կամ պատկերազարդ գարդերուն մեծութիւնը
 պաշտօնականին չափ ըլլալու է:

Արգիլուած է բարոյականի դէմ կամ աղտոտ
 պատկերներ կրող գարդ բոսղայնները:

Գարդին վրայ պէտք է 20 փարայի փուլ
 փակցուի. եթէ այդ գինէն պակաս կ'արժէ փակ-
 ցուած դրոշմաձուղթը, մնացեալին կրկինը կը
 վճարուի իր գացած տեղը, եւ երբ առանց դրոշ-
 մաձուղթի թղթատարութեան յանձնուի, այն
 տսեն իրրն աւանակ 2 դրուշ (taxe) գին կ'առ-
 նուի:

Պատասխանը վճարուած (réponse payée)
 գարդ բոսղայններուն եթէ կէսը կտրուելով
 այդ գարդին պատկանած կառավարութենէ մը
 զատ՝ ուրիշ կառավարութեան մը երկիրը զըր-
 կուի, հոնկէ 2 դրուշ կ'առնուի. օրինակի հա-
 մար, եթէ տաճկական գարդ բոսղայ մը Ֆրանսա
 զրկուի, եւ հոն այդ գարդը կէսը կտրելով իտա-
 լիա զրկէ, իտալիա անկէ 2 դրուշ կ'առնէ, իսկ
 եթէ Թուրքիա զրկուի, հարկաւ բան մը չվճա-
 րուի բ. եւ այսպէս փոխադարձաբար ամէն եր-
 կիրներու համար:

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ը

Կ Ա Ն Ո Ն Ն Ե Ր

ՀՆՌԱԳՐԻՆ ԺԱՄԸ. — Թուրքիոյ քաղաքներուն միջև բուրք տառերով փոխանակուած հեռագիրներուն համար, բրքական ժամը կը գործածուի Թուրքիոյ հեռագրատուններուն մէջ: Իսկ միջազգային հեռագիրներուն և լատին տառերով զարնուած ներքին հեռագիրներուն համար՝ Կ. Պոլսոյ միջօրեականին ժամը կը գործածուի, որ 1 ժամ, 47 վայրկեան, 32 երկվայրկեան առաջ է Բարիզի Միջօրեականին ժամէն:

ՀՆՌԱԳՐԻՆ ԼԵՁՈՒՆ. — Միջազգային և ներքին հեռագիրներուն համար բուրքերէնէ և ֆրանսերէնէ զտը կարելի է նաեւ հեռագրել լատին տառերով և արաբերէն, պարսկերէն, հայերէն, յունարէն, սերպերէն, ռումաներէն, պուլկարերէն, ռուսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, իտալերէն, սպաներէն, Լատիներէն և ուրիշ ծանօթ լեզուներու վերաբերեալ բառերով:

ՕՏԱՅԱԳՐԸ. — Եթէ զրկողը ուզէ, հեռագրատան կողմէ՝ հեռագրին յանձնուած ըլ-

լալը հաստատող ստացագիր կը տրուի: Այս ստացագրին համար 1 դրուշ կ'առնուի՝ եթէ ներքին հեռագիր է, և 25 սանթիմ՝ եթէ միջազգային է: Այս ստացագիրը ենթակայ է 10 փարայի սովորական դրոշմատուրքի:

ՍՏԻՉՈՂԱԿԱՆ (urgent) ՀՆՌԱԳՐԸ. — Կարելի է ստիպողական հեռագիր մը գարնել թէ միջազգային և թէ ներքին, եռապատիկ գին վճարելով: Ասոր համար հեռագրին վրայ հասցեէն առաջ պէտք է գրել **Urgent** 7էր կամ **urgent** բառերը:

ՍՏԻՉՈՂԱԿԱՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ. — Կուտանդնուպոլսոյ հեռագրատանց միջև փոխանակուած իւրաքանչիւր հեռագրի համար կ'առնուի 100 փարա, երբ 20 քառը ջանցնիր: 20 քառէն վեր իւրաքանչիւր 10 քառի համար կ'առնուի 50 փարա:

ՆԵՐՔԻՆ ՍՏԻՉՈՂԱԿԱՆ. — Միւսնոյն նահանգին հեռագրական կայարաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր քառին համար պէտք է վճարել 20 փարա՝ 100 փարա յաւելուածական տուրքով:

Տարբեր նահանգներու հեռագրական կայարաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր քառին համար պէտք է վճարել

40 փարա, 5 դրոշ. յաւելուածական տուրքով:
Այս սակագինը այն հեռագիրներուն հա-
մար է, որոնք ջնն անցնիր Ի՞՞՞՞՞՞ ընկերու-
թեան ներքին ընդծովեայ պարաննրէն գա-
լով անոնց որոնք այդ պարաններէն կ'անց-
նին, միեւնոյն նահանգին հեռագրական կա-
յաններու միջեւ՝ քառ. 40 փարա է, 5 դրուշ.
յաւելուածական տուրքով, և տարբեր նա-
հանգներու հեռագրական կայաններու մի-
ջեւ՝ 70 փարա, 7½ դրուշ յաւելուածական
տուրքով:

Եւրոպական և Ասիական Թուրքիայէն Ա-
րեւելեան Բուսելի քաշուած հեռագիրներուն,
Մուսթաֆա փաշայի ճամբով կը վճարուի 60
փարա, առանց յաւելուածական տուրքի:

Կիպրոսի հետ փոխանակուած հեռագիր-
ները ներքին սակագինն ենթակայ են երբ
դրկուին Լաքաքիոյ ճամբով:

Հիճագի, Ղարայ Թարապլուսի և Եեմէի
նահանգներուն միջեւ, և այդ նահանգներուն
իւրաքանչիւրին ու Թուրքիոյ միւս նահանգ-
ներուն միջեւ փոխանակուած հեռագիրները
ենթարկուած են միջազգային սակագինն:

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑԻ

Հ Ա Ն Ր Ա Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

1905

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Վ Է Պ Ք

Բարեպաշտ հիւանդ կնոջ մը անկողնին քով նստած էի . դառն արցունք թափելով սապէս կ'ըսէր ինծի . ա՛լ չեմ կրնար տանիլ , չեմ կրնար տոկալ , համբերել , նեղութիւններ շրջապատած են զիս ամէն կողմէ :

Ի՛նչ պատասխանել չէի գիտեր , շուարած էի , չէի գտներ մխիթարութեան մի խօսք :

Տախտակահամիւն վրայ երկու տարեկան մանուկ մը գեանախնձորներով կը խաղար . սեղանին վրայ երկու քաշնոց մեծ հաց մը կար , կրնա՞յ փոքրիկը սա 2 քաշնոց հացը վերցնել , հարցուցի հիւանդին :

— Բայց, Տէր Հայր , առ ի՛նչ հարցում է , ըսաւ կինը , սրբելով արցունքներն . առ՛ մանուկին կարողութենէն վեր է :

Երախան գրկեցի , ծանր նկանակը
մանուկին թեւերուն մէջ դրի եւ
սկսայ սենեակին մէջ վերվար ման
գալ . ես ու մանկիկս կը խնդայինք .
կը տեսնէ՞ք . տիկին , մանուկը
հացը թէ կը վերցնէ , թէ կը տանի
եւ թէ միեւնոյն ատեն կը զուար-
ճանայ :

Հարկաւ , ըսաւ հիւանդը , ժպտե-
լով , դո՛ւք գրկած էք փոքրիկը նկա-
նակով մէկտեղ :

Ճիշտ ատանկ է , տիկին , ըսի ,
յաղթանակաւ . Տէրն մեր Յիսուս
Քրիստոս ձեզ եւս կը տանի իր բազ-
կաց մէջ եւ ձեր բեռն ալ ի միասին
Տիկինը համոզուեցաւ եւ հասկցաւ
թէ ի՛նչ կը նշանակէ Յիսուսի հրա-
ւէր . եկէք առ իս յոգնածներ եւ
վաստակեալներ . ես ձեզ կը հանգե-
ցընեմ . հաւատաց եւ այլ եւս չտըր-
տընջաց ,

Խնդրէ ինձմէ գոր ինչ կ'ուզես եւ
պիտի ստանաս . այսպէս կ'ըսէ Դիոս
ագահ մարդու մը :

կը խնդրեմ որ , կ'ըսէ մարդուկը ,
ինչ բանի որ դպչիմ ոսկիի փոխուի :
Լաւ , կ'ըսէ Դիոս , խնդիրդ կա-
տարեցի :

Հետեւեալ օր երբ հանդերձները կը
բռնէ , հագնելու համար , անոնք մի առ
մի ոսկիի կը փոխուին : Մարդուկը կը
սատի եւ կը դողդղայ բոլոր օրը :
Պարտէզ կ'իջնէ , վարդ մը կը փրցնէ ,
աս ալ ոսկի կ'ըլլայ , եւ հոտոտած
ատեն երեսը կը վիրաւորէ անով :
Կուգայ ճաշի ժամանակ , հացը ձե-
ռացը մէջ ոսկիի կը փոխուի . ջուրն
նոյնպէս . իր աղջիկը զերկը կ'նետուի ,
անոր ալ դպածին պէս , սն ալ ոսկիէ
արձանի կը փոխուի :

Ո՛վ Դիոս , խնդրեմ ինձ պատառ
մը հաց , կաթիլ մը ջուր եւ ողկոյզ
մը խաղող տուր , կը գոչէ լալագին
թշուառ ագահը , այլ եւս ոսկիի վրայ
գաղափար չունիմ :

Շատ դժուար կացութեան մէջ եմ,
կ'ըսէր տիկին մը իրեն այցելողի մը ,
տղաս Աւստրալիա է եւ շատ բարե-

կեցիկ վիճակ ունի . պէտք էր օգներ
ինձ . նա , սակայն , ամիսը մի ան-
գամ պատկեր մը կը զրկէ ինձ . ի՛նչ
ընեմ պատկերը : Տեսնեմ սա պատ-
կերը , ըսաւ , այցելուն , կինը բե-
րաւ բոլորն ալ : Բայց սիրելի Տիկին ,
ատոնք պատկեր չեն . երբ ետեւի
կողմը ձեր ստորագրութիւն դնէք եւ
գրամատուն ասանիք մեծ գումարներ
պիտի ստանաք ատոնց փոխարէն :

Այսպէս ըրաւ կինը եւ ազատեցաւ
թշուառ կացութենէն :

Ս. Գիրք գանձեր կը պարունակէ ,
գործածէ զայն պէտք եղած կերպով
եւ իսպառ պիտի ազատիս թշուա-
ռութենէ :

Միայնակեաց ոմն վիճում է սա-
տանային հետ եւ թող չէ տալիս նո-
րան որ իր խուցը մանի : Այն ժա-
մանակ Սատանան վիրաւորուած ագ-
ռաւի տեսք ընդունելով , արիւնոտ
թեւը կախ ձգած , սկսում է թըռչ-
կըռտիլ միայնակեացի խցի դրան
մօտ : Միայնակեացը խղճում է ագ-

ռաւին եւ իր խուցը աանում է : Այդ
կերպով սատանան մանելով խուցը ,
ուռաջարկում է միայնակեացին ընտ-
րելու հետեւեալ երեք մեղաց մի .
սպանութիւն , շնութիւն կամ ար-
բեցութիւն : Միայնակեացը ընտրում
է արբեցութիւնը , մտածելով որ
դրանով միմիայն ինքնիրուն մնասած
կը լինի եւ ոչ ուրիշի : Բայց երբ նա
արբում է , ըանականութիւն կորսըն-
ցնում է , եւ գնում է գիւղ , այն
տեղ շնանում է եւ ապա ինքզինքը
պաշտպանել ուզենալով կնոջ ամուս-
նու դէմ , սպանում է նորան : —
Արբեցութիւն , գինեմոլութիւն , պատ-
ճառ է ամէն մեղաց , ուստի հետու
կաց արբեցութենէ :

Մայրիկ , թող տուր , գրացիին
աղօց հետ խաղամ , գիտեմ որ անոնք
բարի աղաք չեն եւ կը հայհոյեն ալ ,
բայց վստահ եղիր , ես անոնցմէ չեմ
ազդուիր :

Գաւաթ մը ջուր կար սեղանին
վրան . մայրը կաթիլ մը մեղան դրաւ

Զուրին մէջ որ սեփսեւ եղաւ : Հիմա կրնա՞ս Զուրը նորէն առաջուան պէս մաքուր ընել , հարցուց մայրը :

Ոչ , անհնար է , ըսաւ տղան :

Անանկ պիտի ըլլայ չար տղոց աղ-
ղեցութիւն քու վրայդ : Չար ընկե-
րակցութիւն կապականէ բարի վարք :

—
Կլատութիւն կ'ըսէր . « 40 տարի է որ անգլ . կառավարական վարչու-
թեան մէջ եմ եւ ճանչցած եմ 60
առաջնակարգ անձնաւորութիւններ .
ասոնց 55ը համազեալ , ճշմարիտ
քրիստոնեաներ էին , իսկ 5ը կրօնքը
չատ բարձր կը համարէին . գալով
ինձ ո՛րքան ծերանամ հաւատքս ա՛յն-
քան կենդանի , հաստատ եւ զօրա-
ւոր կ'ըլլայ :

—
Միքայէլ Անճէլօ վանք մը մտաւ
եւ պարտէզին մէջ վիթխարի մար-
մարիոն մը տեսնելով ըսաւ . այս քա-
րին մէջ Յիսուս պահուած է : Հե-
տեւեալ առտուն Անճէլօ պարտէզին
մէջ աշխատաւորներու ձայներ լսեց :

Պատուհանէն նայելով տեսաւ որ
վանականները այն մեծ քարը կոտ-
րել կ'աշխատին : Է՛ , ի՛նչ կ'ընէք
հոս , գոչեց Անճէլօ : Դուն չըսիր որ
այս քարին մէջ Յիսուս է ծածկուած ,
պիտի կոտրենք քարը եւ զանի դուրս
հանենք , ըսին վանականները :— Մի-
ծաղեցաւ Անճէլօ եւ բացատրեց թէ
ի՛նչ ըսել կ'ուզէր : Ուստի յանձնեցին
քարը մեծ վարպետին եւ նա երկար
եւ յարատեւ աշխատութեամբ տձեւ ,
կոչտ քարը Յիսուսի մի սքանչելի
արձանին վերածեց : — Մնողաց ու
ուսուցիչներու լաւ մի օրինակ . բուռն
ու կոչտ հարուածներով չէ որ մա-
նուկին մէջի ծածկուած ձիւքեր երե-
ւան պիտի հանուին . ոչ . միայն յա-
րատեւութեամբ , համրերութեամբ
եւ մեղմիկ ջանքերով պիտի յաջո-
ղինք քարձրացնել մեզ յանձուած
աղաքները :

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆ

ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ Է

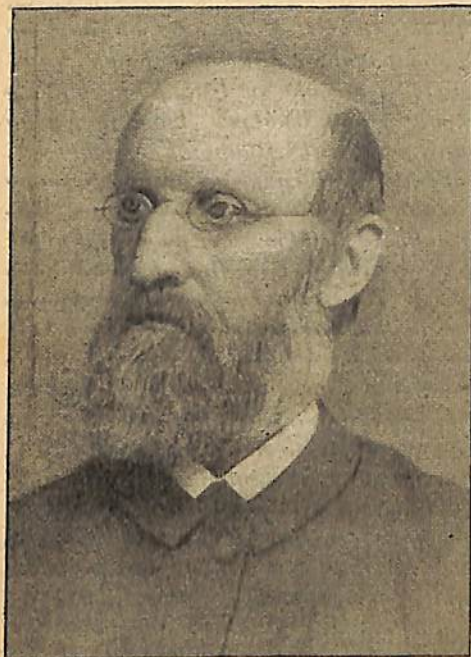
1. Մորթը միշտ մաքուր պահել կանոնաւոր — առաւօտ ու երեկոյ — լուացումներով, չփելով եւ երբեմն ալ բաղնիք երթալով :

2. Անկողնէն ելլելուն պէս մարմինը պաղ ջրով լուալ :

3. Երեկոյն գաղջ ջրով լուացուիլ որով հանգիստ քուն կ'ունենանք :

4. Մարմինը հաստ անձեռոցներով չփել, ասով մարմինը կը կարծրանայ, զի մացկուն կ'ըլլայ :

5. Մորթը աստիճան աս աստիճան կարծրացնելու է. ահա այս է կերպ սկսէ մայիսին 8 օր երես, ձեռքեր, վիզ եւ ուսեր լուալ պաղ ջրով. յետոյ կ'ունակն ալ. իրր մէկ շաբաթ ետքը եւ, երբ օղը նպաստաւոր է

ՏՕՔՐ. ՍԱՅՐԸՍ ՀԱՄԼԻՆ
Ծնած 1812 — Մեռած 1878

բոլոր մարմինը պաղ ջրով սպունգէ ,
շաքաթ մը ետքը կրնաս գլխէդ վար
պաղ ջուր թափել . ահա այս կերպով
մարմինը կը վարժուի պաղ լոգանքի-
օդը երբ տաքնայ կրնաս ծով մանել :

6. Ծերմակեղէններդ յաճախ փոխէ,
մանաւանդ բրդեղէն ներքին հան-
դերձներդ . ասոնք քրտինքը կը
ծծեն :

7. Ծովու լոգանքը լաւ է ամրան
վերջերը սկսիլ :

8. Ծով չմտած սպասէ որ մար-
մինդ պաղի :

9. Կերակուրէն 3-4 ժամ ետեւ
ծով մտիր , լոգանքէն ետեւ լաւ մը
ման եկուր . ծովի լոգանք նպաստա-
ւոր է բոլոր մարմնոյ . մորթին ջեր-
մութիւն կ'աւելնայ , գոյնը կայտառ
կ'ըլլայ . ախորժակը կը կանոնաւորուի :

10. Միայն 10-15 րոպէ պէտք է
մնալ ջուրին մէջ . յետոյ հաստ ան-
ձեռոցով չփէ մարմինդ եւ հագուէ :

11. Եթէ չես կրնար ծով մտնել ,
տանդ մէջ տուչ րրէ :

12. Տանը մէջ լոգանք րրած

ատենդ ձմեռը ջուրին ջերմութիւնը
27⁰ Բէօմիւրէն աւելի չըլլայ . տեւո-
ղութիւն 10-15 րոպէ . յետոյ պաղ
ջուր թափէ վրայ , ասիկայ կացդիւէ
պաղառութիւն :

13. Օրէնք րրէ ամէն լոգանքէ
ետեւ հաստ անձեռոցով լաւ մը
չփուիլ :

14. Օրը մի քանի անգամ երեսդ
պաղ ջրով լուա , աչքերդ կայտառ
կ'ըլլան ասով եւ միտքդ սուր կ'ըլլայ :

15. Լաւ օճառ գործածէ . օճառը
կը մաքրէ քրտինքին եւ ճարպին հետ
խառնուած փոշին ու աղտը . եւ կը բա-
նայ ծակոտիքները :

16. Մանուկները գաղջ ջրով լուալ
օգտակար է . մանաւանդ մարմնոյ
այն մասերը , ուր ազտեղութիւն կը
հաւաքուի , յօղուածներուն խոռոչ-
ները , ծայքերը , նստարանը եւ ծնըն-
գական գործարանները , նաեւ գլուխը :

17. Երբ տղայք մեծնան պէտք է
անոնց դուխր , վիզը եւ թեւերը
ամէն օր պաղ ջրով լուալ , ասով
օ դին փոփոխութեանց կը զիմադրեն :

18. Լոգանքի ատեն պէտք է շար-
ժոււմ ընել : ասով ջիղերը շատ կը
զօրանան :

Ա Պ Ա Ռ Ո Ղ Ջ Է

1. Յոգնած եւ զրգուած եւ լե-
ցուն ստամոքսով կամ ընդհակա-
ռակն լոգանք ընել . հետեւութիւնը
մահացու, կաթուած իսկ, կրնայ լլլալ :

2. Երկայն ժամանակ լոգանք ընե-
լը . նա որ 15 րոպէն աւելի ջուրին
մէջ կը մնայ, արիւնը գլուխը կը
խուժեցնէ :

3. Երկայն ճանապարհորդութենէ
վերադարձին . առաջին օրը լոգանք
ընելը . մանաւանդ երբ պաղ եւ հո-
սող ջուրի մէջ ըլլայ :

4. Լոգանքէն ետեւ հարեւանցի
կերպով չորցուիլ . պէտք է ուժով
չփուիլ հաստ խաւիչալով մը :

5. Լոգանքէն անմիջապէս ետքը
գործով զրազիլ . մարմինը պէտք է
իր ընտան ջերմութիւն գտնայ որ
կորուսած էր լոգանքով, եւ ապա
պէտք է գործել :

6. Լոգանքէն ետեւ բացօթեայ
տեղ նստիլ, կամ օդի հոսանքի մէջ
կինալ եւ կամ բաց կառքով երթալ .
ասոնք ցրտառութեան պատճառ-
ներ են :

7. Ամէն օր քանի մը անգամ օճա-
նով լուացուիլը — մնաստկար է —
մորթը կը կորանցնէ իր փափկութիւն,
չոր եւ կարծր կ'ըլլայ, սրովհետեւ
օճառը ընտան ճարպը կը փճացնէ :

8. Տաք լոգանք . 28⁰ Բէօմիւրէն ա-
ւելի ջերմութեամբ, մնաստկար է .
դէպի ուղեղ կը խուժէ արիւնը :

9. Բէօմիւր 14 աստիճանէ նուազ
պազ ջրով լոգանքը . նաեւ չափէն
աւելի ջուրին մէջ մնալը մնաստ-
կար է . գողայ չսկսած պէտք է ել-
լիլ ջուրէն, եթէ ոչ ջիղերը կը զբոյգ-
ուին եւ մորթին տաքութիւնը կը
սպառի :

10. Լոգանքի սենեակ շէնքին տակ
ըլլալու չէ, անկողնարանը գտնուած
յարկարաժնին մէջ պէտք է ըլլալ,
անկողնարանին քովը կամ դիմացը,
միայն նրբանցքով մը անկէ զատուած

11. Տաք ջրով լուացուիլ անանց
յետոյ պաղ ջրով մարմինը սղողելու
— մլասակար է :

12. Լուացուելէ անմիջապէս յետոյ
եթէ ձեռքերը չծածկուին մօրթը կը
ճաթի :

13. Կծու , վարնոյ օճառով լուալը
ճեղքեր կը սպտճառէ մօրթին վրայ ,
որոնց մէջ ավէն տեսակ աղա կը հա-
հաւաքուի :

14. Քաշելով հետաւոր բաղնիքներ
երթալը — մլասակար է . յոգնու-
թիւնը կը թուլցնէ մարմինը :

15. Հով եղած ատեն եւ կիզիչ
արեգական մէջ բաղնիք երթալը
ի դերեւ կը հանէ ակնկալեալ կազ
դուրումը :

16. Տղայք լուալէն անմիջապէս
յետոյ բացօթեայ տեղ հանել — մլա-
սակար է . գոնէ ժամ մը յետոյ ընե-
լու է այս :

17. Քրանող ոտքերը պէտք է
դարմանել , մի կարծեր թէ երբ
դադրի քրտինք կը մլասաուի առող-
ջութիւն , պէտք է այս չարիք վեր-

ցնել . լուա ոտքերը յաճախ պաղ
ջուրով , գուլպաներն յաճախ փոխէ ,
աւիտ ապիւսիլիս փոշի ցանէ գուլպա-
ներուն մէջ , այս է դարման այդ
անախորժ վիճակի :

Ակուայի վրձիճները . — Ընդհան-
րապէս այնպէս կը կարծուի թէ ակ-
ուայի վրձիւնն ամենէն լաւագոյն մի-
ջոցն է բերանը մաքուր պահելու :
Բայց հարկ է գիտնալ նաեւ թէ ակ-
ուայի վրձիւնն իր անպատեհութիւն-
ներն ալ ունի , եւ ի մասնաւորի
կարծր թելերէ շինուած ակուայի վր-
ձիւնը , զոր մանտանդ այր մարդիկ
կը գործածեն , զի այնպէս կը կար-
ծեն թէ նրբին մազերէ շինուած վր-
ձիւններն աւելի կիներու եւ աղջիկ-
ներու յարմար ու պատշաճ են , մինչ
իրենք ֆիզիքապէս անոնցմէ զօրաւոր
ըլլալով . հարկ է որ իրենց գործա-
ծած բոլոր իրերն ալ պինդ ու ամուր
ըլլան : Նորանոր տեսութիւններ ապա-
յուցած են որ կարծր մազերէ շին-
ուած վրձիւնները կը մլասեն ակուա-

ներու կիտուածին , որ կը պահպանէ
ակռան փտութեան դէմ : Թող որ
արդէն սխալ է կարծելն ալ թէ կարծր
վրձինները լաւագոյնս կը մաքրեն
ակռան քան նուրբ թելերէ շինուած-
ները : Բաց աստի , թէ՛ կարծր եւ
թէ՛ նուրբ մազերէ շինուած վրձին-
ները կրնան ծանր պատահարներու
տեղի տալ : Տեսնուած է որ վրձինին
թելերը գացած խոչափողին մէջ մտած
են եւ շատ վնաս տուած են անոր :
Կրնան նաեւ աղիքներուն գալարա-
ծեւ յաւելուածին մէջ մտնել եւ կցա-
ղետապ յտռալ բերել : Գերման բժիշկ
մը՝ Տ. քթ. Վաստանիկէ , վերջերս
Տրէզտէի Կնախտաբանական Ընկե-
րակցութեան ցոյց տուաւ հիւանդի
մը կցաղետապէ վարակուած աղիքին
մէկ կտորը , զոր վիրաբուժական
գործողութեամբ մը դուրս հանած
էր : Աղիքին մէջ կարծր վրձինի թել
մը կար : որուն չորսջ գացեր փաթ-
թուեր էր կղկղանքը , որով աղեաց
վէրք գոյացած ըլլալով , վիրաբու-
ժական միջամտութեան պէտք պիտի

տեսնուէր , եթէ արդէն բժիշկը նոյն
հիւանդին վրայ ուրիշ վիրաբուժական
գործողութիւն մը — ձուարանահա-
տութիւն — կատարած միջոցին հարկ
տեսած չըլլար անգամ մըն ալ աղիք-
ները զննել , հասկնալու համար թէ
հիւանդին միւս գործարաններն առողջ
են : Այսպէս , մէկ քարով երկու
թաշուն զարկած եղաւ : Բայց բոլոր
ասոնց հետեւութիւնն ի՞նչ պիտի ըլ-
լայ : Սա՛ թէ հարկ է աղէկ , բարակ
մազերէ շինուած վրձիններ միայն
գործածել : Երբ մազերը սանկ թա-
փիլ սկսին մէյ մը , պէտք է մէկ
կողմ ձգել այն վրձինը , եւ ուրիշ
նոր , ամուր վրձին մը առնել : Վի-
րաբույժներն ալ աղէկ բան մը կ'ընեն ,
կարծենք , երբ որովայնի վրայ գոր-
ծողութիւն մը կատարած ատեննին ,
անգամ մը կցաղիքն ալ քննեն , տես-
նելու համար թէ վիճակի մէջ է եւ
վտանգ մը կը սպառնա՞յ ապագային
համար :

Ակռաները մաքրելու համար գոր-
ծածուած շատ մը զեղերու եւ գոր-

ծիքներու մէջէն ամենէն պարզերն են որ ամենէն աւելի օգտակար են : Պարզ հաւի փետուրէ առամնակրկիտ մը գործածելու է ակռաներու միջոցներէն կերակրոց բեկորներն հանելու համար : Պարզ ակռայի վրձին մը , եւ կաւիճով խառնուած օճառի հեղուկ մը բաւական կրնան սեպուել բերանը լուայու համար : Երբեմն փոքր քանակութեամբ ալ գործածելն ալ ազէկ է : Ի՛նչ որ ալ գործածուի , պէտք է որ գատաղութեան պառկող բաներ ըլլան եւ ոչ թէ համին ու հոտին համար գործածուին : Աձուխի փոշիի գործածումն օգտակար չէ՛ սեպուած , որովհետեւ ամխոյ մասնիկները լինաբրու մէջ գրգռիչ ազդեցութիւն մը ունին . գործածուելիք ակռայի փոշիները միշտ գիւրահայ ըլլալու են : Փտելու սկսած ակռաները միշտ առամնարոյժին ու շարժութեան ներքեւ պահելն ալ մեծ իմաստութիւն է : Այս մի քանի պարզ միջոցներով մէկը կարող է առանց մեծ ծախքի շատ մը նեղութենէ . ցաւէ

ու դրա նական կորուստէ զերծ պահել ինքզինք :

Ան Արար (Ամերիկա)   Լ. Թ. ԹԱՄԵԱՆ

20րդ ամիսէն՝ վերջ է որ տղուն կրնայ արուիլ ձուկ , մանր ձեծուած վառեակի միտ , եւ թարմ բանջարեղէնով ապուր : Տղան երբ երկու տարեկան ըլլայ՝ այն ատեն կրնայ ուտել սովորական կերակուրներ , բայց մինչեւ երեք տարու առաւելապէս կաթով եւ հաւկիթով պէտք է սնանի . կաթը մինակ հեղուկն է զոր կրնայ խմել մինչեւ այդ տարիքը : Գինին վնասակար է , թէեւ տղաք սիրով կը խմեն . ջրային զրոթեան վրայ գէշ կ'ազդէ : Տագնապներ կը պատճառէ :

Ուրեմն ոգելից ըմպելիք երբեք յանձնարարելի չեն :   ՏՈՔԴ. ՌՈՔԱԶ

Խոհեմ եւ իմաստուն մայր մը երբեք իր մանկիկը չի պառկեցնէ իր անկողնին մէջ . Որորուն մը պէտք է մանկանու Որորանն այնպիսի դիրք մը ունենալու է որ լոյսը քովէն գայ , եթէ

լոյսը դիմացէն կամ ետեւէն գայ , կրնայ շուտիւն առաջ բերել : Անկողինը շատ կահուղ ըլլալու չէ , եզիպտացորենի տերեւներով լեցուած անկողիններն եւ բարձերն առողջապահիկ են : Որորանը ծածկելու չէ , միայն նայելու է որ օդի հոսանքի մէջ չմնայ :

Տղան մեծ մաքրութեան պէտք ունի : Երբեք պէտք չէ թողուլ զայն աղտոտած կամ թրջած ճերմակեղէններով : Եթէ , հակառակ ամէն խնամոց , մանկան մորթը բորբոքի ու կարմրի , հակիթի մը ճերմկուցը խառնել ձէթով եւ կարկրած մասեւրուն վրայ քսել : Մանկիկները շատ անգամ կուլան՝ միայն անոր համար որ աղտոտ մնացած են : — Մանկիկին զլուխն ալ ստէպ լուալու եւ աճառելու է : — Ընդհանուր լոգանքը շատ աղէկ է մանկիկին , բաւական է որ բժիշկին արգիլած չըլլայ : Ամառը , արեւուն տաքչնելու է ջուրը , ի հարկին կարելի է տաք ջուր ալ խառ-

նել : Գաղջ ջուրը տաք ջուրէն աղէկ է : Որչափ շատ լոգանայ ու մաքուր ըլլայ մանկիկը՝ ա՛յնքան քիչ հարբուխ կ'ըլլայ : ջուրէն հանել է վերջ , պէտք է շփել մանկիկին մարմինը ֆանելայով եւ արեւուն կամ կրակին տաքցուած զգեստները հագցնել շուտով : Պէտք չէ սեղմել մանկիկին մարմինը նեղ զգեստներով : Պէտք չէ բռնադատել որ մանկիկը շուտ օտքի ելլէ : Թող գորգին վրայ տապրլտիկ , աղէկ է :

Պէտք է մայրն ինքը դիեցնէ մանկիկը , եթէ բժիշկին արգիլած չէ իրեն այս բանը : Մօրը կաթն ուտող մանկիկներուն 20-30 առ հարիւրը միայն կը մեռնին , մինչդեռ պիպրոսնով դիեցուած երախաներուն 50 առ հարիւրը կը մեռնին : Պէտք է վարժեցնել երախտն կանոնաւոր դիեցման : Առաջին շաբաթները՝ երկու ժամը հեղ մը 10-15 վայրկեան : Աղէկ է երեկոյին առատ կաթ տալ եւ մինչեւ յաջորդ առաւօտ կաթ չտալ :

Մայրը (ստնտուն) պէտք է թթու եւ հում ուտելիքներէ զգուշանայ Պէտք է զգուշանայ նոյնպէս յոյնութենէ , յուզումէ , բարկութենէ : — Պէտք է ութ օրն անգամ մը կշռել մանկիկը . եթէ երախան քաջասողջ է եւ անունդէն կ'օգտուի՝ իր ծանրութիւնը պէտք է երթալով աւելնայ . Հակառակ պարագային , պէտք է բժշկին դիմել : Պէտք չէ ատատ կաթ տալ , Փօրհարութիւն . եւ խիթ կը պատճառէ չափազանց կաթը :

Եթէ հարկ անհրաժեշտ է պիպրոսն գործածել , շատ մաքուր պահելու է զայն ու ատանց խոզովակի պիպրոսն պէտք է գործածել . Այժին կաթը կոյին կաթէն աղէկ է . որովհետեւ այժր թոքախտի ենթակայ չէ . Առաջին ամիսները զոտ կաթ տալու չէ բնաւ . այլ ջուրով խառնուած . Վեցերորդ ամիսէն կարելի է զուտ կաթ տալ . այդ կաթը պէտք է ըլլայ եռացած կաթ :

Դէպ ի վեցերորդ ամիսէն սկսեալ

թեթեւ հացաթան , թաքիօքայ եւլն . բնա՛ւ միս : 1-3 տարու տղոց համար միսի տեղ հաւկիթ . Երեք տարեկանէն վար տղոց պտուղ չտալ երբեք :

Զգուշանալ որ մանկիկը պող չառնէ : — Եթէ կղկղանքը կանանչկէկ է կամ գունաթափ՝ բժիշկ կանչել . — Երբ մանկիկը ախտները կը սեղմէ , բերանը կը կծկէ , անդամները կը շարժէ բուն շարժումներով , բժիշկ կանչել եւ մինչեւ որ գայ , մանկան հագուստները թուլցնել , անոր ոտքերը տաք ջուրը դնել (ջուրին մէջ աղ կամ քացախ) . 6-8 վայրկեան յետոյ , մանկիկը պառկեցնել , գլուխը բարձր , գլխուն վրայ թաց լաթ դնելով :

Մանկիկը տունկ մըն է փափկասուն . որ գլխաւորաբար երեք բանի կը կարօտի . Օդ , մաքրութիւն , պարզ եւ առողջարար սնունդ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

ԱՌՏԵՒՆ ՀԻՒԱՆԻԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

1 Դիպուածով մէկը ձեռքը կըտրեց . մարդը մեծ քաղաքի մը մէջ կը բնակէր , չըջապատեալ հազարաւոր մարդիկներէ , հոչակաւոր բժիշկներէ ու առաջնակարգ հիւանդանոցներէ . սակայն քովի անճարակ մարդիկը թողուցին որ արիւնը վազէ . մարդը մեռաւ , քովը գտնուողներն դատի ենթարկուեցան , մարդասպանութեան ամբաստանութեամբ : Փոքր ինչ խոհեմութիւն , հանդարտ անխառնութիւն բաւ էր զայս ամէնն արգիլելու : Ուստի հանդարտ եւ անխռով եղիր այսպիսի պարագայից մէջ :

2. Այս եւ ասոր նման հազարաւոր դէպքեր առիթ կուտան Օրացոյցիս ընթերցողներուն մի քանի հրահանգներ եւ կանոններ հաղորդել , որ գիտնան թէ ո՞րն է լաւագոյն կերպն ու

միջոց դիպուածներու եւ յանկարծական հիւանդութեանց առեւն . այս հրահանգներ մանաւանդ անոնց համար մեծ օգուտ ունին որք բժիշկներէ հետու կը գտնուին : Այսու ամենայնիւ այս հրահանգներով պէտք չէ գոհ ըլլալ , այլ ամէն ջանք ընել եւ բժիշկ մը ճարել , քանզի պարզ համարուած դէպք մը կրնայ խիստ ծանրակշիռ հետեւութիւններ ունենալ :

3. Արդ ենթադրենք թէ այսպիսի դիպուած մը պատահեցաւ , ինչ է առաջին պարտքերնիս : Պարտինք անխռով ըլլալ . իրար անցնիլ , պոռալ , ճչել , խելակորոյս հոս հոն վազել օգուտ չունի , իսկ քիչաւ շատ ունի . պէտք է լուս կենանք եւ գործենք :

4. Հարկաւ ամէն մարդ նոյն քաջութիւն եւ անվեհերութիւն չունի . իւրաքանչիւրի ջիղ նոյն տակունութիւն չունի . մին արիւն տեսնելուն այնպէս կը յուզուի որ կը մարի գետինը կ'իյնայ . այս շատ բնական է : Սակայն կամքերնիս կրնանք կրթել որ բաներուն վրայ նայի , անխռովու-

Թեամբու հանդարտութեամբ. կարծրասիրտ ըլլալու չենք, ոչ ալ մեր ընկերներուն ցաւոց անկարեկիր, ո՛չ այլ յաղթելու ենք մեր զգացումներուն եւ յառաջ նետուելով օգնելու ենք արկածեալին :

5. Ունեք կը կարծեն թէ բժիշկները անզգայ արարածներ են. այս սխալ է, անոնց հետ կենակցողներ կը վկայեն թէ անոնք որքան կը յուզուին երբ ցաւալի մի գործողութիւն պարտին կատարել ու որքան կը սքանչանան հիւանդին համբերութեան վրայ :

6. Ֆլորէնս Նայթինկէյ եւ ուրիշ հազարաւոր ազնիւ եւ փափկասուն կիներ առանց ո եւ է վճարումի եւ վարձատրութեան ծառայած են հիւանդներուն եւ վիրաւորեալներուն. աղքատներուն բնակարանները մտած են եւ ամէն տեսակ վէրքեր ձեռքովին դարմանած են եւ փափկասուն տիկիներ եւ օրիորդներ ամէն տեսակ զազիր եւ ահաբի հիւանդութիւններ կը դարմանեն, ջախջա-

խած մարմիններ կը տեսնեն, կրակի բոցերէն ազատուածներու կ'օգնեն, որոց ոչ թէ միայն դէմքը սարսափ կ'ազդեն, այլ այրած մարմինէն ելած գարշելի հոտը զգուանք կը պատճառէ : Սրդ կը կարծէ՞ք թէ ասոնք չեն տանջուիր երբ այնպիսի տանջուողներ կը տեսնեն. անշուշտ. սակայն անձերին վարժեցուցած են եւ բնական զգացմանց յաղթած են, եղած են հանդարտ եւ անխուփ : Ուստի եթէ հիւանդներու օգտակար ըլլալ կ'ուզես, զսպէ անձը, վարժեցուր կամքդ եւ եղիր հանդարտ եւ անխուփ :

7 Մարդիկ մէկզմէկէ շատ կը տարբերին ցաւ կրելու մասին. մին կը համբերէ ահաբի ցաւերու առանց բերնէն բառ մը հանելու, մինչ ուրիշ մը կը սլօռայ ու կը ճչէ : Նաւազը, բացօդեայ տեղեր աշխատողը եւ այն, որ իր սալորական առօրեայ գործէն յանկարծ կը փոխադրուի հիւանդանոց չեն կրնար հանդարտ կենալ անկովինին մէջ. միեւնոյն զիրքի մէջ

մնայ անկարելի կը թուի ասոնց. նրա-
տողական կենաց վարժուողի համար
ասանկ չէ : Ուստի հիւանդապա-
հը մարդոց վիճակը լաւ ուսում-
նասիրելու է, եւ բարկանալու ու
անհամբեր ըլլալու չէ : Հիւանդա-
պահ մը կը պատմէ թէ հոն բերուած
կտրած անդամներով նաւաստիներ
առաջին գիշերները կտրած անդամին
կապերը եւ փայտերը կը քաշէին եւ
կը նետէին . յետոյ սակայն վարժուե-
ցան եւ թողուցին :

8. Համբերութեամբ պէտք է հա-
մոզել տառապեալներն որ երբ իրենց
խնամ տանողներուն դէմ կը դնեն,
չատ չփոթութիւն կը պատճառեն եւ
իրենց շուտափոյթ ապաքինումը
կարգիլեն . պիտի խորհին անոնք եւ
համոզուին որ հանդարտ, հնազանդ
եւ համբերող ըլլալով դարմանումը
կը դիւրացնեն եւ իրենք իրենց ապա-
քինում կը փութացնեն :

9. Քլորոֆորմի գիւտէն առաջ յազ-
թանդամ, քաջատոյջ եւ հուժկու
նաւազ մը հիւանդանոց բերուեցաւ .

որոյ սրունք ահռելի կերպով ջախ-
ջախուած էր . հարկ եղաւ ծունկէն
վեր կտրել հանել սրունքը . բժիշկը
ըսաւ : Յակորիկ, կը ցաւիմ որ պար-
տաւոր եմ կեանքդ փրկելու համար
սքունքդ կտրել . կտրած կայմը նս-
րոզելու նման սրունքը չենք կրնար
նորոգել . Յակորիկ :

Այո՛, ըսաւ նաւազը, ես ալ կը
տեսնեմ այդ, լաւ . որէք, ինչ որ
պէտք է, քանի՞ ժամ պիտի տեւէ
գործողութիւնը :

Բժիշկը ըսաւ թէ միայն կարճ ժա-
մանակ պէտք է . բարի, ըսաւ նա-
ւազը . ուզածիդ պէս կարէ, եւ տեղը
փայտէ սրունք մը դիր :

Սրունքը կտրեցին առանց նաւազը
մարեցնելու, եւ քաջ երիտասարդը
հառաչ մը իսկ չարձակեց գործողու-
թեան ամբողջ տեւողութեան :

10. Յաջորդ օր սակայն, երբ
բժիշկը նաւազին վէրքը կը փութէր,
լաթերը փաթթած ատեն զնդասեղը
նաւազին միսին դպաւ : նաւազը
պօստաց . է՛հ, Պարոն Տոբթոր, զըն-

դատեղիդ ծայրը շատ սուր է, իրաւ որ ինձի շատ ցաւ տուիք :

Յակորիկ, ըսաւ Տոքթօրը զարմանքով, սրունքդ կտրած անենս բնաւ ձայն չհանեցիք. եւ հիմակ գնդատեղին պատճառած փոքր ցաւին կարող չէք դիմանալ. իրաւ որ չեմ հասկնար :

Ա՛հ, չէք հասկնար. Տոքթօր, ես որոշում տուի որ սրունքս կտրուի, որոշեցի դիմանալ ցաւին, սակայն գնդատեղին պատճառելիք ցաւին համար ձեզի հետ կանխաւ սակարկութիւն չըրինք : Կը հասկնա՞ք :

11 Այս, սքանչելի օրինակ մըն է միտքը, կամքը կրթեւում համար : Այր մարդիկ բացօթեայ, գործօն եւ զբաղեալ կենաց վարժուած ըլլալով սովորաբար ցաւի չեն կրնար այնքան տոկոյ ինչպէս կանայք. մենք կր խոսովինք երբ առապինք եւ կը լռենք ստիպեալ. պէտք է մեզ, այր մարդիկս, ազու նման շոյեն, փայփայեն, համոզեն. սակայն կամքերնիս կրթենք եւ երբ դիպուածի մը

պատահինք հիւանդութեան անկողինը մեզի դպրոց մը նկատենք. Յիշենք միշտ որ ջախջախուած մարմինը անուելի ցաւեր չպատճառեր. այրուացք որքան մեծ ըլլայ, այնքան նուազ կ'ըլլայ ցաւ, եւ ամենէն աւելի տագնապ եւ ցաւ պատճառող հիւանդութիւնները էն մահացուներն չեն. այս մտածմունք մեզ հանդարտ ու անխռով կ'ընեն :

12. Յաւը, թէեւ դժուար է զգալ սակայն չարիք մը չէ. նա ապացոյց, ազգարար մըն է թէ մարմնոյ կամ մտաց մէջ խանգարում մը կայ. ցաւը բարեբար միջոց մըն է մեզ վտանգէ զգուշացնելու, կամ մեզի յայտնելութէ սխալ մը ենք գործած : Մանուկը երբ մատը բոցին մօտ տանի ցաւն է որ անոր կ'ըսէ, «ետ քաշէ, եթէ ոչ ծանրակշիւ հետեւանք կ'ունենայ» Երբ մարդ մը դանակով կտրէ ձեռքը ցաւն է որ կ'ազդարարէ յառաջ չտանիլ կտրելու գործողութիւնը, եւ դադրիլ : Երբ տկարակազմ մարդու մը հանդերձը բռնկի, միայնակ եւ

առանձին քնացած ատեն, ցաւն է որ անոր աղաղակել կուտայ եւ օգնութիւն կը հասնի, մինչ եթէ ցաւ չըլլար նա պիտի այրեր եւ ածխանար, առանց եղելութեան գիտակից ըլլալու:

13. Այրերուն ալ խօսք մը. երբ բարկանաք սեւէ անհաճոյ բանի մը համար նայեցէք ձեր կնոջ վրայ, կամ, եթէ չէք ամուսնացեալ, յիշեցէք ձեր մայր. խորհեցէք որ նա ձեզ ծնած ատեն ցաւեր, մահուան արհաւիրքներ կրեց, զորս դուք չէք կրնար երեւակայել իսկ, բնաւ զգացած չէք եւ չէք կարող զգալ: Սակայն այդ տազնապալից բուպէներէն, «մահուան շուքին ձորէն» անցնելէ ետեւ, նա քաղցր ժպիտով մը զձեզ կուրծքին վրայ սեղմելով համբուրեց, մոռնալով եւ անգիտանալով բոլոր դառն ցաւերը: Զանանք նեղութեանց եւ տառապանաց ժամուն քաղցր ու համբերող ըլլալ. յիշելով որ խաւարր միշտ չտեսէր այլ անոր կը յաջորդէ լոյս, փառաւոր եւ զուարթ արշալոյս:

14. Ի վերջոյ հիւանդին եւ հիւանդապահին ջերմիւ կը յանձնարարենք աղօթք. աղօթել որ Աստուած պարգեւէ համբերութիւն եւ խողազուղութիւն: Ամէն տեսակ տառապանք, ցաւ եւ վիշտ տեսնող մը, կրնայ վստահարար ըսել թէ չկայ բան մը: որ կարողացնէ զմարդ ցաւի համբերել, անխռով եւ անտարբեր ընել քան աղօթք եւ հաւատք ու վստահութիւն առ Աստուած: Մինչեւ հասնի բժիշկը, եւ հասնելէն ետեւ իսկ, եթէ նա անկարող ալ ըլլայ օգնել քեզ, աղերսէ Աստուծոյ եւ նա պիտի օգնէ եւ զօրացնէ քեզ քու տառապանաց վիճակիդ մէջ, կամ պիտի աղատէ քեզ եւ կամ պիտի տայ քեզի զօրութիւն եւ համբերութիւն տոկալու եւ տանելու ցաւերը: —

Անխոհեմութեան արդիւնքը. — Պել-
Ֆօրի մօտ, ի Վալաուա, անխոհեմութեան արդիւնք ծանր արկած մը պատահեցաւ: Տիկին Կլասէր ուզելով

հրահրել կրակարան մը , որուն վրայ կերակուր կ'եփէր, անուշադրութեամբ ալքօլ թափեց վրան : Անմիջապէս կրակ առաւ ալքօլի շիշը , որ պայթեցաւ եւ հրավառ հեղուկը թափեցաւ կնոջ ու երեք զուակներուն վրայ , որոց մին՝ 13 ամսու տղեկ մը , միւսը 13 տարեկան աղջկ մը , եւ երրորդը՝ տասը տարու մանչ մը : Մօր աղաղակներուն վրայ դրացիները վազեցին եւ ծանր ծածկոցներ ձգելով զոհերուն վրայ , յաջողեցան մարել կրակը , որ ծանր այրուածքներ պատճառած էր : Տիկին կլասէրի վիճակն յաւաստատական է : Մանկիկը քանի մը վայրկեան վերջ հոգին աւանդեց , իսկ աղջկան դէմքն այրած ըլլալով աչքերը կուրցան :

Սեղմիրանը կը տկարացնէ եւ երբեմն կը փճացնէ մարսելու կարողութիւնը . թոքերը կը կորսնցնեն իրենց տճուսը , գրեթէ կէս առ կէս կորսնցնելով իրենց ծաւալը , բոլորովին կը փճանայ շնչաուութեան

սովորական կարողութիւնը , շատ կը քնատէ մէջքի մտին հիւսկերուն , զորոնք ջլազուրկ կ'ընէ ու վերջ ի վերջոյ տճեւ , թոյլ բան մը կ'ընէ զանոնք . սրունքներուն , բազուկներուն , իրանի գիծերուն գեղեցիկութիւնը կը փճացնէ , սննդաուութիւնը սեղմելով , արեան սովորական շրջագայութիւնը խանգարելով եւ այսպէս կենսական ոյժը կորսնցնել տալով :

Իրարու ո՛րչափ մօտ ազգականներու միջեւ ամուսնութիւնը ներելի եւ յարմար է : Ներելի չէ երկու եղբոր կամ քրոջ , եւ կամ եղբոր ու քրոջ զաւակներու միջեւ ամուսնութիւնը : Ուր որ նահապետական դրութիւնը գոյութիւն ունի եւ՝ ազայք նոյն ընտանիքին մէջ կը մեծնան , պէտք չէ մտածել այսպիսի ամուսնութեան վրայ : Երկու եղբոր կամ քրոջ , կամ եղբոր ու քրոջ , թոռներէ աւելի մօտ եզոզները շատ մօտ են , եւ եթէ առտիճան մը եւս հետու ըլլան աւելի

աղէկ կ'ըլայ : Այսինքն «եօթը պոր-
տը» ազգականութեան մէջ հեռաւո-
րութեան բաղձալի չափ մը կը հա-
մարինք , թէեւ պիտի չմերժէինք
ամուսնացնել աւելի մօտ ազգական-
ներ , երբ անոնք արդէն նշանուած
եւ իրենց սրտերն իրարու տուած են :
Տիրող կարծիքներուն չենք համա-
կերպիր այնպիսի պարագաներու մէջ
ուր իրական ազգականութիւն չկայ :
Պիտի չառարկէինք մէկն իր հան-
գուցեալ կնոջ քրոջն հետ ամուսնա-
ցնելու դէմ , թէեւ այսպիսի ամուս-
նութիւն մը օրինաւոր պիտի չըլլար
Անգլիոյ մէջ : Անցեալները լսեցինք
դէպք մը : որու մասին վարսնման
դոյզն պատճառ իսկ չենք կարող
տեսնել : Մարդ մը եւ կին մը , եր-
կուքն ալ որբեւարի , իրարու հետ
կ'ամուսնանան : Մէկուն օրդին կ'ուզէ
միւսին դատեր հետ ամուսնանալ :
Երբեք ապրած չեն նոյն ընտանիքին
մէջ , նոյն նախահայրերու արիւնը
չհօսիր անոնց երակներուն մէջ , Չենք
կրնար հասկնալ թէ անոնց ծնողաց

ամուսնութիւնը ամենափոքր ազդե-
ցութիւն մը կ'ընէ անոնց փոխադարձ
յարարերութիւններուն վրայ :

ձեւմակ ու սեւ միսերը . — «Մի-
այն ճերմակ միս կերէ՛ք , սեւ միս
ընաւ մի՛ ուտէ՛ք» : Այսպէս կ'ըսէ
ամէն բժիշկ երիկամունքի բոր-
բոքում ունեցող հիւանդի մը : Նա-
յինք թէ ճի՛շտ է այս վարդապե-
տութիւն : Մ. Մ. Օֆէն եւ Ռօզէն-
վիտզ կ'ապացուցանեն թէ ճերմակ
եւ սեւ միսերու միջեւ դանուած քի-
միական տարբերութիւններն այնքան
մեծ չեն որքան տարբեր տեսակէ
երկու ճերմակ միսերու միջեւ տար-
բերութիւնը : Շահեկան է այս մա-
սին տիրող կարծիքն իմանալ եւ տես-
նել թէ մի՛ գուցէ պարզ նախապա-
շարում մը ըլլայ բժիշկներուն ըսածը :
Տոքդ. Բաուֆման , Ֆրանքֆորդ-
սիւր-լը-Մայնի քաղաքային հիւան-
դանոցին բժշկապետ Բրօֆ. Վօն Նօր-
տէնի օգնականն եւ Տոքդ. Մօր կրի-
կամունքի բորբոքման ենթարկուած

հինգ հիւանդներու վրայ ուսումնասիրած են որոշ աննդառութեան մը ազդեցութիւնը կզկզանքին, մէզին եւ վերջապէս հիւանդութեան ընթացքին վրայ: Փորձի առաջին շըրջանին մէջ ենթականերուն արուեցաւ կովու միս, իսկ երկրորդ շրջանին մէջ ճերմակ միս, այսինքն հորթի, հաւու եւ գայլաձուկի (թուրնա պաշտը): Բրոֆ. Վօն Նորտէն ալ իր կատարած փորձերն հաղորդեց յիշեալ բժիշկներուն: Այս ամէն փորձերէն սա եզրակացութիւնն հանուեցաւ թէ մսին տեսակն անմիջական ազդեցութիւն մը չունի կզկզանքին կամ միգային բնասպիտակին վրայ, կամ ուրիշ խօսքով, սեւ մսին տեղ ճերմակ միս գործածելը փոփոխութիւն մը յառաջ չի բերեր միգային բաղադրութեան վրայ: Իրաւ է թէ այդ բաղադրութիւնն յաճախ կը փոխուի, բայց ատիկա աննդառութեան արդիւնք չէ: Այս փորձական արդիւնքները կը տեսնուին գործնականի մէջ ալ եւ սա եզրակացութեան կը յան-

գին: — «Եթէ հիւանդին վիճակը կը ներքէ միս ուտել, մսին տեսակը խընդիր չէ: Հիւանդը կրնայ ուզած միսն ուտել պայմանաւ որ թարմ ըլլայ անիկա»:

ձերմակ հացի առաւելութիւնը սեւ հացին վրայ. — Շատեր կը կարծեն թէ գորշագոյն եւ կամ սեւ հացը նախահար է ճերմակ հացէն, որովհետեւ իր բաղադրութեան մէջ քիչ կամ շատ քանակութեամբ թեփ կը մտնէ, եւ այս թեփը սննդարար ու մարսեցուցիչ յատկութիւններ ունի: Արդարեւ թեփը զովարար եւ լուծողական յատկութիւններ ունի, զորս կը պարտի իր կազմութեան մէջ գլտնուած սերէալինի (céréaline), որ օւլայական գոյանուար մասամբ կը լուծէ եւ կը հեղիպցնէ: Սակայն ճիշտ իր այս յատկութեանց համար է որ առ յաւէտ զայն ալիւրէն խնամով գատել եւ հեռացնելու է, զի, եթէ հազուադիւորէն բացառիկ կազմութիւն մը ունեցող անձանց համար

օգտակար ըլլայ, առ հասարակ առողջ
կազմութիւն ունեցող կամ այլապէս
տկարակազմ անձանց համար վնաս-
ակար կը դառնայ : Անչուշտ լսած
կամ տեսած էք թէ գիւղացիներ ,
մանաւանդ ամրան եղանակի մէջ, օրը
մինչեւ 5 ճաշ կ'ընեն , մինչդեռ քա-
ղաքացի գործաւորներ երեք ճաշով
կը բաւականանան : Աստուք կ'ուտեն
քաղաքի ճերմակ հացը՝ համով հո-
տով եւ կուշտ ու կուռ , իսկ միւս-
ները կ'ուտեն թեփոս սեւ հացը : մա-
նաւանդ մեր գիւղացուց շատերուն
կերած հացը , որ շատ անգամ ցորենէ
զատ ամէն տեսակ հունտեր կը պա-
րունակէ իր մէջ : Հաց մը որ փու-
ռէն երնեւէն մէկ քանի ժամ վերջը
սեւ քարի կաօր մը կը դառնայ ,
դժուարաւ կը ծամուի , դժուարաւ
կը կլլուի եւ կապարի պէս մարդուս
ստամոքսին վրայ կը նստի : Օր մը
վերջը միջուկը սկսած է արդէն բոր-
բոսիլ եւ լեղի համ մը արտադրել :
Ասով հանդերձ , ինչդ՞ գիւղացի գոր-
ծաւորը կ'ուտէ գայն ստրպեալ , քանի

որ ուրիշ հաց չկայ . կ'ուտէ եւ կը
հիւանդանայ , մանաւանդ ամրան
տաք օրերուն : Հունձքի եւ կալի
ատեն եթէ գիւղերն եւ ագարակներն
այցելէք , պիտի տեսնէք գործաւոր-
ներ , որք գլխաւորապէս մարտդա-
կան յօրինուածի այլ եւ այլ հիւան-
դութիւններէ կը տառապին . ստա-
մոքսային տենդ , դժուարամարտու-
թիւն , փորհարութիւն եւլն . եւլն ,
որոց պատճառն եղանակին տաքու-
թիւնն եւ օգային գէշութիւնն ըլլալ
կ'ենթադրեն : Թէեւ աստուք ալ իրենց
բաժինն ունին , բայց բաղդատմամբ
հացին , կարեւորութենէ կ'իյնան :
Ղ. ԲՈՒԱՑ

Հիւանդներու համար. — Գիշերուան
ագդեցուք իւրը՝ ցաւին վրայ . — Ամէն
մարդ գիտէ թէ Ֆիզիքական ցաւերն
աւելի աղէկ կը տարուին ցերեկները,
քան թէ գիշերները : Նոյն իսկ կե-
րեւնայ թէ գիշեր ատեն Ֆիզիքական
ցաւերն աւելի կը ստատկանան :
Ակոյի ցաւ քաշողները կատարելա-

պէս կը խոստովանին այս իրողութեան ճշմարտութիւնը : Ասիկա այսպէս է նաեւ ահանջի ցաւերու, ծանրաշնչութեան համար եւ չն : Վիեննացի բժիշկ մը, Տոքթ. Կոլաշայտըր, սապէս կը բացատրէ այս խնդիրը : Լոյսը, կ'ըսէ, ցաւերու ախտաբանութեան մէջ ընդհանրապէս կարծուած էն աւելի կարեւոր դեր մը կը խաղայ : Իրօք ալ այն անձերը, որք լաւ օդաւէտուած սենեակներու մէջ կը բնակին եւ իրենց ժամանակին մեծ մասը կ'անցընեն արեւու տակ, այդ մարդիկը մարդկային ընկերութեան ամենէն առողջ եւ առօջ անդամներն են : Եթէ ցորեկ ատեն ունէ ցաւէ մը բռնուին, այդ ցաւը բաղդատարար նուազ սաստիկ է. եթէ ուր միեւնոյն ցաւը գիշեր ատեն պատահէր, աւելի սոսկայի պիտի ըլլար, որովհետեւ լոյսն եւ արեւուն ճառագայթները մեր զգայնութիւնը տկարացնելու եւ մեղմացնելու յատկութիւնն ունին : Գիշերը գալուն՝ մեր ցաւագին զգայնութիւնները կ'աւել-

նան, բայց այս ցաւերը նորէն բաղդատարար տանելի են, մինչ երբ մեր քովը լամբարի մը լոյսը գտնուի. սակայն լոյսը մարելով, անկողին մտնելուս պէս ցաւերը կ'աւելնան, կը սաստկանան, միայն առտուն, արշալոյսին հանդարտելու համար : Դիւրին բան չէ արեւուն կամ լամբարի լոյսին ֆիզիքական ցաւերու վրայ ունեցած ազդեցութեան դիտական որոշ բացատրութիւնը տալ, բայց իրականութիւնը մէջտեղ է եւ պայծառօրէն կ'ապացուցանէ թէ մութն եւ գիշերային հանդարտութիւնը՝ զանազան ցաւերէ տառապող մարդոց հանգստութեան համար նպաստաւոր չեն : Հետեւաբար, եթէ այս խնդրին ինչո՞նէ կ'անգիտանանք, զոնէ կ'ընանք այս դիտուած ճշմարտութենէն օգուտ քաղել եւ գիշեր ատեն միշտ լոյս թողուլ հիւանդներու սենեակին մէջ : Թերեւս այս միեւնոյն պատճառներուն համար է որ գիշեր ատեն պզտիկ տղոց սենեակները դրուած չափաւոր եւ առօջ

Ղապահիկ լոյս մը անոնց վրայ հան-
դարտեցուցիչ ազդեցութիւն մը կ'ու-
նենայ : արդէն շատ մը աղաքներ
իրենց բնազդէն մղուած կը պահան-
ջեն որ գիշեր ատեն իրենց սենեակին
մէջ լոյս դրուի : Այս բանէն բացա-
ռութիւն կը կազմեն միայն ջղային
անձերը : Ատոնք այն աստիճանի գիւ-
րագրգիռ են որ իրենց սենեակին
մէջ չեն ուզեր տեսնել նոյն խի ամե-
նափոքր լոյս մը եւ չեն ուզեր լսել
ամենափոքր աղմուկ մը անգամ :
Գլխու ցաւէ տառապողներն ալ ասանկ
են . ասոնց ցաւերն ալ բոլորովին
մութ ու խաղաղ տեղերու մէջ միայն
կը հանդարտին :

ՏՕՔԲ. Է. ՌԻԿՍ

Մեւ 1814 — Մեւ 1900

Հ Ա Ր Յ Ա Ր Ա Ն

Տկն. Թ. Դ. — Քեաֆիրին սրիր-
թօի մէջ հաւեցուր հետը ձէթ խառնէ
ցնցէ, շիշր տաք ջուրի մէջ դիր երբ
պիտի գործածես, ցնցէ եւ առտու
ու երեկոյ հազացողին կուրծքը, ստա-
մոքսը եւ ողնայարը ասով չփէ եւ
տաք ֆանէլայով մը ծածկէ կուրծքը:

Պ. Գ. Պ. — Հիւանդի համար հագէ
ապուրը սա կերպով կը շինուի. պա-
յաթ ճերմակ հացը ջրոյ մէջ եռացուր
մինչեւ հալի, անցուր մաղէ, եւ
ստացած հեղուկիդ վրայ աւելցուր
ապա քիչ մը կաթ, շատ համեղ է
եւ ասորթելի հիւանդին:

Չապեղ. — Ջերմ ունեցողի համար
սա՛ կէտեր նկատէ. — 1. Սնունդ
փոքր քանակութեամբ եւ օրը 5-6
անգամ. 2. Թեթեւ, դիւրամարս կե-

րակուրներ: 3. Աւելի քաղջ քան
տաք. աւելի հեղուկ քան թանցր եւ
փոփոխական ոչ թէ միեւնոյն բանը
միշտ. 4. Ալիւրէ շինուած կերակուր-
ներ, կաթ, կաթնապուր, քիչ միս,
հաւկիթ եւ քաքսօ. 5. Մաքուր ջուր
միշտ եփելով. 5. Բերանը միշտ մաք-
րել ջրով ցողուելով. այս կը բանայ
ասորթակ եւ բերնի հիւանդութիւն-
ներ կ'արգիլէ:

Տկն. Զ. Է. — Միտի ջուրը ասանկ
կը շինեն. կէս քիլօ եղան միս, հանէ
մաշկերը եւ խոշոր մասերն փոքր
կտորներ ըրէ եւ քիլօ մը եռացող
ջուրի մէջ դիր. աւելցուր աղ եւ լաւ
մը գոցելով 10 րոպէ եփէ:

Վարդունի. — Ուելէ ալիւր քիչ մը
պաղ ջուրի մէջ խառնէ եւ եռացող
ջուրի մէջ լեց միշտ խառնելով, դիր
քիչ մը կորագ, աղ եւ շաքար, 15
րոպէ եռացուր, ետքը հաւկիթին
դեղինը քիչ մը կաթով զարկ եւ վրան
անցուր կ'ունենաս ապուր:

Մրճարանապէս . — Թէյ եփելը մեծ եւ կարեւոր արհեստ է . ամէն մէկ անձի համար կէս թէյի զգալ թէյը դիր թէյանօթին մէջ , որ նախ եռացող ջրով տաքցած է . իսկոյն վրան քիչ մը եռացած ջուր լից , ծածկէ լաւ կերպով , հինգ րոպէ ետեւ եռացած ջուր աւելցուր վրան : Եթէ շատ ազնիւ թէյ կ'ուզես ունենալ , ստաջին անգամ թէյին վրայ լեցուցած ջուրը թափէ , ու վրան լեցուր երկրորդ եռացող ջուրը . թէյը թեթեւ ընելու համար ոչ թէ թէյին այլ գաւաթին մէջ լեցուր պէտք եղած օտաք ջուրը :

Գինի գործածող կիւն . — Հին Հռովմայեցի կանանց խատիւ արդիւեալ էր գինի խմել որ մի գուցէ անվայել ընթացքի մէջ գտնուին : Այլ ասկէ աւելին դուք կրնաք խորհիլ եւ ձեզ համար որդեգրել վայելուչ ընթացքը :

Օր. Ե. Պետրուսեան . — Լէմօնատա , որ կրնայ պահուիլ երկար ստեղծ ,

կը շինուի այսպէս : Ջուր 6 քիլօ , շաքար 75 կրամ , լէմօն 1 . լէմօնը բարակ շերտերու բաժնէ , ափ մը օխլամուրի ծաղիկ , կէս գաւաթ քացախ , լոլորը մէկտեղ խառնէ , շորս օր պահէ , օրը մի անգամ ցնցելով . յետոյ անցուր ֆանէլայէ եւ շիշերու մէջ լից , խցէ , 2-3 օր արեւին մէջ դիր շիշերը եւ յետոյ պահէ մասանիդ մէջ :

Պաս. Ե. Թ. — Արդարասէր , իրաւասէր անձին իր յանձանքները լեւնիրու նման կ'երեւին , որոց ստորոտ կեցած է ինք եւ միշտ կը խորհի թէ իր վրայ պիտի ինձան եւ փշրեն , ջախջախեն զինք . ան որ , սակայն ոչ արդարութիւն եւ ոչ իրաւունք կը ճանչնայ իր գործած յանցանքներ կը նկատէ ճանճ մը որ բթին քովէն կը սլանայ կ'անցնի :

Շերտաւարոյձ . — Մրջիւնները դօրաւոր հոտէ կը քարչին . օդի , քեաֆիրի , միսկ , նաֆթալին , քարիւղ .

ծխախոտի խաշած տերեւ , գաթրան
թիրէմէնթինի իւղ — ասոնց մէկովը
հաստ գիծ մը քայէ մըջիւն գանուած
տեղ : Սակայն արգեօք շերամները
չե՞ն վնասուիր այս հոտերէն :

Վաճառական . — Հիւսիսային Ամե-
րիկայի բամպակը էն լաւն է , հե-
տեւապէս անկէ եկած կտաւն ալ :

Տկն. Ա. Ա. — Բամպակը քթանէ
որոշել դիւրին է , նիւթը ձէթով
թրջէ , եթէ քթան է թուզթի պէս
թափանցիկ կ'ըլլայ նիւթը , եթէ
բամպակ է նիւթը թանձր կ'ըլլայ :
Կամ այրէ նիւթէն քանի մը թէլ ,
բամպակը կայրի մոխիր կ'ըլլայ ,
քթանը վառած կ'որորուի եւ դէշ
հոտ կ'արձակէ :

Ե. Ս. Ն. — Տեղ մը կարեցիր եւ
արիւն կը վազէ , վրան էօրիւնճէկ ,
ծխախոտ մի դնէր . բամպակը տաք
ջուրի մէջ թաթխէ , վրան դիր եւ
արիւնը կը դադրի :

Արդուկող . — Երբ արգուկած նիւ-
թը խանձի . պօրաքսի լուծուածով
թրջէ նիւթը եւ նորէն արգուկէ մին-
չեւ որ չորնայ :

Օր. Նունեայ . — Ձեզի հարբուխի
պարզ դարման մը բսեմ . սօիը չորս
կտոր բրէ , լէօպէթ շէքէրիով եփէ
եւ այս հիւթէն երկու ժամը դգալ
մը խմէ :

Օր. Ս. Պ. — Հաւկիթին դեզինը
ուսի հետ խառնէ եւ ասով գլխուդ
մորթը ամուր մը շփէ . մազերուդ
արմատները կը զօրանան եւ անոնց
թափիւր կը դադրի : Յարատեւէ
սակայն :

Կ. Խ. Դ. — Գլխու գաւ յառաջ
կուգայ արիւնը ուղեղին մէջ խու-
ժելէ . ասոր նշանն է դէմքի կար-
մրութիւն , եւ վիզին երկու կողմի
երակներուն բարախումը , այս պա-
րագայիս գլուխը սառ դիր եւ վիզին
ետեւի կողմը մանանէխի թուզթ մը :

Ոտքերդ ալ տաք ջրոյ մէջ դիր եւ գըլուխդ բարձր պառկէ։ Սակայն ուղեղը արիւնէ գերծ եղած ատեն ալ գըլուխու ցաւ կրնայ գալ . ասոր նշանն է գունակթափ դիմագլիծ եւ ճերմակ շրթունք . ան ատեն գըլուխը ցած ըլլալու է պառկած ատեն . ոտքի վրայ մի կենար . զօրացուցիչ սնունդ, գինի , պիրա , թէյ եւ մաքուր օդ կարեւոր են :

Պարսիզպան . — Օդին մէջ ամօնեաք կայ . այս սքանչելի աղբ մըն է . ձիւնը զայս երկրիս վրայ կը բերէ եւ հալելով ձրիապէս կ'աղբէ բոյսերը : Սակայն գուն դարձեալ աղբ գործածէ պէտք եղած ատեն :

Օր. Նուարդ . — Յօդացաւ ունին շատեր : Քէրէվիդի արմատը կտրէ ջրոյ մէջ խաշէ , խմէ այս ջուր , որքան յաճախ այնքան լաւ :

Տկն. Մ. Գ. — Ունէ մէկուն ձեռքի կամ ոտքի յօդուածներ երբ խախտին ,

միաքդ պահէ խախտած մասը անմիջապէս 15-20 րոպէ տաք ջուրի մէջ դնել . հարկաւ ջուրը դիմանալու չափ տաք ըլլալու է :

Բնագիտ . — Աշխարհիս մէջ 90 միլիոն գերման կայ , 78 միլիոնը Եւրոպայի մէջ 11 միլիոնը Ամերիկայի մէջ ու մնացեալը հոս հոն ցրուած :

Պատ. Շ. Ե. — Այո՛ , արբեցութիւնը շատ ընդհանրացած է ֆրիստնէայ աշխարհի մէջ ի մեծ ցաւ եւ ամօթ : Գերման ժողովուրդը տարին երեք միլիաո մարք (6 զոչ .) արբեցութեան ծախք ունի մինչ գերման կայսրութեան ամբողջ ծախքը միայն 2¹/₂ միլիաո մարք է :

Մայր . — Տիֆթէրիի դարման — երբ բժիշկ չկայ մօտդ՝ լէմօնի հիւթն է . ասով կարկարա ընել տուր . երբ չէ կարող կարկարա ընել վրձինով կամ լաթով յաճախ թրջէ կոկորդին վարակեալ մասերը :

Դերձակ . — Ամօնեաքը կը մտքրէ
աւէն ըրգեղէն սեւէ աղտէ , սակայն
լաւ խցուած շիշի մէջ պահէ : Անելի-
նով շինուած մեղաններու բրդեղէն-
ներու վրայ ձգած բիծերը պէտք է
սրիբթոյով կրկին եւ կրկին լուալ :

Տկն Թագուհի . — Թունաւորուած-
ներու համար իսկոյն կաթ , ջրա-
խառն հաւկիթի սպիտակ եւ փսխե-
ցնող բան մը տալ պէտք է մինչեւ
բժիշկը հասնի . մի շուարիբ այլ
գործէ :

Գլխարկալանառ . — Աթլաս քօր-
տէլան երբ մաքրել կ'ուզես , քանի
մը ժամ պէնզինի մէջ ձգէ եւ ետքը
չոր լաթով շփէ մինչեւ չորնայ :

Սպասուհի . — Պատու հանի սառած
ապակիները գաղջ աղջրով սրբէ :

Երկրագործ . — Ծառերուն արտա-
քին կեղեւը երբ մշատուի խոզի ճար-
պով լաւ մը օծէ :

Տիկին Աննա . — Հողէ , քարէ եւ
ապակիէ անօթներ երբ կոտրին առ
չմտած կիր կամ ալշի եւ հաւկիթի
ճերմակով խառնէ , շաղախ շինէ եւ
կոտրած կատրները փակցուր , թող
որ չորնայ :

Հիւանդասպահ . — Ափ մը գարին
լուա , քիչ մը շաքար , թարչինի շերտ
մը եւ լէմոնի կեղեւ վրան աւելցուր
եւ 100 տրամ ջուրի մէջ եռացուր .
լաթէ անցուր , պողեցուր եւ կ'ու-
նենաս հիւանդի սքանչելի եւ ախոր-
ժահաւ ըմպելիք :

Տկն. Ե. Թ. — Երբ ուրիշ անգամ
— Տէր մի արասցէ — այրուած կամ
խաշուած ք պատահի , իսկոյն թարմ
կարագի հետ հաւկիթի զեղինը խառ-
նէ եւ սպիտակ կտաւի մը վրան քսե-
լով վէրքին վրայ դիր , կրկնէ եւ ցաւ
ու բորբոքում շուտ կ'անցնին :

Հագացող . — Մեղրը նոր սկսած
հազի եւ հարբուխի նաեւ կոկորդի

բորբոքումի լաւ դարման է . սպեղանի է նա նաեւ պալարներու եւ բերնի , կուրծքի եւ ստամոքսի հիւանդութեանց օգտակար : 15-20 բուսակէն անգամ մը ա՛ռ թէյի զգալ մը մեղր . եթէ չես ախորժիր տաք կաթի մէջ դիր եւ խմէ : Մեղրին բուժիչ գորութիւնը պարունակած մրջնաթթուին կը արուի :

Բ. Ս. Չ. — Հարբուխին պատճառը բերնէ շնչատութիւնն է , որով պաղ օդը ուղղակի ներս կը խուժէ եւ խրոչափողին վրայ կ'ազդէ : քիթէն շնչատութիւնը պաղ օդը կը մեղմացնէ , ոչ թէ միայն զանազան անցքերէ անցնելուն համար այլ հոն արդէն գանուած տաքուկ օդին հետ խառնուելով եւ բարեխառնուելով :

Կանազործ . — Ուել փայտ , կակուղ թէ կարծր , կրնաս կարծրացնել ստպէս . փայտը խաչէ մի քանի ժամ , ապա եռացուր շաքար ջրի մէջ մինչեւ որ ջուրը շոգիանայ . փայ-

տին բոլոր ծակոտիքները կը խցուին . այսպիսի փայտ ո՛չ կը կոտրի , ո՛չ կը ճաթի եւ ոչ կը ճեղքուի :

Լուսանկարիչ . — Տոքո. Եգեկիէլի Պերլին ապակին քամարայէն հանելէ ետեւ զայն մի քանի բուսակէ միը հեղուկով մը կը լուայ . անկէ յետոյ լոյսի մէջ կը կատարէ բոլոր գործողութիւն . ի՛նչ է այս կարմիր հեղուկ — դիմէ Տոքթորին :

Խոնարար . — Հաւկիթը թա՛րմ է թէ պայտք : օն , հաւկիթները անօթի մը մէջ դիր եւ վրան ջուր լից . մէկ օրուան հաւկիթը ջուրին տակ կը պառկի . 3-5 օրուան հաւկիթը 20 աստիճան կը ծռի , 8 օրուանը 45 աստիճան կը ծռի , 15 օրուանը 60 աստիճան , երեք շաբթուանը 75 աստիճան , մէկ ամսուանը հաստ . թանձր կողմին վրայ կը կանգնի , աւելի հինը ջուրին երեսը կ'ելլէ : Ուստի ջուրին տակ պառկածն է էն թարմը :

Պատանի . — Ի սրտէ կը բերկրիս
որ «Աշնան Տերեւներ գրքոյկս (գին
4 զրշ.) նաեւ ձեր կեանքը փրկիք է ,
Ձեր հարցումներուն չենք կրնար
Օրացոյցիս անձուկ էջերուն մէջ պա-
տասրաննել զիմեցէք անկեղծ բժիշկի
մը եւ անոր հրահանգներուն հետե-
ւելով կատարեալ առողջութիւն պիտի
վերստանաք :

Դեռահաս մայր . — Մանկանց մարմ-
նական խնամատարութեան նկատ-
մամբ Օրացոյցիս էջերուն մէջ շատ
կարեւոր հրահանգներ պիտի գրա-
նէք : «Առողջարանական Քերական»ին
մէջ ինչ որ յանձնարարեալ է միայն
չափահասներու չպատկանիր : Մա-
նուկներ եւս կ'օգտուին անոնց
գործադրութենէն : «Մայրիկին Ա-
ռաջնորդը» գրքոյկը (գին 1 զրշ.)
շատ գոհ պիտի ընէ ձեզ եւ ձեզ
նման մտահոգ , դեռահաս , ան-
փորձ մայրեր , կարդացէք զայն ,
ուսումնասիրեցէք , մանաւանդ գոր-
ծադրեցիք հոն ըսուածները եւ թէ

դուք եւ թէ ձեր մանկիկ պիտի օգ-
տուիք :

Ուսանող . — «Անգլ. Լեզուի Բա-
նալին» (Գ. Տպագր. 15 զրշ.) բոլոր
հայ վարժարանաց մէջ ընդունուած
է . Տնքդ Բիրս Պարտիզակի բար-
ձրագոյն վարժարանի նախկին տնօ-
րէն զայն «իր տեսակին մէջ եզական»
է հռչակած :

ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴՈՑ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՅՐ ԱՐԲԱՀԱՍԻ ՆԱԾԱԿԸ

Սիրելի բարեկամներս.

Արդարեւ մեր ծախքեր չափէն աւելի շատ են. եթէ սակայն անոնք լսի ընտանեկան անհրաժեշտ ծախքեր ըլլային, անով գոհ պիտի ըլլայինք, բայց շատ աւելորդ ծախքեր կ'ընենք: Օրինակ. ընտանեկան ծախքեր կը կրկնապատկուին մեր հաշիւ չընելովը, պճնասիրութիւնը կեռապատկէ մեր ծախքեր. մեր յիմարութիւն կը քառապատկէ: Որքան ալ խնայենք չենք կրնար աւելորդ ծախքերէ ազատիլ. սակայն անյոյս պէտք չէ ըլլալ. բարի խրատներու մտիկ ընենք եւ զայնս ի գործ դնենք եւ այս աւերման առաջնորդող վիճակէն կրնանք ազատիլ:

Նախ անգործութեամբ անցուած ժամանակին վրայ խորհինք. Անգոր-

ծութիւն մայր է մոլութեանց. նա մեզ հիւանդ կ'ընէ, կեանքը կը կարճեցնէ. անգործութիւն կեանք կրժող որդ, միքրոպ է. ոչ թէ աշխատութիւնը, այլ անգործութիւնը, ծուրութիւն է որ կը մնասէ անձին եւ նկարագրին. գործածուող բանալին փայլուն կ'ըլլայ, իսկ մէկ անկիւն ձգուածը կը ժանգոտի: Ուստի առաջին խրատս է, սիրելիք, որ ժամանակը պարապ չանցնէք, եթէ կը սիրէք կեանք, ժամանակնիդ գործունեայ կերպով անցուցէք:

Ապա յիշեցէք որ քնացող աղուէսը չէ կարող հաւ բռնել. ո՛րքան մեծ են կորուստներ չափէն աւելի քնանալով. գերեզմանին մէջ երկար պիտի քնանանք. հոն է անգործութեան ու քնանալու տեղին: Կորսուած ժամանակ ետ չդառնար. ուրեմն աշխատինք, ցորչափ կարողութիւն եւ ոյժ ունինք: Մուրթութիւնը ամէն բան կը դժուարացնէ, մինչ ժրութիւն կը դիւրացնէ: Ուշ արթնցողը գործ չի կոնար կատարել. օրը իրիկուն կ'ըլլայ

հազիւ թէ գործին կէտը կատարուած ատենն: Ծուլութիւն դանդաղ շարժման ատեն աղքատութիւն բազէի նման վրան կը հասնի: գործդ դուն վարէ, եթէ ոչ նա քեզ կը վարէ ի կործանում: Ժամանակին անկողին, ժամու նակին ելլել կանոն բրէ, զի ասով երջանիկ, հարուստ եւ իմաստուն կ'ըլլաս:

Սակայն ոչ թէ ասոնք լսել եւ փափաքիլ անոնց հետեւիլ այլ բնթացք փոխել պէտք է: «Շնորհաւոր նոր տարի» հազար անգամ կրկնելով տարուոյն մէկ օրն իսկ չենք կարող շնորհաւոր, բարեբաստիկ բնել. դո՛ւ փոխուէ եւ օրն ալ, տարին ալ կը փոխուի: Կը յուսաս թէ լաւ պիտի ըլլայ. այդ պարապ յոյս է, եթէ չես աշխատիր. յոյսն է որ մարդս ձիր եւ գործունեայ կ'ընէ. այդ յոյս քեզ անօթութեան զիրկը պիտի յանձէ:

Յիշէ նաեւ որ առանց աշխատութեան վատտակ չկայ: Արհեստ ունեցողը հարուստ է. աշխատող արհեստաւորը պատուաւոր պաշտօնեայ

մ'է. աշխատողը միշտ կը գտնէ հաց, անօթութիւնը աշխատողին պատուհանէն ներս կը նայի, բայց չհամարձակիր ներս մտնել: Օրիորդ երջանկութեան մայրը Տիկին աշխատութիւն է, Աստուած ալ աշխատողին ամէն բան կը պարգեւէ, այսօր աշխատէ, զի շես գիտեր թէ վազուան օրը ի՛նչ գժուարութիւն պիտի բերէ. հերիք է օրուան բուն իր նեղութիւնը, կ'ըսէ Յիսուս. «մեր օրական հացը սուր» ազօթողին Աստուած կ'ըսէ, պիտի տամ, պայմանաւ որ դուն ալ օրական պարտականութիւնդ կատարես: Մէկ այսօր, երկու վազուան օրուրնէ աւելի կ'արժէ: Գործիդ գլուխը անցիր, անոր աէրը եզիր, ուրիշին ձեռքով միայն օձ բրունէ կ'ըսէ ասածը. ձեռնոց դրած կատուն չկրնար բռնել մուկ:

Պարտինք սակայն յարատեւ աշխատիլ: Նաւը կը յարատեւէ, ձեզքելով ալիքներ եւ փոթորիկներու զիմադրելով. խորիստ այն ատեն կը նետէ, երբ իր նպատակ եղած նա-

ւահանգիստ ժամանէ : Գործիդ գլուխը կեցիր , քաջ նաւապետի նման . մի վատահիր ուրիշին . աչքդ միշտ ապագայիդ ուղղած յարատեւէ գործդ : Եթէ կ'ուզես էն լաւ ծառան ունենալ դո՛ւ ծառայէ քեզի :

Գործդ , պաշտօնդ մի փոխէր , նախ լաւ խորհէ , եւ ընտրութիւն ընելէդ ետեւ ա՛լ կոց անոր մէջ . ըսէ , Աստուած գրս կոչած է ճայս պաշտօնիս . սակայ տեղափոխուած ծառը արմատ չըսնէր . երեք անգամ՝ բնակարան փոխողը սուռը հրդեհի տուածի չսփիլաս կը կրէ :

Ապա կարեւոր է զրամ խնայելու ա՛յնքան ուշադիր ըլլալ որքան շահելու համար ուշադիր եղած էիր . խնայել չգիտցողը կ'աշխատի ցմահ առանց զրամ ձգելու : Ի՛նչ որ շահիս եթէ ծախսես , վա՛յ քեզ : Այրեր երբ գործերին թողլով խաղամուրթեան եւ ըմպելիքի կը հետեւին , եւ կիները իրենց գործերն ձգելով կամ ուրիշի յանձնելով երբ սկսին տունէ տուն այցելութիւններ ընել , սուրճի

եւ թէյի սեղանին առջին շատախօսել եւ այս եւ այն բաւրասել : յայնժամ անոնց վճիռ կնքուած է եւ շուտ պիտի գործադրուի :

Ուստի յիմարական ծախքերդ չափաւորէ . յիմար մի ծախքի համար սպառուած զրամով երկու զաւակ կրնաս մեծցնել : Գաւաթ մը թէյ , խահուէ , բաժակ մը գինի , գարեջուր , խորտիկ մը , գեղեցիկ մէկ հանդերձ , երբեմն ալ բուտրան , սուառէ , պարահանդէս եւրն , ասոնք բան մը չեն թուիր , բայց քանիցս կրկնուած քիչը շատ կ'ըլլայ ի վերջոյ : Զգուշացէք քանիցս կրկնուած մանր մունր ծախքեր մեծ պարտքերու պատճառ կ'ըլլան : փոքր ծակ մը կ'ընկղմեցնէ մեծ նաւը :

Դարձեալ քեզի կանոն ըրէ պէտք չեղած բան չգնել որքան աժան ալ ըլլայ . պէտք չեղածը գնողը , շուտ պիտի վաճառէ պէտք եղածը : Կան անանկներ որ անօթի կը մնան եւ զաւակներ կը զրկեն հացէ , հանդերձ մը գնելու համար որ բնաւ պէտք

չէ, այլ միայն իրենց ունայնամտութիւնը յագեցնելու կը ծառայէ :

Այս ընթացք շատ հարուստ եւ նշանաւոր անձինք յետին ազգատութեան առաջնորդած է, եւ կը պարտաւորին անոնցմէ՝ օգնութիւն խնդրել, զորոնք բարեւելու իսկ չէին զիջաներ, եւ որք խնայողութեամբ եւ ժրութեամբ հարուստ եւ բարեկեցիկ են եղած : Փոքր ծախք մը կարեւորութիւն չունի հարուստներուն համար, սակայն երբ ալիւրին տակառէն միշտ ալիւր առնենք, առանց զայն լեցնելու, շուտով պիտի տեսնենք տակասին յատակը : Դրամին յարգը գիտնալու համար, մէկէն փոխ դրամ ուզէ, եւ յայնժամ պիտի տեսնես թէ ինչ մեծ, մեծ յիմարութիւն է դրամը վատնել անպէտ բաներու համար :

Տանդ համար անպէտ գեղեցիկ բան մը կ'ուզես գնել. խորհէ առաջ որ տասն հատ ուրիշ բաներ ալ պիտի պարտաւորիս առնել, յարմարցնելու համար այդ գնելիքիդ հետ : Ուստի յաղթէ առաջին ցանկութեանդ որով

միւս տասն առարկաներն գնելու փափաքն դեռ չարթնցած խեղդած կ'ըլլան : Քեզմէ վերին նմանիլ մի ցանկար . յիշէ գորաը որ կովին նմանիլ ջանալով ուռեցուց զինքը մինչեւ որ պայթեցաւ : Թող մեծ նաւեր բաց ծովերուն վրայ հպարտ ընթացքով սլանան, դու նաւակդ ծովեզրէն մի հեռացնէր :

Ի վերջոյ զգուշացիր պարտքէ ինչպէս պիտի չթոյլատրէիր որ օձ մը տունդ մուտ գանէ : Պարտք ընողը ուրիշի մը գերին կ'ըլլայ . երբ ժամանակին չկարողանաս վճարել պարտքրդ, պիտի խռովիս երբ պարտատէրիդ հանդիպիս . զքեզ արդարացնելու համար շատ մը պատճառներ պէտք է ստեղծես, ստես . ամօթխածութիւն հետզհետէ պիտի կորսուի, կռիւ եւ հայհոյութիւն երկուստեք, դատեր, ամօթ, խայտառակութիւն :

Ուրեմն աշխատասէր եղէք եւ ուրիշին սարուկը մի ընէք զձեզ պարտքով, փոխառութիւնով, յիշեցէք որ ամրան ետեւէն ձմեռ եւ երիտասար-

դուրսն ետեւէն ծերութիւն կուգայ.
այն կարտութեան օրերուն համար
բան մը մէկ կողմ դրէք: Քանի որ
կ'ապրինք ծախքը անտարակոյս է,
չահը երկրայելի է եւ չէ տեւական:
Էտ է անօթի պառկիլ քան պարտա-
կան արթնալ. չահեցէք, բայց նաև
պահեցէք, պահել կրնանք սակայն
միմիայն խնայողութեամբ:

ՊԱՏ. Ք. ՊՅՅԱՃԵԱՆ
Ծնած 1828 — Մեռած 1885

Բ Ժ Շ Կ Ա Կ Ա Ն

Երկարակեցութեան գուշակութիւնք .
 — Ծրանսացի բժիշկ մը կը հաւատաէ թէ մարդու մը Ֆիզիքական կազմուածքէն կարելի է գուշակել անոր երկարակեաց ըլլալը կամ չըլլալը , բնականաբար պատահական արկածէ յառաջ եկած մահերը գուշակ մնալով խնդրէն : Ով որ ուզէ իր երկարակեաց ըլլալն հասկնալ , պէտք է ինքզինքը քննէ թէ երկարակեցութեան համար պէտք եղած գլխաւոր պայմանները կա՞ն իր մէջ . այսինքն սիրտը , ուղեղը , թոքերն ու մարսողութեան գործիքն մեծ ու զորաւոր են : Եւ ատոր համար ալ բժիշկի մը ներկայութեան պէտք չկայ . մարդ կրնայ արտաքին նշաններէն ալ փորձել զայդ : Եթէ ներքին գործարանները մեծ ըլլան , մարմնոյն կոճղն , անդամոց համեմատութեամբ , շատ

երկար կ'երեւի : Ենթական նրատած դիրքի մէջ մեծ իրան մը ցոյց կուտայ , բայց ոտքի ելած ատեն , ատոր հակառակը կ'երեւի : Ուղեղին մեծութիւնն ալ անվրէպ կերպով կը հաստատուի երբ ականջին բացուածքն զգալապէս խոր ըլլայ դէպի վիզը , Իթի ծակերուն մեծութիւնը նշան է թոքերուն ընդարձակ եւ զօրաւոր ըլլալուն : Հաստատուած է թէ շնչառութեան գործիքնին ակարեղոյններուն անգունքը փոքր են : Առողջութեան եւ երկարակեցութեան նպաստաւոր նշան կը համարուին ընկուզնիի գոյնով կամ բաց կապոյտ աչքերը : Նոյնպէս երկարակեցութեան նշան է երբ ձեռքին մասները կարճ եւ ըթամատն ալ բաղդատաբար մեծկակ ըլլայ : Բայց անոնք որ երկարակեցութեան վերոյիշեալ նշանները չունին իրենց վրայ , կրնան միթիթարուիլ այնու թէ կանոնն առանց բացառութեան չըլլար :

Երկու արտոյ մարդիկ . — Բաղէր-
սըն (նիւ Եորք) բնակող Մր. Ճօն
Ֆիրմէն, 25 տարու, երկու սիրտ
ունի . բնաւ շինեղուիր կազմախօ-
սական այս անկանոնութենէն : Ընդ-
հակառակն շատ առողջ է : Սպանեւ-
ածերիկեան պատերազմին ժամա-
նակ, 1898, ճակատամարտներու
մասնակցեցաւ եւ զինք խնամող
բժիշկն էր որ հաստատեց թէ երկու
սիրտ ունի : Զինուորական ծառա-
յուէթիւնը կատարելէ վերջ Ֆիրմէն
Բաղէրսըն դարձաւ եւ քաղաքին
բժիշկը՝ լսած ըլլալով որ երկու սիրտ
ունի, Ք. ճառագայթներով քննեց
զինք եւ վերստին հաստատեց թէ
երկու սիրտ ունի, բնական խոչո-
րութեամբ, որք միասին կը տրոփեն :
Երկու սիրտ քսանեւէինգ տարեկա-
նին, չափազանց չէ՞ք գտներ : Բայց
բարեբախտաբար բարոյականին, միա-
սին կը տրոփեն :

Մագի դեղերը . — Զգուշացէք մագի
խարդախ դեղերէն : Ի բարից Տիկին

Լը Ռոն անցեալ տարի շիշ մը մազի
դեղ գնեց, մազերը սեցնելու հա-
մար : Շիշին վրայ սա շողշողուն
եղիֆեղք փակցուած է . — «Անվտանգ
դեղ, ազդեցութիւն վայրկենական,
հիանալի արդիւնք» : Բայց, աւագ,
փոխանակ հիանալի արդիւնք տալու,
այդ դեղը վէրքեր բացաւ խեղճ տիկ-
նոջ գլխուն վրայ, եւ քիչ ետքն ալ
աչքերուն վնասելով ֆոժոնֆիլիթ
հիւանդութիւնն առաջ բերաւ : Ինչը
թունաւոր նիւթեր կը պարունակէր :
Տիկին Լը Ռոն առ այս դատ բացաւ
մազերը ներկելու յատուկ այդ դեղը
ծախսող վաճառականին դէմ : Իստա-
րանը երկու կողմի փաստարաններն
ալ լսելէ վերջ, վաճառականը դա-
տապարտեց 500 Քր. վնասուց հա-
տուցում ընելու Տիկին Լը Ռոնի : Հոս
աւելորդ չըլլայ թերեւս յիշեցնել մեր
փափկասուն տիկիններուն թէ ինչ
հարկ, ինքզինքնին կարճ ժամանակ
մըն ալ երիտասարդ ցոյց տալու հա-
մար մազերնին ներկելու ելնել եւ . . .
այսպէս փորձանքներու հանդիպել :

մանաւանդ աղուոր քթան մազերը նուա՞ղ սիրուն են միթէ :

Երեւելի անձանց ուղեղը . — Ֆրանսացի նշանաւոր մարդաբան եւ բնասոս Բրոֆ. Լապորտ մեռաւ անցեալներս, եւ Բրոֆ Բարիլօ գիտական քննութեան մը ենթարկելով անոր ուղեղը, հրատարակեց արդիւնքը : Այդ քննութեամբ անգամ մը եւս հաստատուեցաւ թէ ուղեղի ծանրութիւնն ամենեւին առնչութիւն չունի իմացական կարողութեան հետ Բրոֆ. Լապորտի ուղեղը շատ ծանր չէր, այսինքն 1234 կրամ կը կշռէր : Իրտելի է սակայն որ Բրոֆ. Լապորտ 73 տարեկան էր մեռած ատեն եւ բնականաբար ուղեղը կարկամած էր թերեւս : Ինչ որ է . Բրոֆ Բարիլօ այդ նշանաւոր գիտնականին ճարտարախօսական գերազանց կարողութիւնը գիտնալով անոր ճակտին երկու կողմերուն ուղեղին պատտանները մասնաւոր ուշադրութեամբ քննեց եւ տեսաւ որ ճակտին ձախ կողմի

մասերն յայտնապէս մեծ եւ աւելի նրբօրէն կարգաւորուած էին, քան թէ աջ կողմիները : Արդարեւ մարդու խօսելու ուղեղային շարժիչ կարողութեան կեդրոնը ճակտին ձախ կողմի ուղեղին մէջ է : Ինչպէս կը յիշուի, Կամպէդդայի ուղեղն ալ այդ մասին մէջ շատ զարգացած էր :

Ափրիկեի ֆնախը . — Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ վերջապէս գտնուեցաւ քնախա կոչուած այն սոսկալի հիւանդութեան պատճառն որ ենթական վերջին աստիճանի քնատութեան մասնելով, անոր մահուան պատճառ կ'ըլլայ, եւ ուրկէ միայն Ուկանտայի գաւառին մէջ ցարդ ու թ հազար ընդհանր մեռան : Զարմանալի է որ Եւրոպացիները զերծ մնացին անկէ : Տօքթ. Բասդէլանի յարատեւ քննութեամբ «Իրիւանտամա» կոչուած տեսակ մը մանրէն գտած է այդ հիւանդութեան վարակուող ընդհանրուն ողնածուծին եւ արեան մէջ : Այս մանրէն շատ կը

նմանի Չատ լիճին ճանճէն խածնուած անասնոց արեան մէջ գըտնուած մանրէներուն : Ծատ մեծ է հաւանականութիւնը թէ այդ մանրէներն են նոյն քնախտին պատճառը , զի բժիշկները քնախտէ վարակուած անձանց արիւնը կապիկներուն քնարկելով , տեսնուեցաւ որ անոնք ալ քնախտի միեւնոյն նշաններով սատկեցան : Ուրիշ քննութիւններով ալ հաստատուեցաւ թէ այս հիւանդութիւն իրեն յատուկ միջավայրն ունի , եւ վարակիչ պատճառը Չատ լիճին ճանճին տեսակէն միջատ մըն է , (*glossina palpalis*) անուամբ , որ հիւանդութիւնը մէկէն միւսին կը փոխանցէ , հիւանդին արիւնը ծծելով եւ առողջին պատուաստելով , ինչպէս Չատ լիճի ճանճն որ վարակիչն է Ափրիկէի պաճարախտին : Հետեւապէս , Կիրիկեան այս քնախտն ալ , Չատ լիճի ճանճով վարակելի պաճարախտին , մարդկային մարմնոյն յատուկ մէկ տեսակն է : Կը կարծուի թէ այս ալ Մարիա կոչուած տնդին

դէմ գործածուած դեղով , այսինքն քինինով դարմանել կարելի պիտի ըլլայ : Այս մասին քննական փորձերը դեռ չեն աւարտած , Այժմ Բարիզի մէջ կը դարմանուին երեք քնախտաւոր խափշիկներ . կը յուսացուի թէ բժշկաց եւ մանրէախոյզերուն ջանքերը պիտի պսակուին , եւ այդ սոսկալի հիւանդութեան դարմանը պիտի գտնուի :

Հրաշալի սնունդ . — Լոնտոնէ քաչուած հեռագիր մը հետեւեայ ապշեցուցիչ լուրը կուտայ . — Շիբախոյէ կը աբուի լուր մը զոր պէտք է վերապահութեամբ բնդունիլ : Շիբախոյի համալսարանէն Տոքթ. Հէդըլ կ'ըսէ թէ հրաշալի սնունդ մը գտած է , Լիյնին կոչուած , որ կրնայ մարդս հսկայի մը վերածել եւ արտաստովոր դժ մը տալ անոր : Ճերմակ մուկերու վրայ կատարուած փորձեր հրաշալի արդիւնքներ տուած են , 60% համեմատութեամբ խոշորցնելով զանոնք : Այս սնունդը գործարանական

Փօսֆօռ մըն է , որ կը պարունակէ հակթին պարունակած գոյացութիւններէն մաս մը , ուղեգային հիւթն եւ արեան սպիտակ գնտակները :

Ռուսերէն քերթերը վիրարութական արտասովոր գործողութիւն մը կը ծանուցանեն , զոր համալսարանի մը վիրարութեան ուսուցիչն ըրեր է վերջին օրերս : Մանկամարդ աղջիկ մը , ընկուկէրով մը խաղացած պահուն , արկածով ինքզինք ծանրապէս կը վիրաւորէ կուրծքէն : Դէպքէն երկու ժամ ետքն է որ ուսուցիչը կը կանչուի վիրաւորեային քով : Կը հաստատէ որ գրնտակը սրտին դպած է , բարերարութաբար առանց վնասելու խոշոր երակներուն : Վիրարոյժը մանկամարդ աղջկան փօքօփորն չնչել տալէ ետքը : սրտը կը բանայ եւ կապարը կը հանէ , յետոյ թանձրացած արիւնը կը մաքրէ , վէրքը կը կարէ եւ վիրաւորեալն ի կեանս կը վերա-

կոչէ , Վերջին լուրերու նայելով , դեռատի ազջիկը սկսած է ապաքինիլ :

Յօդացաւի համար Մարպուրիէն Տ. ք. Բէրք նոր դարձանուսի եղանակ մը ցոյց տուեր է Վիեննայի Բժշկական Ընկերակցութեան : Դարմանման եղանակն է մեղուներու խայթել տալ հիւանդ մտքը : Այս առաջարկը քիչ մը տարակոյտով լուեցաւ : Բայց Տ. ք. Բէրք կ'ըսէ թէ մեղուի խայթոցները որ շատ գէշ կը վնասեն առողջ մարդոց , ընդհակառակն շատ բարերար ազդեցութիւն մը կը գործեն յօգացաւէ տառապողներու վրայ : Կը բաւէ մէկ քանի անգամ խայթուիլ , թոյնով պատուաստուելու համար : Տ. ք. քոյն յիշեց կնոջ մը պարագան , որ առողջացաւ 7,092 անգամ խայթուելէ վերջ : Ինք իսկ ինքզինք փորձի ենթարկեց . իր պաշտօնակիցներուն վրայ սեւէ ներգործութիւն չէր ըներ մեղուի խայթուած քը :

Ալքօրի թոյնն երկու տեսակէ-
տով մարդկային սերունդը կը փճա-
ցընէ : Այսինքն երբ մէկ կողմէ մա-
հերուն թիւը կ'աւելցնէ , միւս կողմէ
ծնունդները կը նուազեցնէ : Իրա՛ւ ,
չի կրնար ըստիլ որ ալքօլամոլու-
թենէ վարակուած տարաբախտ ան-
ձերը բեղմնաւորութենէ զուրկ են ,
սակայն ասոնցմէ ծնած զաւակները՝
բաղդատամբ առողջ մարդոց կողմէ
ծնած զաւակներուն՝ տկար ու ան-
արիւն ըլլալով , ասոնք ամենաչնչին
պատճառով մը ինկ ամէն տեսակ հի-
ւանդութիւններու կենթարկուին :
Թէեւ ալքօլամոլ անձերն ուղ-
ղակի ոգելից բմպելիներու պատճա-
ռաւ չին մեռնիր , սակայն՝ ալ-
քօլին երեսէն՝ զանազան հիւան-
դութեանց ենթարկուելով կը վախ-
ճանին , որով անկարելի կ'ըլլայ
ամէն տարի ալքօլամոլութեան հի-
ւանդութենէն մեռնողներու մէկ ճըշ-
գրիտ մահացուցակը պատրաստել :
Տեսէք հիմա , ալքօլամոլ անձ մը
ոեւէ պզտիկ անուշադրութեան մը

հետեւանքով քիչ մը պաղ կ'առնէ :
Բայց անոր Ֆիզիքական առողջու-
թիւնն արդէն խանգարուած ըլլալով ,
չի կրնար գիմադրել այս անկարեւոր
պաղառութեան եւ քիչ ետքը կը հի-
ւընդնայ , հիւանդութիւնը պաղա-
ռութեան կը վերագրուի , բայց եթէ
աղէկ խորհուի , այդ մարդն աննշան
պաղառութենէ մը չէ որ հիւընդցած
է , այլ իր հիւանդութեան սկզբնա-
պատճառն այն է որ՝ ալքօլամոլու-
թենէ խաթարուած Ֆիզիքական
առողջութիւնը չէ կրցած տակալ այդ
չնչին պաղառութեան , որուն հետե-
ւանքները շատ ծանրակշիռ կ'ըլլան :

Եթէ փորձը գիտութիւնը կը կան-
խէ , ես ալ 40ամեայ փորձառութիւ-
նովս կը համարձակիմ ըսել թէ Աս-
տուծոյ մեզ շնորհած ուտելիքներուն
եւ ոչ մին մլնասակար է եւ անօգուտ
մարդուս . ես համոզուած եմ թէ ու-
տելիքէ ծնունդ ստած մլնասը չէ թէ
անոնց տեսակին , այլ անոնց քանա-
կին , որակին եւ պատրաստելու ,

եփելու եղանակին մէջ որոնելու է :
 Ես համոզուած եմ թէ քիչ մտեղէն
 եւ աւելի բուսեղէն ուտելու վար-
 ժուողներն աւելի առողջ կ'ըլլան :
 40ամեայ փորձառութիւնովս կը հա-
 մարձակիմ ըսել, թէ միայն՝ քանջա-
 րեղեկեկն նախաւեճար չէ : Պատ-
 մութիւնն ալ մեզ կը սովբեցնէ թէ
 ցորենով ու բուսեղէններով սնանոց
 ժողովուրդներն ալ շատ առողջ ապ-
 րած են, բայց սովորութիւն եղած
 է ըսել, թէ առանց միսի մարդ չի
 կրնար ապրիլ : Զակի տէր հայրեր
 ու մայրեր փորձով կը տեսնեն, բայց
 չեն գիտեր թէ իրենց աղաքը մինչեւ
 5-6 տարի միս չեն ուտեր, եւ չեն
 ալ ախորժիր : պատիկներուն ամենէն
 սիրելի ու հաճելի ուտելիքներն են
 հացը, պտուղն ու շաքարը, երբ եւ
 որքան տաս կ'եւտեն : դպրոցէն տուն
 վազող անօթի աղաք, տուն մտած-
 նուն պէս, մայր, հաց տուր կը պո-
 ռան : բայց 5-8 տարեկան ըլլալէն
 ետքը շատ դժուարութիւնով կը
 վարժուին միսին : Զեւ ամաչեր ըսե-

լու թէ առաջուան բժիշկները մենէ
 շատ աղէկ կ'ընէին եւ շատ ալ հի-
 ւանդ կ'աղեկցնէին : թոքատապ (սաթ-
 լըճան), ժանաատենդ (թիֆո) եւ
 ասոնց սուր եւ կրակներու մէջ երող
 ու մրկող հիւանդներուն միայն բրիժի
 ջուր կը խմցնէին : անթիքիթիկն, ման-
 քիթիթիկն եւայլն չէին լսած :

Բացարձակապէս բուսային սնունդն
 ընդհանրապէս ճարպի կողմէ աղ-
 քատ է : ահա ընկոյզ ու նուշ եւ
 իրենց նմանները փափաքելի ճարպը
 կը պարունակեն : Այս սկզբունքով,
 ընկոյզները պտուղներուն հետ ընկե-
 րացնելով կատարեալ սնունդ մը կը
 յորինուի : Ընկոյզներն աղիքներուն
 պաշտօնը կը զիւրացնեն, պնդու-
 թեան առաջքը կ'աւնեն, լեարդին
 պաշտօնը զրգոելով մարսողութիւնը
 կը զիւրացնեն : Նիհար, տկար, հա-
 լող ու մաշտներու, շաքարախտ,
 սպիտակամեղմութիւն, ջղային հիւան-
 դութիւններ ունեցողներու, հիւժախ-
 սաւորներու (որոց՝ միայր շատ վնա-

սակար է) , ապաքինողներու շատ օգտակար է ընկոյզը :

Ընկոյզը կը փոխանորդէ միսին . ընկոյզը կը պարունակէ 28⁰/₁₀ սպիտ . (ուշադրութիւն , ընթերցող : այս 28 թիւը չմոռնաս) , իսկ միսերուն ամենէն ուժովն՝ եզան միսը՝ հազիւ 19⁰/₁₀ կը պարունակէ . եւ ահա այս իրաւամբ ամենուն բերնին ջուրերը վազցնող պիֆթիսը , փխշպասքըն ելն . կը փոխանորդէ , եւ այս իրաւամբ պէտք է կոչել , միս բուսային :

Ընկոյզի նման ամէն տեսակ պտուղներն ալ , նիհար եզան միսին չափ սպիտ կը պարունակեն , որք իրենց բաղադրութեամբը , իրենց սննդական արժէքովն եւ իրենց օգտակարութիւնով , ամէն տեսակէտով համարժեք են մսին . Կողմններու շատը մեծ քանակութեամբ նշայ կը պարունակէ . շատ քաղաքներու մէջ ասոնց ալիւրովը հաց կը շինեն : Իտալացիները Կարկանդակ կը պատրաստեն . Իտալիոյ հիւսիսային քաղաքներուն ժողովրդին կերած հացին մէջ

կէս առ կէս կաղինի ալիւր կը գործածուի . Նախնի Հռովմայեցիներու մեծ մասամբ կաղիններով կը սնանէին : Նորվեկիայի մէջ սովի ատեն խոզկաղին կ'ուտէին : Բնախօսութիւնը կը սովրեցնէ մեզ , թէ կերակուրներուն մէջի սպիտէն ետքը , ամենէն կարեւոր մասն է ճարպը : Աւելի դիրին է ճարպով նշան փոխանորդել , քան թէ ճարպը՝ նշայով :

Ուստի , սովրելով ընկոյզին բաղադրութիւնը , որ ինչպէս ըսինք ամենէն ուժով մտէն աւելի սպիտ կը պարունակէ , բնաւ չդժգոհին գաւառացիք , մանաւանդ աղքատները , քաղաքացիներուն չափ միս չուտելնուն կամ չիրնալ ուտելնուն համար : Թող քաղաքացիներն ուտեն միսն սրչափ որ կ'ուզեն , եւ ըլլան ենթակայ շաքարախտի , սպիտակամիզութեան , յօգատապի , էկզէմայի ելն : Թող յօգնին իրենց ոսկիներով՝ իրենց մարմնոյն մէջ հաւաքուած բնամէզն ու միզային թթուն քրտինքով ու մէզով դուրս հանելու համար : Քար-

լըսպատու եւ ասոր նման հանքային ջուրերու բաղնիքներն երթան՝ ոչ թէ կատարելապէս բժշկուելու, այլ առժամանակեայ բարեօքում մը ունենալու։ Կերէ՛ք միս շաքաթը քանի մը անգամ, եթէ կրնաք, բայց համոզուեցէ՛ք թէ առանց մսի՝ մսակերներէն աւելի առողջ կրնաք ապրիլ, սա պայմանու որ միսին սպիտը պարունակող կերակուր մը ուտէք, ինչպէս են ընկոյզը, նուշն եւ ասոնց նմանները։ Ամբար մը պարէն, ամբար մը ընկոյզ, բաւ են մարդս առողջ ապրեցնելու։ Առանց մսի, կաթի, մածուեր, ճերմակ պանիրը, եղն ու մեղրը, առանց «է»ի սերը, պտուղն ու կանաչը բաւ են ապրելու եւ առողջ ապրելու, եւ մանաւանդ առանց ենթակայ ըլլալու միսէն սնունդ առած վերոյիշեալ ծանր ու երկարատեւ հիւանդութիւններու։

Գերմանացիք սովորած ըլլալով ընկոյզին թանկագին ու առողջարար յատկութիւնները, ամէն կողմ կը մշակեն։

Յուսամ քե գայ ժամանակ որ ժողովուրդն ու քաղապետութիւններն ընկոյզին այսչափ օգտակար ըլլալը սովբելով, փողոցները, հասարակաց ու մասնաւորաց պարեգները զարդարող անպսուղ ծառերը բնացիեջ ընելով, ընկոյզ ու նուց սկսին։

ԾԵՐ ԲԺԻՇԿ

Մեծանուն առողջարան Բրոքֆ. Պուշուտա ծխախոտին գործածութիւնը կը թոյլատրէ մասնաւոր պայմաններու մէջ։ «Պէտք չէ բացարձակապէս «հակառակիլ ծխախոտին գործածութեան, որովհետեւ կան այնպիսի «պարագաներ որոց մէջ իր գործածութիւնը դատապարտելի չէ բնաւ։ «Գործաւոր մը որ ամբողջ օրը առ «ժանելի յոգնութիւններու ենթարկուած է, սիտփանք մը ու երջանկու թիւն մը կը զգայ երեկոյն իր «քնտանեկան բոյնին մէջ 1-2 բիր «ծխելով։ Նաեւ արգիլելու չէ այն «պանդուխտին որ իր ծննդավայրէն, «ընտանիքէն ու սիրելիներէն բաժ-

«նուած՝ միայնակ նստած կը մը-
 «տածէ ու մեղմելու համար իր տա-
 «ժանելի կարօտը՝ պէտք կը զգայ 1-2
 «հատ ծխելու» : Բրոֆ. Պուշտուտի
 այս ներողամիտ ու մարդասէր հո-
 զածութիւնը մեզի պէս զգայուն ու
 փափկասիրտ(?) պանդուխտներու հա-
 մար չէ անշուշտ, որ կը մտնանք
 մեր ընտանիքը, մեր սիրելիները,
 իսկ Բրոֆ. Սէ կ'ըսէր թէ «Չափաւոր
 կերպով ու պէտքի առեն ծխելն ու-
 զեղային զրգուով, գործունէութիւն
 յառաջ կը բերէ եւ կը դիւրացնէ
 մտաւոր աշխատութիւնը : Նոյնը կը
 հաստատեն շատ մը մտքով աշխա-
 տող մարդիկ :

Իրաւ կը տեսնենք թէ մեծ հան-
 ճարներ, բարձր տաղանդներ, որք
 10-15 ժամ անընդհատ կը փակուին
 իրենց աշխատութեան սենեակներուն
 կամ լապտաղուտներուն մէջ, որք
 չորաչար կերպով կը տքնին լուծելու
 համար կնճռոտ հարցեր կամ պար-
 զելու քնութեան ծոցը թաղուած
 գաղանիքներ, իրաւունք եւ պէտք

ունին քանի մը հատ ծխելով՝ զրգիւ
 տալու իրենց ուղեղին եւ պայծա-
 ուացնելու մտքերնին :

Բացի կէօթէէ — որ ոչ միայն
 չէր ծխեր, այլ նոյն իսկ չէր կրնար
 համոզուիլ թէ հանճարեղ մարդ մը
 ինչպէս կը հանդուրժէր ծխելու գա-
 դափարին — Ֆրանսայի, Անգլիոյ,
 Գերմանիոյ մեծահամբաւ բրօֆէսէօս
 ներէն, դասատուներէն, իմաստասէր-
 ներէն, վիպասան, զրագէտ, բա-
 նաստեղծ մտքերէն շատերն իրենց
 աշխատութեան առեն անհրաժեշտ
 պէտք մը կը զգան ծխելու» :

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

Ծուխն ու օդը . — Պելթ օդերիու-
թարան Մ. Տէրիտէր կ'ըսէ թէ կարելի
է օդին վիճակը գուշակել, ծուխին
ուղղութիւնը գիտելով: Եւ որովհե-
տեւ շատ գործարաններ կան իր բնա-
կած երկրին մէջ, եւ պելթիական
ածուխն ալ շատ ծուխ կ'արտադրէ,
Մ. Տէրիտէր դիւրաւ կրցաւ կարգ մը
չահեկան զննութիւններ կատարել:
Այսպէս՝ հաստատած է որ անձրեւ
կամ փոթորիկ կ'ելնէ երբ ծուխը վար
կ'իջնէ, շուրջ 40 աստիճանի անկիւն
մը ձեւացնելով: Եթէ ծուխը հորի-
զոնական ուղղութեան հետեւի, ատի-
կա նշան է թէ բաւական երկար
ատեն անձրեւ պիտի գայ, իսկ ընդ-
հակառակն, երբ ծուխը շիբջիտակ
վեր կ'ելնէ, օդը գեղեցիկ կ'ըլլայ:
Անշուշտ հովը մեծ գեր կը կատարէ
ծուխին հետեւած ուղղութեան մէջ:

բայց դարձեալ այս ալ յայտարար
նշան մը կ'ըլլայ օդին վիճակին: Երբ
ծուխին ծայրերն անորոշ ըլլան, ըսել
է թէ չոր օդ մը պիտի ունենանք,
իսկ ընդհակառակն եթէ որոշապէս
երեւին, այդ ալ կը նշանակէ թէ
օդը խոնաւ է առաւել կամ նուազ
կերպով: Դիւրին է Մ. Տէրիտէրի
ըսածներն ստուգել, պայմանաւ որ
ծուխն որոշապէս տեսնուի:

Նոր մոլորակներ . — Հայտելպէր-
կի մտաւիայ աստեղագաշխական մէկ
դիտարանէն, լուսանկարի միջոցաւ
առնուած երկնային պատկերներուն
մէջ հինգ նոր մոլորակի գոյութիւնն
հաստատուած է, որոց փայլունու-
թիւնը ԺԲ. եւ ԺԳ. մեծութեան
մէջ է:

Ոսկիե տուն մը . — Քուրատոյի
(Միացեալ Նահանգաց) կառավարու-
թիւնը մտադիր է իր ծախքով ոսկիէ
տուն մը շինել 1904ին ի Սէն Լուի
բացուած արուեստահանդէսին հա-

մար : Ուաշինկոյնի գանձային պաշտօնարանը դիւրութիւն պիտի ընծայէ այս ծրագրին գործադրմանը՝ 18,000 քիլոկրամ ծանրութեամբ եւ 50 միլիոն ֆր. արժողութեամբ ոսկի ձողեր տալով : Ոսկեառուներ Միացեալ Նահանգաց հանրային շէնքերէն մէկուն օրինակին վրայ պիտի շինուի , զանազան մեծութեամբ սոկիի գունդերով պիտի յօրինուի , մէկ տոննայէ մինչեւ ազիւսի մը խոշորութեամբ :

Կենդանեաց իմացականութիւնը . — Ո՞վ կը մտածէր թէ մուկն ալ ապագային պաշար կը հաւաքէ մըրջիւնին պէս , բայց մտիկ ըրէք . Փրանսացի նշանաւոր գիտուն մը հետեւեալ դէպքը պատմեց Նադիւռ գիտական շարաթաթերթին խմբագրապետ Մ. Հանրի տը Բարվիլի , որ անցած է դիւղի մէջ ունեցած իր տունին մէջ : Իր պարտիզպանը կախի 250 սոխ տնկած էր պարտէզին մէջ : Հետեւեալ առտուն , քանի մը սոխ ալ ուզելով տնկել , տեսաւ որ

նախորդ տնկածներէն հաս մը իսկ չէ մնացած : Զարմացաւ մնաց խեղճ պարտիզպանն այս անհասկնալի անուկընկալին ի տես :

— Նայէ , պարտէզին մէջ մուկի ծակ կա՞յ , ըսուեցաւ իրեն :

Փնտռեց , գտաւ , եւ քիչ մը փորելով հողը՝ տեսաւ մուկ մը , որ ձգնելու վրայ էր :

— Փորէ՛ , փորէ՛ , ըսին իրեն :

Փորելով , պարտիզպանը սենեակ մը գտաւ չոր խոտով ու յարդով զարդարուն , որ տեսակ մը նրբանցքով միացած էր խանութի նմանող երկու ուրիշ մասերու հետ , ուր իրարու վրայ զիջուած կը կենային առջի օր տնկուած 250 սոխերը : Անաղարա կեցեր էին , ու հաս մը իսկ պակաս չէր : Զարմանալի է որ մէկ մուկ կրցած էր գիշերուան մը մէջ կրել այս բոլոր սոխերը , առանց հեռք մը իսկ ձգելու իր ետին , եւ եթէ հարկ չըլլար նոր սոխեր ալ տնկելու , տարակոյս չկայ որ երբեք չպիտի գիացուեր թէ մուկ

մը գողցեր է բոլոր կահաչի սոխերը, եւ, իբր գող խեղճ պարտիզպանը պիտի բռնուեր: Շատ բաներ պատմուած էին մինչեւ հիմա սա գարշելի անասունին վրայ, բայց այս վերջինը պտակը կ'ըլլայ բոլոր իր շահատակութիւններուն:

Նոր գիււս . — Ահա Հերցեան ալիքներու գործածման մէկ եղանակն ալ լուսանկարչութեան մէջ: Մ. Մարքոնի նոր գիւտ մը ըրաւ. փորձերը կատարուեցան ինքերկայութեան անզը երեսփոխան Մր. Հէրմէյըր Հիթընի, որ ըսաւ թէ այս գիւտն աշխարհիս ամենէն զարմանալի բանն է. Մարգոց եւ գինուորներու լուսանկարն առնուեցաւ կատարեալ յտակութեամբ՝ քսան մղոն հեռուէն, շնորհիւ Հերցեան ալիքներուն: Գիտութիւնն հետզհետէ ապշեցուցիչ կը դառնայ: Խելայեղիչ անդունդներ կը բանայ մեր առջեւ, ուր կը կորսուին բոլոր մեր տրամարանական ծանօթութիւնները:

Սէն Լուիի Արուեստահանդէսը . — Նորոհմանկ fursku մը . — Մ. Նահանգաց Եկրագործական նախարարութեան պաշտօնատար Մր. Ո. Հ. Սքէյմէն ի Սէն Լուի մեծ քարաէսի մը շինութեան սկսաւ: Երկու հեքղար եւ 40 ար. (այսինքն՝ քսան եւ չորս հազար (24,000) քառ. մէդր) սեղ պիտի գրաւէ եւ ամերիկեան նահանգներու սահմանները արահետներով պիտի որոշէ: Ամէն Նահանգի մէջ՝ յոյն Նահանգին յատուկ բոյսերը պիտի տեսնուին, Հարաւային Նահանգներուն մէջ պիտի դանուին բրինձ, բամբակ, ծխախոտ եւ շաքարեղեգ: Ֆլորիտայի մէջ պիտի երեւին նայնջենի եւ անանաս, եւ կեդրոնական նահանգներու մէջ՝ եգիպտացորեն ու ցորեն: Ամրոզը քարաէսին շուրջը պիտի քաշուի 1 մ. 50 լայն ճամբայ մը՝ շուրջը մարգագետինով, որ ինքն ալ 1 մ. 50 լայնք պիտի ունենայ: Քարաէսին ամէն մէկ բթաչափը Մ. Նահանգաց 5 մղոն $\frac{5}{8}$ մասը պիտի ներ-

կայացնէ : Այս հսկայ քարաէսին շուրջ, որ մօտակայ բլուրներէն պիտի տեսնուի . յատուկ ցուցողութիւններ պիտի ըլլան դաշտերու հունձքերուն եւ պարաէզներու հիւանդութեանց , բոյսերու մշակութեանց եւ նոր բոյսեր յառաջ բերելու եղանակին , աւազուտ հողերը շարժելէ արգիլելու համար՝ անոնց վրայ տընկուելիք բոյսերուն , հունձքերու շրջանին (հունտ , ելն.) , բժշկական եւ թունաւոր բոյսերու : Ասոնցմէ զապիտի գանուի նաեւ տիպար պարտէզ մը :

—

Ի ծնէ կոյրերը պիտի տեսնեն . — Մեծ գիւտ մը ? — Բրոֆ. Բեդեր Սզիէնս մեծագէտ կ'ըրապեցնէ Ֆրանսայի բժշկական աշխարհը՝ իր գիւտովն որով կ'ըսէ թէ ո՛չ միայն ետքէն կուրցածները , այլ եւ ի ծնէ կոյրերը կարող պիտի ըլլան տեսնել Տոքդ. Քազ փորձի ենթարկուեցաւ աչքերն ազէկ մը կապելէն ետքը : Մութ սենեկի մը մէջ , աչքերն ամ-

բափակ , բան չէր տեսներ , երբ Բրոֆէսէօրը լուցիկով լամբար մը վառեց , որուն լոյսը չէր տեսներ Տոքդօրը . բայց յետոյ Բրոֆէսէօրը նորահնար գործիքը Տոքդօրին ականջին տարաւ , որ նախ անորոշ լոյս մը նշմարեց , յետոյ իր աչքին առջեւ ձեռք մը տեսաւ երեք մատը վեր առած , յետոյ լոյսն աւելի պայծառացաւ , եւ Տոքդօրը տեսաւ սենեկին մէջի բոլոր առարկաները : Ելեկարական թեթեւ հոսանք մը զգաց իր ականջին մօտ , եւ երբ գործիքն անդին տարուեցաւ , ինք նորէն մութի մէջ թաղուեցաւ : Բրոֆէսէօրը կ'ըսէ թէ մարդ ո՛չ թէ աչքով այլ ուղեղով կը տեսնէ , աչքն առարկաներուն պատկերը միայն կ'անդրադարձնէ , կոյրերն հպուժով ճշտիւ կ'ըմբռնեն , եւ երբ մարդ աչքէ զրկուած ըլլայ , ուրիշ գործարան մը անոր պաշտօնը կը կատարէ աւելի խնամքով , Ուրեմն , եթէ ըլլայ անանկ գործիք մը որ առարկաներու պատկերը փոխանցէ ուղեղին՝ առանց

աչքին գործակցութեան, կոյրն ալ պիտի կրնայ տեսնել: Ինք առարկայից պատկերներն ելեկտրականութեան օգնութեամբ ուղղակի պիտի զրկէ ուղեզին: Հետեւապէս, իր գործիքն հեռաձայնի (թէլեֆօնի) հետ նոյն գիտական գրութեան վրայ հիմնուած է, առարկայից պատկերին եւ լոյսին թէլեֆօնը պիտի բլլայ ուղեզին համար, բայց առ այժմ իր գիտին մանրամասնութիւններն իրեն կը վերադառնէ: Բարիցի եւ ուրիշ մայրաքողաքներու ակնարայժք սգեւորութեամբ կը վիճին այս յայտնութեանց վրայ, բայց ասինն ձեռնհաս գիտնականք թերահաւատութիւն կը ցուցնեն, եւ ուսանք կը հերքեն սլ:

Նոր գոհար մը. — կը ճանչնա՞ք Քուկիդը: Ո՛չ, հաւանաբար: Ամերիկայի մէջ օրուան նորաձեւութեան նոր գոհարն է: Նիւ Իօրքի եւ Շիկաքոյի միլիոնատէրներն ու վայելչասէր տիկիներն իրարու ձեռքէ կը խլեն նոր գոհարին հազուագիւտ

նմոյշները, ախով ոսկի տարով, Այս թանկագին քարը, ամիս մը առաջ գտնուեցաւ Քալիֆօրնիոյ լեւներուն ստորտար, գիտնական-հանքարան Տօքօ. Քուկիդի կողմէ, եւ անոր անունը ստացաւ: Ոչ մէկ թանկագին քարի կը նմանի, բայց իր արտասովոր փայլով աղաւանդի, եւ իր ծրածանի եւ յարափոփոխ շողիւններով արեւակնի (օքալ) բնութիւնն ունի:

Ի Կովկաս. — Ռուս եւ Հայ ճարտարագէտներն այս օրերս սքանչելի գործ մը ի գլուխ հանեցին Կովկասի մէջ: Կասպից ծովուն քով մեծ լիճ մը կայ, որուն տակի հողին նաւթաբեր ըլլալը զիտեր էին Հայ արուեստագէտներ, Պաքուի եւ Մոսկուայի դրամատէրներ միանալով, ընկերութիւն մը կազմեցին, եւ Կասպարութեան առաջարկեցին թէ իրենք այն լիճը պիտի ցամքեցնեն, եւ անոր տակէն նաւթ պիտի հանեն, պայմանաւ որ այս կերպով

շահուելիք հողին կէսն իրենց ըլլայ նաւթ հանելու համար, կէսը՝ Տէրութեան: Մ. Վիդդէ եւ Պետական կաշուածներու նախարարութիւնն հաւանեցան այս կարգադրութեան: Ընկերութիւնը գործի սկսաւ հինգ միլիոն ռալ. դրամագլխով, Լիճէն մինչեւ Կասպից ծով 15 քիլոմէրը երկայնքով ջրանց մը շինուեցաւ, որուն իրրեւ $3\frac{1}{2}$ քիլոմէրը գետնի տակէ կ'երթայ: Միայն ջրանցին պեղումին համար 800 հազար ռուսլ ծախք գնաց: Աշխատութիւնք վերջացան Սեպտ. 28ին: Որոշուեցաւ հանդիսաւոր արարողութեամբ մը բանալ լիճին փակոցները, ջուրերը թող տալու համար Կասպից ծովին մէջ: Օր առաջ լսուած ըլլալով, խուռն բազմութիւն եկած էր: Լիճին եւ ծովին եզերքները զարդարուած էին գոյնզգոյն դրօշներով, եւ ջրանցին բոլոր երկայնքին վրայ յաղթական կամարներ կառուցուած էին: Կը նախագահէր Պաքուի կառավարիչ Մ. Օտինցով, շուրջն ունենալով քաղա-

քային եւ ղինուորական պաշտօնէութիւնները, եւ մեծ թուով Պազախներ խումբ խումբ կը շրջէին ամէն կողմ՝ բարեկարգութիւնը պահպանելու: Պաքուի եւ Պաշախանի թուր մեծ ու պզտիկ նաւթարաններուն անօրէններն ու կառավարիչներն ալ եկեր էին: Ռուս կղերն օրհնեց ջրանցը, որմէ ետքը Պաքուի կառավարիչն իր ձեռօք շարժեց ելեկտրական կոճակ մը, որով ջուրին երեսին վրայ ելաւ տախտակեայ խոշոր դուռ մը, եւ խօկոյն լիճին ջուրերն անեղ որոտոււով մը խուժել սկսան դէպ ի Կասպից ծով: Ջուրերուն վազքը պահ մը դիտելէ ետքը, ներկայք հրախրուեցան ընկերութեան տաղաւորը, ուր ճոխ սեղան մը տըրուեցաւ:

Պերլինի Գիսուրեանց Ակադեմիային ներկայացուեցաւ շահեկան տեղեկագիր մը հռչակաւոր աստուածաբան Բրոք. Հարնաքի կողմէ, Դամասկոսի կամարի մը մէջ երեւան

հանուած հնագիտական թուղթերուն վրայ : Գերման Բրոֆ. Փօն Լօզըն այն տեղն այցելով, իմացած էր որ երեք փոքր կամարներէն միոյն ներքեւ քրիստոնէական կրօնի թանկագին թուղթեր պահուած կան, եւ արտօնութիւն ձեռք ձգեց զանոնք քննելու համար : Երկտասարդ գիտնական Տօքդ. Վիօլէդ Դամասկոս զրկուեցաւ յիշեալ թուղթերը քննելու : Ինն ամիս աշխատեցաւ, եւ ժամանակի մը համար իրեն յանձնուեցան անոնք, գերման կառավարութիւնն ինք խոստանալով որ զանոնք վերադարձնել պիտի աայ : Տօքդ. Վիօլէդ ձեռագիրները կարգի դրաւ լեզուներուն եւ գրուած ժամանակներուն համեմատ : Ամենէն վերջին թուղթերը Խաչակիրներուն ժամանակէն են, բայց որովհետեւ Խաչակիրներն երբեք հոն չգացին, հակառակ բանակն այս թուղթերը գտած եւ դրած պէտք է ըլլայ հոն : Նախ, կան լատիներէն գրուածները, շատ մը աղօթքներ ու սաղմոսներ,

զանազան ծանօթութիւններով, Գեղեցիկ նմոյշ մըն է Պօսուէն Ե. Թագաւորին տուած անցագիրը վաճառականի մը : Յրանսերէն հին թուղթերուն պարունակութեան վրայ Բրոֆ Լօպլըր ի մօտոյ զեկոյց մը պիտի ընէ : Երբայական գրականութեան բազում նմոյշներ կան այս թղթոց մէջ, Բրոֆ Վէրթ ձեռնարկեց կարգի դնել զանոնք՝ ըստ տեսակին : Այս գրուածք աշխարհական նիւթերու վրայ են, ահուսնական պայմանագրեր, երև. կան նաեւ սինակոկայի ժամերգութիւններ, եւ Հին կառկարանի կտորներ, Յոյժ շահեկան կը սեպուին Սամարացւոց լեզուով գրուածները, որոց մին է օրացոյց մը : Ասով կ'ապացուցուի թէ Սամարացիներու հասարակութիւն մը կար Դամասկոսի մէջ, Բայց ուրիշ սեւէ լ'ըսէ գրուածներէ աւելի շատուոր են հայերէն կրօնական գրուածները, զորոնք կրցաւ քակել եւ կարդալ Բրոֆ. Տօքդ. Ծանշեղեան : Քանի մը վրացերէն նամակներ ալ

կան, բայց դեռ կարելի չեղաւ զանոնք կարգալ: Եզրիպտացի լեզուով ալ կան մի քանի կտորներ: Գլխաւոր քրիստոնէական հատուածներն աւելորդ է ըսել թէ ասորական եւ յունական գրականութեան հատակարարներ են: Բրոֆ. Չախան ասորերէնները քննեց, բայց այնքան չահեկան չգտաւ: Յիսուսի ժամանակի Պաղեստինի Արամային տաւերով ու լեզուով հատուածներ կան Հին կտակարանէն ու Աւետարաններէն: Ս. Պօղոսի նամակներէն առնուած կտորներն եզական են. որովհետեւ Արամային Սուրիական լեզուով անոնց գրուածը ցարդ ձեռք անցած չէր: Յայտնի է թէ ասիկա ճիշտ այն լեզուն է որով կը կարծուի թէ կը խօսէր նոյն ինքն Յիսուս: Յիշեալ Դամասկեան կամարին մէջ խնամով պահուած բոլոր այս հնագիտական գանձեր երեւան կը բերեն քաղաքակրթութեան տարրեր շրջաններ, եւ յոյժ բեղմնուոր անցեալ մը կը պատկերացնեն զխառնականին եւ ուսու՛մ

նասէրին առջեւ: Անոնց հրատարակման անհամբեր կը սպասուի ամէն իմացական կեդրոններու մէջ:

Թուղթին պատմութեան վրայ նոր գիւետք. — Վիեննայի ծանօթ Բրոֆ. Տոքթ. Վիզնէր անցեալները Լոնտոն հրատարուած էր տեղւոյն թանգարանին մէջ զանուած շինական մէկ քանի ձեռագիրներ քննելու համար: Բրոֆ. Վիզնէր այն ատեն ձեռագիրները կարդալով տեսաւ որ թուղթի հնարիչները Չինացիք եղած են, եւ ոչ թէ Արաբացիք. ինչպէս կը կարծուէր ցարդ ընդհանրապէս: Այսօրերս ալ Բրիտանական—հնդկական կառավարութիւնը նորագիւտ 4 ձեռագիրներ զրկեց Բրոֆ. Վիզնէրի քննութեան համար: Այդ ձեռագիրները վերջերս արեւելեան Ասիոյ հին քաղաքակրթութեան մասին խուզարկութիւններ կատարող ընդհանուրացի Տոքթ. Արէլ Շոյայն դատած է արեւելեան թուրքաստանի մէջ, Բրոֆ. Վիզնէր քննելով զանոնք հետեւեալ տեղե-

կութիւնները տուաւ Վիեննայի Գիտութեանց Ակադեմիային : Այս ձեռագիրներէն երեքն արեւելեան Թուրքաստանի եւ միւս երրորդն ալ Դիպեղական ձեռագիր է : Այս նորագիւտ ձեռագիրներէն յայտնապէս կ'երեւի թէ ի սկզբան Չինացիք շինած են թուղթը՝ առնկերու մանրաթելերը գզուած քուրջերու հետ խառնելով : Դիպելի է որ նոյն ինքն Չինացիք նաչիճ գործածած են թուղթը օժելու համար : Կ'երեւի թէ նախ եւ առաջ թուղթը շատ կակուղ եւ թոյլ ըլլալուն ճենադեղով միայն կ'արելի էր գրել անոր վրայ : Սովորական մեղանով գրելու համար նախ դաճ գործածեր են ապա մորձեր են ժելադինով օժել թուղթը . ապա նաչիճի մէջ թաթխել որոշոճ են եւ վերջապէս նպատակայարմար դասեր են ստիճով օժել զայն : Արարները Չինացիներէն սովորելով թղթաշինութիւնը . ապա սկսեր են նաչիճով ամբողջել թուղթին խտրը : Այս նորագիւտ ձեռագիրները սա առաւել

լութիւնն ալ ունին որ թուագրուած են , եւ մեր ժամանակագրութեան հաշուով Ըրդ դարու կը պատկանին : Այդ թուականին , թուղթի գործածութիւնը սովորական բան չընէր Չինացուց քով :

Եգիպտական նորագիւտ պապիրուսներ . — Բրիտանական Թանգարանի տեսուչներուն մտերս հրատարակած տեղեկագրութիւնը կը ցուցնէ թէ ինչ դարմանալի առատութեամբ գիւտեր տակաւին կ'ըլլան Եգիպտոսի մէջ : Տէյուսի մէջ գտնուած նոր պապիրուսներու վերաբերեալ տեղեկագրութեան մէջ կը յիշուին հետեւեալ գրական երկերը թէպէտ թերի , զոր օրինակ , Դեմոսթենէսի երեք բանաստեղծութիւնները . Պլատոնի եւ Ն. Ք. երրորդ դարու մէջ ապրող ծանօթ եւ անձանօթ Յոյն մատենագիրներու քանի մը փիլիսոփայական գրուածները : Նաեւ Ադրիանոս Կայսեր առաւձնական մէկ նամակը . Դիոզղեաթանոսի մէկ հրովարտակը

որ Յունարէն լեզուին մէջ ամենէն հին պապիրոսն է . կորսուած Յունարէն թատերախաղի մը բեկորը . Հոմերոսի բանաստեղծութիւններէն բեկորներ . ուրիշ պապիրոս մը որ Իդիականին ԺԳ. եւ ԺԴ. Գիրքերէն 700 տող կը պարունակէ . Գրական այս գանձարանին վերին խաւը միայն փոխադրուած է ցարդ : Ուրիշ շատ հետաքրքրաշարժ վերջին մէկ գիւտն է գրեթէ ամբողջ պատմութիւնը Յոյն-Եգիպտական պապիրոսի վրայ գրուած . Հերովդէս Ագրիպպասի , Գործոց Գրքին մէջ յիշուած Հրէից թագաւորին դէմ դատաւարութեան մը որ անցի ունեցած է Կղօղիոս Կայսեր առջեւ . Դատախազներն են Աղեքսանդրացի երկու երեսի շահահրէականներ , Իզիտոսոս եւ Լամիօ : Այս երկու անձինք, որ մահուան դատապարտուած էին Կալիգուլա Կայսեր օրով , իրենց յոռի ընթացքներուն համար , ժամանակ չաճելու համար ամբաստանութիւն մը ներկայացուցած էին Ագրիպպասի

դէմ . բայց Կայսրը վերահաստատեց անոնց դէմ տրուած վճիռը եւ հրամայեց սպաննել զանոնք : Յիշեալ պապիրոսը կը պարունակէ անոնց դատաւարութեան պաշտօնական նկարագրութիւնը , եւ անոնց պատասխաններուն հեզնական ընութիւնը կ'արդարացնէ այս երկու մարդոց վրայ Փիլոն Հրեային կարգացած սաստիկ դատապարտութիւնը : Մ. Թէոտոս Բայնախ այս նիւթին վրայ թուղթ մը ներկայացուցած է Գաղիոյ Արձանագրութեաց Ակագեմիային :

ՀԱԶԱՐԶԻՆԳՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ

ՀԱՅ ԱԼՓԱՔԵՏԱՅ ԳԻՒՏԻՆ

Ռուսահայք գեղեցիկ գաղափարը յղացան տօնելու մեծ դարաշրջան մը որ մօտ է լրանալու Հայոց նշանագիրներու գիւտին հազարհինգհարիւրամեայ դարադարձը, 1904ին, շքեղ հանդիսութեամբ, ինչպէս կարելի է ակնկալել Ս. Էջմիածնէն հազորգուած տեղեկութիւններէն, եթէ սքանչելիք մը չէր ըստ աւանդութեան, ինչպէս ըսած են այլեր, ինքնին սքանչելի էր գիւտը, երկնային անսպառ շնորհ մը, զոր աստուածային նախասնամութիւնը պարգեւեց ի ձեռն Մեծին Մերտոպայ : Այդ մեծասքանչ գիւտին կը պարտինք մեր Եկեկեցւոյ պահպանութիւնն ու մեր լեզուին գոյութիւնը, տասնեւհինգ դարերէ ի վեր : Ս. Սահակ Պարթեւ, Մեծին Ներ-

սէսի որդին, երբ Հայոց կաթողիկոս եղաւ 399ին, Մերտոպ աշխարհական ուսանող մըն էր տակաւին : Վարդան անուն հողագործի մը որդին, որ նախապէս քարտուղար-թարգմանի պաշտօն վարեց, եւ այս առթիւ ծանօթանալով Ս. Հայրապետին՝ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ եւ բոլորանուէր պաշտօնեայ մը եղաւ Հայ. Եկեղեցւոյ : Սահակ եւ Մերտոպ, ճիշդ հազար հինգ հարիւր տարի առաջ այսօր, սկսած էին խորհրդակցիլ մեծ գիւտին հնարաւորութեան վրայ, որպէս զի Հայերէն լեզուով կարելի ըլլար Ս. Գիրքը տարածել ամենուրեք ուր որ կար Հայ ժողովուրդ, եւ Քրիստոնէութիւնը անխախտ պահել ազգին բոլոր խաւերուն մէջ, ինչ որ շատ դժուարին եւ յաճախ իսկ անհնար կ'ըլլար թարգման-քարոզչութեան միջոցաւ : Եւ վերջապէս աշխարհական բազկի օգնութեամբ՝ 404ին ձեռք բերին Գանիէլեան նշանագիրները, զորս իբր երկու տարի փորձեցին ստուցանել

Ս. Էջմիածնի Բաղաքին մէջ յատկապէս հաւաքուած պատանիներու, առանց յաջողութեան, վասն զի Դանիէլեան նշանագիրք անբաւական էին հայերէն սիւղորաները (վանկ) հեգել տարու, եւ կարելի չէր ըլլար այդ նշանագիրներով Հայերէն կարգալ գրել սորվիլ անսխալ: Այս առաջին անյաջող փորձէն առանց վհատելու, որովհետեւ հայերէն ընթերցանութեան եւ գրչութեան հարկը անհրաժեշտ եղած էր այլեւս, Մեսրոպ խումբ մը աշակերտներու հետ ելաւ զնաց Ասորիք, եւ զանոնք տեղափոխելէ յետոյ այլեւայլ դպրոցներու մէջ, որպէս զի յունարէն եւ ասորերէն սորվին, ինքք զիմեց Սամուսատ քաղաքը Հռոմանոս անուն գրչին, որ համբաւեալ վարպետ մըն էր Հելլեններէն լեզուի: Հոն աչքի առջեւ ունենալով Յունարէն եւ Ասորերէն այբուբանները, Մեսրոպ եւ Հռոմանոս միարան գործակցութեամբ գաղափարեցին հայ նշանագիրները, «զնրբագոյնան, զկարճն եւ զերկայնն,

զառանձինն եւ զիրկնաւոր միանգամայն յօրինեալ եւ յանկուցեալ» ինչպէս կ'ըսէ Կորիւն: Անմիջապէս Ս. Մեսրոպ դարձաւ Էջմիածին, Սողոմոնի Առակաց գիրքը իրրեւ փորձ թարգմանելէ յետոյ, իրեն հետ բերելով Հայոց լեզուն երեսուն' եւ վեց գիրերը, Կորիւն, ժամանակակից եւ անշուշտ սկանառես մատենագիր, կ'աւանդէ թէ Մեսրոպ անպատում զուարթութեամբ կր գանար կուգար Միջագետքէն Ս. Էջմիածին՝ բերելով Հայերէն անթերի արժարեաքը, որչափ չէր ուրախացած թերեւս Մովսէս մարգարէ, երբ Տասնարանեայ Պատուիրանքն ի ձեռին կ'իջէր Սինա լեռնէն վարս Որովհետեւ, կր յարէ Կորիւն, սքանչելի գիւտին լուրը նախապէս հասած էր Էջմիածին, փառաւոր բնդունելութիւն մը եղաւ Ս. Մեսրոպայ, Ռահ գետակին եզերը. ուր զիմա որելու գացած էին աշխարհական անձնաւորութիւնք, նոյն ինքն Ս. Սահակ Հայրապետ, իր բարձրաստիճան կղե-

րին հետ, եւ ամբոյս ժողովրդեան :
 Կաթողիկոսին հրամանաւ, մտաւ որ
 Զատկական ասը, 406ի Զատիկը
 հաւանականաբար, անպատկից ցըն-
 ծութեամբ կատարեցին Ս. Էջմիածնի
 Քաղաքին մէջ :

ՊՐՈՒՍՍՅԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅՐ

ՄԿՐՏԻՉ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍ-
 ՏՈՍԻ Եւ անհասանելի կաւօֆն Աս-
 սուժոյ Եպիսկոպոսապետ Եւ Կաթո-
 ղիկոս ամենայն Հայոց, Ծայրագոյն
 Պատրիարք համազգական ճախամե-
 ծար Աքոռոյ առաքելական Մայր Ե-
 կեղեցոյ Սրբոյ Կաթողիկէ Էջմի-
 աճնի :

Մեծայարգ ամուսնոց Տէր և Տի-
 կին Գրիգորի և Մարիամու Բաղ-
 տասարեանց, վաստակաւոր մշակաց

յանդաստանի ազգային կրթութեան,
 հարազատ որդւոց Մայր Աթոռոյս,
 նուիրեմք ողջոյն աիրաւանդ հան-
 դերձ Հայրապետական օրհնութեամբ
 Մխիթարութեամբ սրտի հաւաստի
 եղաք, եթէ ի ներկայիս բոլորի երես-
 նամեայ շրջան հաստատութեան որ-
 բանոց վարժարանի ձերոյ, շրջան որ
 արդիւնք է բաղմամեայ անդուլ ջա-
 նից և աննկուն վաստակոց պատուա-
 կան ամուլացդ Բաղտասարեանց, և
 որ իրաւամբ ակնկալէ այսօր արդար
 հատուցման և արժանաւորն իրա-
 խուսանաց : Որդեակք սիրելիք,
 որքան զժուարին և ծանրատար հա-
 մարի վաստակն երկրագործին, յոր-
 ժամ ընդ կիլիչ արեղակամբ քրտ-
 նաթոր վաստակի, սակայն առաւե-
 լապէս քաղցր և երջանիկ թուի՝
 յորաժամ զարդիւնս վաստակոցն ժո-
 ղովեալ ընդ միոյն տասնապատիկ
 յաւելեալ տեսանէ, և եթէ վասն
 առօրեայ պիտոյից և նիւթականին
 այնքան են հրճուանք, սրջափ եւս
 առաւել վասն վաստակոցն մտաւո-

բականին և բարոյականին են առաւելութիւնք : Գիտեմք զաշխատութիւնն ձեր երեսնամեայն , հաւաստի եմք և կրեալ դժուարութեանցն և զըկանացն , այլ յաւէտ մխիթարական զայն տեսանեմք , զի այսօր ի բոլորումն բոլորանուէր վաստակոցն բազմամեայ շրջանին , իրաւամբ պարծիք և սրդարութեամբ ակընկալէք հատուցմանն արժանեաց . սպա ուրեմն ընկալարուք ի սրբավայրէս զօրհնութիւնն Փրկչական , զոր ի Կոնդակիս ծրարեալ թեւօք հողմոց ձեզ առաքէ ձերացեալ Հայրապետն Հայոց : Օրհնեսցին վաստակք ու աշխատութիւնք պատուական ամուլացդ օրհնութեամբ Երկնաւորին , ցօյեացի ողորմութիւն Բարձրելոյն իբրեւ զցօղ վաղորդենի ի վերայ օրհնեալ յարկի ձերոյ , որ յինքն պատուպարեաց և պատուպարէ զզաւակունս մեր և ընդ առօրեայ հացին և զբանն լուսոյ և կրթութեան մատակարարէ : Յնծացէք և ուրախ լերուք վարիչ ամուսինքդ

որբանոցիդ , զի վարձք ձեր բազում են յերկինս , զի որ խոստացաւ բաժակ մի ցուրտ ջրոյ մատուցանողին անմասն և անվարձ չթողուլ , նոյն և ինքն ունի վարձահատոյց ձեզ հանդիսանալ յաշխարհիս աստ և ի հանդերձելումն : Օրհնեսցին և պարգաբերք լիցին ջանք ջանասիրաց Որբանոցիդ , ուսուցչացն ասեմք , դաստիարակչաց և աշակերտելոցն , զի ի ժամանակիս անհրամեշտուեան լուսոյ և գիտութեան՝ աճեսցին նոքա և օգտակարք լիցին վասն կրթութեան կարօտ ազգիս :

Ողջ լինել ցանկամք ձեզ հաստատունք և յարատեւք յայդ Աստուածահաճոյ գործոյ , ընդ հովանեաւ Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի առաքելապանծ Հայրապետի : Ամէն :

ՄԿՐՏԻԶ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ
ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ի 10 Յունիսի 1904 ամի (ՌՅԾԳ.)
և ի Հայրապետութեան մերում
ԺԱ. ամի, ի Մայր Ազոռ Ս. Էջմիածնի, Թ. 540:

Պ Ա Տ Մ Ա Կ Ա Ն

Հինգ օր ծովու վրայ
Երկու խնձոր իբրև ուտելիք

Անգլ. «Էլինկէմիդ» շոգենաւր վեր-
ջերս բնկումն է Ուկրաինայ ջուրերը.
Նոր Զեյանաայի ժամ Նաւարեկու-
թեան վայրը աւայի ըլլալով, կարելի
չէ եղած շուտով օգնութիւն հասցը
նել, եւ բաւական թուով ուղեւոր-
ներ խզողներ են, աննկարագրելի
խեղճութեան մէջ, Անգլիական շոգե-
նաւ մը հինգշաբթի օր նաւարեկու-
թեան վայրը երթալով, կէս օրէն
վերջը լատտափայտ մը տեսեր է, 66
մղոն հեռուն, Լատտը կիրակի առ-
տուընէ ի վեր հոն քշուած է եղեր,
եւ ողջ մնացողները, 16 հոգի, այդ
տեսողութեան միջոցին իբրև ուտե-
լիք երկու խնձոր միայն ունին եղեր.
խնձորին մէկը երեքշաբթի օրը կե-
րեր են, միւսն ալ չորեքշաբթի Եր-

կու խնձորը 16 կտորի բաժնուեր է,
քանի որ 16 հոգի պիտի ուտէին.
Աստուծէ Յը խնդեցեր են, աղի ջուր
խմելով, եւ ինքզինքնին ծովը նե-
տելով խզուեր են. ուրիշ 5 հոգի
ալ անօթութենէ եւ ուժասպառու-
թենէ մեռեր են, Ողջ մնացող 8 հո-
գիին քաշած շորշարանքը սիրտ կը
խշխշացնէ, Լատտափայտը, որ 12
ոտք երկայն եւ 7 ոտք լայն էր,
սոսկալի կերպով լեցուած եւ մինչեւ
վերջը կէս մը ջուրին մէջ ծածկուած
էր, Ընկղմած նաւը թողելէ վերջը,
ողջ մնացողները փորձեր են Երեք
Թագաւորներ կոչուած տեղը ցամաք
ելլել, բայց չեն յաջողեր, Թիերէն
մէկը կոտորեր է եւ լատտը հզօր հո-
սանքին քմահաճոյքներուն ձգուեր
է, Պահ մը նաւարեկեալները յուսա-
հատական ջանքերով ժայտերուն մօ-
տեցեր են բայց չեն կրցեր հասնիլ.
իրենցմէ երեքը երկուշաբթի դիշեր
մեռեր են, ինչպէս ըսինք, աղի ջուր
խմելով, Զատնանք ըսել թէ ամենէն
ահաւելի շորշարանքը ծարաւն էր:

Երեքշաբթի գիշեր նաւարեկեալները շոգենաւի մը լոյսը նշմարելով, քիչ մը յուսադրուեր են, եւ սկսեր են կատաղի կերպով օգնութիւն պօռալ: Կ'երեւայ թէ իրենց ձայնը լսուեր է: որովհետեւ շոգենաւը նաւակ մը իջեցուցեր է, որ լսատին կողմը ուղուիլ սկսեր է:

Բայց շատ չանցած երկրորդ եւ աւելի անգութ յուսահատութիւն մը յաջորդեր է ասոր. թէեւ մարդիկը կը շարունակէին իրենց բոլոր ձայնով պօռալ, բայց նաւակին մէջ գանձուողները չեն լսեր, եւ ետ դարձեր են: Յուսահատ նաւարեկեալները իրենց բաղդին ձգելով:

Չորեքշաբթի օրը 8 նաւարեկեալները յուսահատութեան վերջին աստիճանին հասած էին: Իրենցմէ մէկը անօթութեան աննշանքները մեղմացնելու համար իր թաշկինակը կ'ուտէր: Վերջին երկու մահերը տեղի ունեցան հինգշաբթի օրը, ազատարար շոգենաւին հասնելէն քանի մը ժամ առաջ:

Հաստին պզտիկութեան հետեւանքով, ամէն մարդու համար տեղ չկար պառկելու: ուստի մարդիկը ստիպուած էին կծկտած վիճակի մէջ նստիլ, իրենց սաքերը եւ մարմնին մէկ քանի մասերը ջուրին մէջ կախած: Նաւարեկեալները կը պատմեն թէ երբ իրենք ընկղմած շոգենաւին քովէն ազատեցան, թոնոներով պատուկ կը ծվար ջուրին երեսը, բայց իրենք միայն երկու խնձոր ձեռք ձր գեղին յուսալով որ քիչ ատենէն ցամաք պիտի հասնին:

Ուրիշ նաւակի մը մէջ ալ 40 հոգի կան եղեր: Այդ նաւակը մինչեւ այսօր չէ գտնուած: Կր վախճուի թէ մէջը գտնուողները ամէնքն ոլ խըղուած են:

Չուարճալի դաս մը. — Բրակայի դատարանին առջեւ տեղի ունեցաւ զուարճալի գատ մը, որոյ մէջ ամբաստանեալի դերը կը կատարէր շուն մը: Շան տէրը, որ վաճառական մըն էր, իր մէկ պաշտօնէին

կողմէ դասի քաշուած էր իրր պատասխանատու : Պաշտօնեան կը պընդէր թէ շունը խածած էր զինք եւ աշխատելու անկարող վիճակի մէջ դրուած ըլլալով հատուցում կը պահանջէր : Նաեւ կը պնդէր թէ այս շունը վտանգաւոր կենդանի մը ըլլալով պէտք էր սպաննել : Անասնաբոյժ մը կանչուելով դատուորներուն առջեւ ամէն փորձ ըրաւ շունը դայրայնելու համար : Ի զուր Ծունը տեղէն չշարժեցաւ : Անձնական դատախազը խնդրեց որ անատունին տէրը դուրս ելնէ սրահէն : Այնպէս ալ եղաւ : Բայց «ամբաստանեալ»ին բարի տրամադրութիւնը չփոխուեցաւ : Բոլոր նախատինքներուն եւ գրգիռներուն կը պատասխանէր պոչը շարժելով եւ փոփոխակի մէկ կամ միւս թաթն երկնցնելով իրեն մօտեցողներուն : Վերջապէս գնաց նախագահին քով եւ քծնեցաւ : Ներկայք ծափահարեցին եւ շունը չահեցաւ դատը :

Մովային հրէժ մը . — Նիւ Եորքի բնական պատմութեան թանգարանն այս օրերս ստացաւ անգամանելի պալենազգիի մը մէկ նմոյշը : Այս կենդանիին մարմինն գտնուեցաւ Փորզըտ Ռիվըրի (Նիւ Եորք) ձկնորսներուն կողմէ : Առ այժմ գիտուններուն ձեռք ինկած ստնաւորներուն ամենէն մեծն է : Ասոր համար է որ Նիւ Եորքի գիտնականք հիմա մեծ ցընձութեան մէջ են աշխարհիս ամենէն մեծ ստնաւորին կմախքն իրենց ձեռք իյնալուն համար : Կենդանիին վրայ փոքրիկ գաղափար մը տալու համար ըսենք թէ 20.70 մէգր երկայնութիւն ունի , մարմնոյն շրջագիծը 9 մէգր է , իսկ ծանրութիւնն աւելի քան 75,000 քիլոկրամ : Մինչեւ հիմա գտնուած է'ն մեծ կէտը 15-16 մէգր երկայնութիւն ունի եւ առ առաւելն 50-60 թոնօ կը կշռէ : Կենդանաւորական ճիւղին պետ Մր. Պոււրս կ'ըսէ թէ յիսուն հոգի զիւրաւ կրնան կենալ այս ահարկու կենդանիին ներսիզին :

Յւայի խնձոր . — Սէյան կղզիի բուսական հետաքրքրութեանց մէջ կ'երեւի խնձոր մը , որ բնիկ մողովուրդին կարծեօք , մեր նախամօր ակոսաներուն գրոյմը կը պահէ եղեր՝ Մասն ալ կը կոչուի Յւայի խնձորենին : Ծաղիկը կը բուրէ հաճելի հոտ մը , բայց պտուղը մասնաւոր համագամանք մը ունի . շատ ազուր է , կեղիւր նարնջագոյն եւ միւր բոսորագոյն է : Կարծես թէ ակոսայի չարուած մը փրցուցած է իւրաքանհիւր խնձորի մէկ մասը : Խնձորն արգարեւ սիրտ խոռոնող հանգամանքներ ունի , որք անխոհեմ ուտողի մը կրնան գէշ խաղ մը խաղալ :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՇԵՐԱՄԱՌՈՒԾԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆ

1. Շերամին որդը սքանչելիք մ'է . ամենիմաստ Արարչին զլուխ գործոցներէն մին : Ունի զլուխ , բերան , երկու ծամելիք , մետաքս շինելու գործարան , 12 աչք , 4 սեւ մահիկներ կոնակին վրայ , փաթթոց մը զլիսուն վրայ , արուինը սեւ իսկ էգինը բաց գոյնով : 12 օղակ կուրծքին վրայ . որոց 3ը անտեսանելի աչաց եւ 9ը անտեսելի եւ 16 թաթիկներ :

2. Որդին բերնէն մինչեւ սրբանը ստամոքս է , որ նեղ կ'սկսի եւ կը լայննայ մինչեւ վարի ծայրը , հոս երկու պարկիկներ կը կազմէ . առաջինին մէջ ծիրտ կը գոյանայ եւ երկրորդին մէջ սոյն ծիրտ կը կարծրանայ :

3. Որդին աղիքները մաշկով ,

Թաղանդով պատած են . Թաղանդին
 եւ ազիբին մէջտեղ արիւնք չբջան
 կ'ընէ . առաջին խաւին — մորթա-
 փոխումին — արիւնք յտակ , բաց
 գոյն ունի . վերջի խաւին մէջ դե-
 փին է :

4. Եերամբ մարմնոյն իւրաքան-
 չիւր կողմ 9 շնչածակ ունի , ընդա-
 մէնը 18 հատ , որոց միջոցով կը
 ներշնչէ Թթուածին եւ կ'արտաշնչէ
 ամխածին :

5. Ազիբը կ'արտադրէ հեղուկ մը
 որ ջարդուած տերեւները կը լուծէ ,
 երբ մորթին եւ ստամոքսին կծկում-
 ներով մարսողութեան գործողութիւն
 կը կատարուի :

6. Կատարեալ մարսողութեան
 համար կը պահանջուի ՕԴԻ ՄՍՒՔ-
 ՐՈՒԹԻԻՒՆ , ՕԴԻ ԶԵՐՄՈՒԹԻԻՒՆ
 (ըստ հաստատեալ օրինաց) եւ ՕԴԻ
 ՉՈՐՈՒԹԻԻՒՆ :

7. Եերամարոյծին երեք ոսկե-
 դէն կանոններն եւ պարտաւորիչ
 օրէնքներն են այս երեք . որոց միայն
 մէկ հասին անհոգ գտնուելով ան-

պատճառ հիւանդութեան կ'ենթարկէ
 այս ամենափափուկ անասնիկը :

8. Տասն եւ ութ շնչածակերէն
 շերամբ առած սնունդին աւելորդ
 մասը դուրս կ'արտաքսէ , իսկ սնար
 կարծր մասը սրբանէն :

9 Իւրաքանչիւր մէկ քիլո տերեւ-
 կը պարունակէ 970 կրամ հեղուկ եւ
 30 կրամ չոր նիւթ , ուստի 8 կրամ
 սերմէ ելած որդերուն կերած տե-
 րեւը 1000 քիլօէն աւելի ջուր կը
 պարունակէ , այսքան ջուր միջատին
 մարմինը կ'արտաքսէ , ալ կրնաս
 խորհիլ թէ շերամատունը ո՛րքան
 օդաւէտ ըլլալու է որ խոնաութեան
 հետքն իսկ չմնայ :

10. Ուստի շերամատունը հե-
 աեւեալ յատկութիւններ ունենալու
 է . դիրքը հրօթս-հարաւ . ունենա-
 լու է ձեղուն . հրօթս-հարաւի կողմի
 պատուհանները եւ օդամուտները
 ծածկուած ըլլալու են կափարիչով
 եւ նուրբ կտաւով , բարեխառնու-
 թիւնը կանոնաւորելու եւ մազած օդ
 տալու համար . երկու ծխներսյզ-վա-

աւրան մին հիւս. մին հար. կողմը . սեղանները երկու կարգ շարելու է , չուրջանակի եւ մէջտեղերը անցքերով , առանց պատերուն պաշելու . ձեղունին ալ դպչելու չեն սեղանները , ցախէ խրճիթները պատահաններուն եւ օգամուտներուն դիմացը շինելու է : Պէտք է 135 խորանարդ մէթրօ տեղ 30 կրամ հունարի համար եւ 75-80 մէթրօ սեղան :

11. Առողջ որդերն հետեւեալ նշաններէն կը ճանչցուին . — մարթի կծկում , կղկղանքի կարծրութիւն , արիւնի անսշութիւն ոչ թթու ոչ աղի , — ասոնք շերամաբոյժին սակեղէն կանտին գործադրումէն կախում ունին . օդ , այս է գաղանիք , դոցէ 18 օդածակերն շերամին , որ ոչ ներչնչէ եւ արտաչնչէ , խերը տես շերամին , կը հիւանդանայ , կը սատկի :

12. Հիւանդութեան պատճառ կ'ըլլայ նաեւ շատ խիտ — սրգ — մէկդմէկու վրայ դիզել որդերը . նորէն օդն է հոս բուն խնդիր . քանզի որդերը իրարու գպչելով 18 օդածա-

կեր կը գոցուին եւ հետեւանք կ'ըլլայ մահ :

13. Նոյնպէս նաեւ խոնաւութիւնը հիւանդութեան եւ մահի պատճառ կ'ըլլայ . խոնաւ օդը միջառին կծկուիլը կ'արգիլէ , ասով մարտդութիւնը կը խանգարի եւ արտաչնչութիւնը կը դադրի : Օդէ եւ պէտք եղած բարեխառնութիւնէ զրկելով որդը չկրնար մարսել , թունաւոր նիւթեր չէ կարող արտաքսել , ասոնք մարմինին մէջ կը մնան , արեան մէջ մուտ կը գտնան , անոր հետ շրջան կ'ընեն եւ կը թունաւորեն որդը , որոյ հետեւանքը հիւանդութիւն եւ մահ կ'ըլլայ :

14. Ուստի շերամաբոյժը պարտի խորշիլ ամէն հիւանդութիւն պատճառող ընթացքէ . շերամատուններն ալ այնպէս շինելու եւ կարգադրելու են որ հիւանդութեանց դիմադրելու կարող ըլլան : Ուստի հետեւեալ կանոններուն գործադրութիւն հարկ է :

Ա. Շերամատան ծաւալը բոտ օրինի քանի՞ կրամ հունտ բանալու

արտօնութիւն կու տայ . նախ այս ստուգէ եւ անկէ աւելի մի բանար :

Բ. Շերամատունը պէտք է մաքուր ըլլայ , զերծ եւ ազատ ամէն խոնաւութենէ եւ յարմար բաւակա . նաչափ օդ ընդունելու :

Գ. Որդերգանուած ատեն շերամատան մէջ թաց տերեւ ընաւ մի պահեր :

Դ. Ո եւ է զօրաւոր հոտ , ախորժեղի թէ անախորժ , մուտ չգանեն շերամատունէդ ներս :

Ե. Կրակարաններուն շատ խնամ տար , որ մի գուցէ անուխին հեղձուցիչ կազը վնասէ սրգերուն . մարդիկ իսկ կը մեռնին ձանկարդին պատճառաւ :

Զ. Բարեխառնութիւնը միօրինակ պահէ . անձրեւ , հով , փոթորիկ չըլլայ որ շերամատան բարեխառնութիւնը խանգարեն — լջեցնեն կամ բարձրացնեն :

Է. Յօդով կամ անձրեւով թըրջած , խոնաւ տերեւներ մահ կը պատճառեն շերամին . նոյնպէս ծա-

ւէն կտրուելէ անմիջապէս յետոյ արուած տերեւները :

Ը. Շերամատունը օդի հոսանքի ընաւ մ'ենթարկէր :

Թ. Պատերը , ձեղունը , տախտակամածը մաքուր ըլլան . նախընթաց շերամարուծումէ մնացած ապականեալ , վարակեալ գործիքներ , սեղաններ , ամաններ ընաւ մի գործածէր . առանց զանոնք նախ հականխելու օրէնքին տրամադրած եղանակով :

Փ. Որդերը աղած ձուկի նման իրարու վրայ մի շարեր :

ՓԱ. Քանի որ որդերը դեռ մատղայ են , մատղաշ , վայրի տերեւներով կերակրէ . զգոյշ կեցիր խառք տերեւ տալէ :

ՓԲ. Հետու տեղէ պարկերով բերուած տերեւները կը տաքնան , կը բորբոսին , սրգերուն տալէ առաջ լաւ քննէ անոնց — տերեւներուն որպիսութիւն :

ՓԳ. Սեղանները — քէրէվէթները — անանկ զեակղէ սր պատե-

րուն եւ ձեղունին չդպչին, որպէս զի մաքուր եւ բարեխառն օղը ազատ մուտք գտնէ ամէն կողմ :

ԺԴ. Եթէ հնար է շերամատունդ ձեղուն թող ունենայ, քանզի կըղ- մինտրներուն — քիրէմիտ — անմիջական ազդեցութիւն կա՛մ չափէ աւելի տաք եւ կա՛մ ցուրտ կ'ընէ շերամատուն :

ԺԵ. Լաւագոյն է շերամատան մէջ ծխնելոյզ-վառարան ունենալ, որով օղը կը մաքրուի : Եթէ չունին այս, օդափոխ ծակեր զետեղէ շերամատան ձեղունին մօտ :

Սոյն 15 օրէնքներուն ճշգիւ հետեւելով կրնաս վտահ ըլլալ որ աւտղ շերամ, ընտիր բոժոժ եւ առաա հունձք պիտի ունենաս : հակառակ պարագային գիտցիր որ տեսակ տեսակ հիւանդութիւններ ծագում պիտի առնեն : Աւելի լաւ է՝ արգիլել հիւանդութիւն, քան անոնց տեղի տալ անհոգութիւնով եւ ապա յոգնիլ, նեղուիլ, մտահոգ ըլլալ, յուզուիլ : Անզլ առածը կ'ըսէ . նա-

խաղաղութիւն լաւագոյն է քան բուժում : Այս է որդեգրելի թէ մարդու եւ թէ շերամի համար :

Երբ սակայն հիւանդութիւններ պատահին պէտք է զիտնալ թէ ի՛նչ ընելու է . ուստի ստորեւ պիտի տանք կարեւորագոյն հրահանգները :

1. Հունտը առողջ պէտք է ըլլալ . այս է կենսական խնդիր . չափազանց երկար լուացում, կամ օդի եւ ջուրի բարեխառնութեան աստիճան եւ լուացումէ ետեւ հունտը զատուած տեղին խոնաւութիւնը հունտին վրայ գէշ կ'ազդեն :

2. Էն լաւ հունտերը սակայն կրնան աւրուիլ երբ թխուովի ատեն օղը յանկարծ փոփոխութիւն կը կրէ — տաքը ցուրտի կը փոխուի կամ հակառակը :

3. Ոմանք ալ անկողինի մէջ կամ ծոցը կը պահեն հունտերը որ արթնան . թէ ապականեալ օղը եւ թէ սերմերուն վրայէ վրայ դիզուած ըլլալը կ'աւրեն էն լաւ հունտը :

4. Երբ միջատները հաւկիթէն դուրս են ելած օդը չափազանց տաք կամ չոր կամ գոլորչիով լեցուած ըլլալով կը մնասուն որդերը :

5. Ասոնք եւ ասոնց նման ուրիշ ապօրինութիւններ ծագում կուտան էն սկիզբէն հիւանդութիւններու, մինչ եթէ ճշդիւ դործադրուէին պարզ օրէնքներ, 40-50 օրէն պատուական բերք մը պիտի ունենայիր :

Արդ հարկ է յայտարար նըշաններ ունենալ որոնցմով գիտնանք որդերուն հիւանդացած ըլլալը եւ ժամանակ չանցած պէտք եղած դարմանը ընենք . հոս գլխաւոր նշաններէն մի քանին կը ներկայացնենք :

Ա. Հունտին անկատար արթըննալը . լու հունտը 3-4 օրէն բոլորը որդի կը փոխուի, փոքր աննշան մնացորդով :

Բ. Առողջ որդերը սեւ կ'ըլլան, հիւանդները դեղնագոյն կամ կարմրապոյն :

Գ. Առաջին խաւէն — մորթափոխութիւն — սկսեալ հիւանդ որ-

դին մորթը թոռմած կ'ըլլայ . հիւանդոտ որդը երկրորդ խաւին քիչ կ'ուտէ, չմարսէր, ծանր կը շարժի, տերեւներուն աակ կը ծածկուի, հագիւկը շարժի, դանդաղ է, չունի աշխոյժ, սեղանին եղբրքները կը հաւաքուն խմբովին :

Դ. Հիւանդ որդը գժուար կը փոխէ մորթը. եւ իւրաքանչիւր խաւի թիւերնին, ծաւալնին կը պակսի, ի վերջոյ ցախին վրայ կը կախուն, կը չորնան եւ ոստայնի — էօրիւն-ճէկ — նման բոժոժ կը շինեն :

Ե. Նշան է հիւանդութեան երրորդերուն մարմինը եւ ոտները փոքր, թուխ սեւ բիծերով կը ծածկուին :

Զ. Նշան է հիւանդութեան երրորդին աղոր փոխանակ սեւ եւ թանձր ըլլալու հողագոյն հեղուկ մ'է :

Է. Նշան է հիւանդութեան երր 11րդ օղախին փոքր եղջիւրը 3րդ եւ 4րդ խաւերուն մէջտեղ կը սեւնայ :

Ը. Եւ երբ բոժոժ շինուած է եւ քրիզալիթը — խուրմա — եւ յետոյ թիթեռնիկը թխադոյն, գրեթէ սեւ է

եւ կոնակիրն վրայ սեւ գիծ կայ, հիւ-
ւանդ է եղեր շերամբ եւ հունտի ան-
յարմար է, քանզի առողջ քրիզա-
լիթը եւ թիթեանիկը սարթի — քէհ-
րիպար — նման թափանցիկ գոյն
կ'ունենայ :

Թ. Արիւնը երբ կծու եւ թթու
է, հիւանդ է որզը, մինչեւ խկ եթէ
մանրադէտը — միֆրուֆուպ — քօր-
բիւսքիւլ — հիլըէ — չցուցնէ :

Արդ այս արտանիշներէն ո՛ր եւ է
մին նշմարուած ատեն պէտք է խ-
կոյն նախազգուշական միջոցներու
ձեռնարկել որ ամբողջ շերամատուն
չվարակուի. ահա մի քանի օրէնք-
ներ :

Ա. Շերամատունը մաքրել եւ
հականեխել ըստ օրինի :

Բ. Թխուումի ատեն 18 աստիճան
Բէօմբերը 23½ սանթիկրատի բարձ-
րացնել աստիճանաբար եւ այդ աս-
տիտիճան պահել միշտ :

Գ. Շերամատունը պէտք է օդա-
ւորել դռները եւ պատուհանները
բանալով, պատուհաններուն անցը-

նելու է բարակ կտաւ որ օղը մաղ-
ուի եւ օյի հոսանքը արզիլուի :

Դ. Որդերը ցանցառ — սէյրէկ
— դրուելու են. անկողիններն —
քիւնէ — ալ յաճախ փոխուելու են,
յարատեւ մաքրութիւն :

Ե. Յրտութիւն միշտ վնասակար
է որդերուն. 1-4րդ խաւին միջոցին
ցրտութիւնը թէեւ միայն կը յապա-
ղեցնէ որդերուն զարգացում եւ ըն-
թացք, բայց 4րդ խաւէն ետեւ աղե-
տաբեր կ'ըլլայ արզիւնք :

Զ. Ըսինք թէ եթէ օրինաւոր
տաքութիւն չըլլայ որդերը չեն կրնար
փոխել մորթերնին, կը չարչարուին
եւ կը վնասուին, մարտողութիւննին
ալ կը խանգարուի, սակայն ըստ
որում 4րդ խաւէն ետեւ որդերը շատ
աւելի տերեւ կ'ուտեն, ուստի մար-
սելու համար աւելի կը կարօտին ջեր-
մութեան եւ մաքուր օյի :

Վերոյիշեալները ընդհանուր հի-
ւանդութեանց արտանիշները եւ
նախազգուշութիւններն են, այժմ
կուզանք մի քանի մասնաւոր հի-

ւանդութեանց աստանիշներուն ու նախազգուշութեանց :

1. Էն սոսկալին է Ֆլաշէրի կոչուածը , որ է շերավին հիւծախտը եւ ժանտախտը :

2. Ֆլաշէրին յառաջ կուգայ տաքը յանկարծ ցուրտի փոխելէ , անձրեւոտ , ցոզոտ , խոնաւ տերեւ կերցնելէ , պարկով նեռաւոր տեղէ բերուած տաք եւ բորբոսած տերեւը ծառէննոր կտրուած տերեւ կերցնելէ , օդառութեան թերութիւններէ , օդի հոսանքէ , խոնաւութենէ եւ դժուարամարս տերեւներէ :

3. Ֆլաշէրի աստանիշներն են հետեւեալները . — որդերը ոչ կ'ուտեն եւ ոչ կը շարժին , բերաննուն կանանչ հիւթ մը դուրս կ'ուտան . մարմինը կը թուլնայ . աղիքին առջեւի մասը չմարտուած տերեւով լեցուն է , մինչ միւս մասը դատարկ է . մարմինը կը հիւծի , երկուքի կը ծալուի , սեւորակ երեւոյթ մը կ'առնէ , բոժոժ կը շինէ թէև բայց ազատ ու բժուոր :

Ֆլաշէրի համար նախազգուշութիւններ .

Ա. Շերամատան նկատմամբ ինչ որ ըսուեցաւ ճշդիւ ի գործ դնել .

Բ. Միայն 24-48 ժամ առաջ հաւաքուած տերեւ կերցնել :

Գ. Եթէ հնար է մինչեւ Չրդ խաւ միայն վայրի թթենի տերեւ կերցնել :

Դ. Օդը մաքուր պահել . հոսանքէ զգոյշ կենալ . պատուհանները նուրբ կտաւով պաշտպանել :

Ե. Որդերը ցանցառ — սէյրէք — դնել :

Ուրիշ հիւանդութիւն մ'ալ կայ որ կրասէրի — սրտա — ուրիշ մ'ալ ժօնիսը — սարըլըգ — կը կոչուի Ասոնց երկուքն ալ ֆլաշէրի պատճառներէն յառաջ կուգան , բայց մասնաւոր բարեխառնութեան յանկարծական փոփոխութիւն — տաքին ցուրտի փոխուիլը — պատճառ կըլլայ ասոր :

Կրասէրի աստանիշներն են . — Յրդ խաւէն ետեւ որդին մարմինը կը ճերմկի եւ կուռի եւ որդը ուտե-

լու եւ քնանալու հակամառութիւն չցուցնէր, եւ մարմինը հետզհետէ փայլուն կանանչագոյնի երեւոյթ ստանալով մածուցիկ հիւթ մը կարտաքսէ եւ կը մեռնի:

Ժօնիսը խաւերէն ո՛ր եւ է մէկուն վախճանին կը պատահի, որզը գլխէն մինչեւ պոչը կարծես թէ անդամալոյժ է. արիւնը չըջան չընէր եւ մինչ ասողջ վիճակի մէջ արիւնը, ինչպէս ըսինք, վճիտ բաց գոյն կ'ունենայ. այժմ կը դեղնի, կը պղտորի, երբեմն ալ կը սեւնայ:

Ասոնց համար նախազգուշութիւններն են մեղմ եւ կանոնաւոր բարեխառնութիւն եւ Ֆլաշէրիի նկատմամբ թեւադրուածներն անոնց մասին ալ գործադրել:

Ուրիշ հիւանդութիւն մը կը կոչուի Միւսքարաին — քիրէճ իլէթի — եւ կըլայ պատահական կամ վարակումով:

Պատահականը մաքուր շերամաան մը մէջ հրդ խաւէն ետեւ կ'սկսի, ցախելքէն մինչեւ բոժոժ չի-

նելու պահուն, վարակեալ շերամատան մէջ առաջին խաւէն կ'սկսի եւ կը ջնջէ սրգերը բոժոժ շինելէ առաջ:

Պատահական միւսքարաինը օգին տաքէ յանկարծ ցուրտի փոխուելէն եւ խոնաւութենէ կը ծագի. փոթորիկի ատեն տաք, ցուրտ եւ խոնաւութիւն կը միանան եւ այս հիւանդութիւն յառաջ կը բերեն:

Ախտանիշներն են, որզին մարմինը կը կարծրանայ, ճերմակ բորբոսով կը ծածկուի, փոշի կը գոյանայ, որ օդին մէջ կը ծածանի եւ մահ յառաջ կը բերէ: Միւսքարաին ունեցող շերամին բոժոժը սովորական բոժոժէն $\frac{2}{3}$ նուազ կը կընէ:

Նախազգուշութիւնք. երբ օգը խոնաւ է, կրակարանին մէջ բոցավառ կրակ պահելու է, դուռ եւ պատուհան բանալու է, միայն հովի եւ փոթորիկի կողմ եղողներն բանալու չէ: Բարեխառնութիւնը հաւասար բռնել, գոնէ յանկարծական փոփոխութենէ զգույշ եղիր. հոս ալ Ֆլաշէրիի համար տրուած նախա-

զգուշական միջոցները գործադրել ւ
 Գալով տարափոխիկ միւս-
 քարտինի պէտք է գիանալ թէ նա
 ծագում կ'առնէ առաջին խառնէն
 սկսեալ, եթէ որդերը խիտ — սրգ —
 դրուած ըլլան, անկողինները —
 քիւնէ — թանձր ըլլալով օդ չընդու-
 նին, որով խոնաւութիւն կը ափրէ
 եւ այս ախտ կը ճարակի որդերուն
 մէջ ։

Ախտանիշներն են. որդին պու-
 չին վրայ տեսակ մը սուռկ —
 մանթար — կը գոյանայ որ քանկ-
 րէնի նման մինչեւ գլուխը կը տա-
 րածուի եւ յետոյ կը մեռնի որդը ։

40. Նախազգուշութիւն. չերա-
 մատուն եւ բոլոր կազմածներ հա-
 կանեխել չմարած կիրի, սաճ եաղիի,
 կամ քլօրիւր ար շօի միջոցով. պա-
 տահական միւսքարտինի համար ըս-
 ուածները հոս ալ գործադրել ։ Եթէ
 հիւանդութիւն ծագի յայտնի է որ
 լաւ չես հականեխած, ուստի տեղը
 եւ բոլոր կազմածները փոխէ, ասով
 ալ եթէ ախտը չկասի, այրէ վա-

րակեալ որդերը եւ նորէն հականեխէ
 վերոյիջեալ հականեխակածներով լաւ
 մը խողանակելով ամէն կազմած ։
 Շերամատան անկիւնները չմարած
 կիրի զանգուածներ դիր ։

• • •

Ի վերջոյ երկու գիտողութիւններ
 Ա. Խիտ կարեւոր է կանխաւ
 ստուգել թէ Փլաչէրի կա՞յ չերամա-
 տան մէջ. առ այս կը որդերը Յրդ
 կամ աւելի լաւ կրդ քուն կը մտնեն,
 առաջին արթնցողներէն առ 50 հաս
 որդ. պատահանին առջեւ կանցնէ
 եւ մի առ մի քննէ զմտնք լոյսին
 բռնելով եւ քննելով անոնց թա-
 փանցիութիւնը. երբ տեսնուի որ ա-
 նոնց ստամոքսը լեցուն է բաց դե-
 դին հիւթով մը. բարի նշան է. չկայ
 Փլաչէրի, եւ պիտի լաջողիս. սակայն
 երբ տեսնուի որ այդ 50 որդերուն
 գոնէ կէսը կը պարունակէ թոխ,
 կանանչ հիւթ մը ստամոքսին մէջ.
 յայնժամ թափէ բոլոր որդերը, քանզի
 ստոյգ է որ Փլաչէրի պիտի ծագի ։

այս փորձը ձրի է եւ շատ դիւրին . նաեւ անհնաստոյգ նշան Ֆլաչէրիի . եթէ չլթափես սարսափելի եւ գարշահոտ վիճակ պիտի ունենայ բոլոր շերամատուներ եւ մարդոց առողջութիւն իսկ վտանգէ :

Բ. Գածր — ալչր — աժան նրւթ մը . ասիկա նուրբ փոշի ընելով կը ցանեն անկողիններուն վրայ եւ յետոյ կը գնեն որդերը անոնց վրան . իւրաքանչիւր մորթափոխի կրկնէ այս գործողութիւն . միւս քարտիի ծագումը կ'արգիլէ այս . որով անկողինի յոճախ փոփոխում պէտք չըլլար . կը մաքրէ որդերուն շուրջի օդը . կ'ապանեիսէ նաեւ որդերը , անձրեւէ խոնաւցած տերեւներուն գործածութիւնը ասով կարելի կ'ըլլայ առանց ո՛ր եւ է վտանգի . նաեւ աշխատութիւնը կը թեթեւցնէ :

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՔ

ՇԵՐԱՄԱՐՈՒԺԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ

1. Շերամարուժական բնախօսութիւնները քաջ գիտնալ եւ անդա-

մաղննութեանց վրայ ալ ծանօթութիւն մ'ունենալ :

2. Նախընտրել այն շերամատուները որոնք ընդհանուր շերամատուներէ հետի . լաւ դիրք , շորութարեխառն կլիմայ ունեցող օդատուն եւ մաքուր տեղեր կատուցուած են :

3. Ընդհանուր շերամատուներէ հետի , շերամատան մօտիկ . օդատուն արեւդէմ բարեբեր հողի վրայ իրարմէ բոլորովին աճջատ անկուած եւ զօրաւոր տերեւ ունեցող թթաստաններու տերեւներն աւելի շերամարուժութեան սահմանել :

4. Բաժանումէ առաջ շերամատուն եւ կահ կարասիք մաքրել , լուանալ ու հակահիսեղ եւ բաժանման միջոցին գէթ ամէն խշախ մաքրելէ վերջ իւրաքանչիւր խորանարդ մէթրին երեք կրամ ծծումբով եւ փենական թթուի լուծումով հականել :

5. Բաժնուելիք հունար խիստ առողջ ու զօրաւոր եւ տերեւի , շերա-

մատան ու գործաւորի համեմատա-
կան ընել: թխաւմը, որդանց հաւա-
սարութիւնը, ընդարձակութիւնը,
օգափոխութիւնը, կերակուրի ժա-
մանակը, ջերմութիւնը, խոնաւու-
թիւնը ու խորխաթափութիւնը կա-
նոնաւոր, ինչպէս նաեւ շերամատունը,
բուծարանները ու ամէն կահ մաքուր
եւ կեանքի տեսականութիւնն ու շե-
րամատան խոնաւութիւնը չափաւոր
ընել:

6 Այն մաքուր մութ կանաչ գոյ-
նով գօրաւոր տերեւներն աւելի շե-
րամներու իրր կեր յատկացնել որոց
մէջ սեւցած, կարկուտէ եւ եղեամէ
ուրուած խմորած, ջրուտ, խիստ
կարծր տերեւներ ինչպէս նաեւ փոշի
ու մանրէ չի գտնուի:

7 Հնտարուծութեան սահմանել
այն լաւ հովահարուած խոզակները
որոց մէջ Փշախ (Flacherie) բնաւ
պատահած չէ, Դալխախ (Grasserie)
եւ Կրախ (Muscardine) բնաւ կամ
դէթ գօրաւոր պատահած չէ եւ
Պղպեղախաւորներու (Pébrinée) հա-

մեմատութիւնը 5% էն պակաս է:

8. Հնտացու խոզակները շարել,
լաւ հովահարուած, քիմիական կազ
կամ ո եւ է հոտ չգտնուած տեղեր
կախել եւ թիթեռնիկներու չափաւոր
զուգաւորութեամբ բջիջային հնտա-
բուծութիւնը ընել:

9. Խիստ կարեւորութիւն տալ
մանրագիտակային գննութեան, վե-
րաքննութեան (controle), մանրագի-
տակային գերընտրութեան, քանի մը
տարին անգամ մը խառնածնութիւն,
պատրաստուած առողջ հունտերու
լուսնալու, մաքրութեան, հովա-
հարութեան, ձեռնելու եւ յառաջի-
կային թիւսման կանոնաւորութեան:

10. Վերջապէս շերամարուծու-
թենէ կատարելապէս օգտուելու հա-
մար հունար փտահեղիէն գնել եւ
հնտավաճառութեան մէջ ուղղամտու-
թիւններու ճշդութիւնը սկզբունք
ընդունիլ:

Խարբերոյ

ԱՐՄԵՆԱԿ

—

ՄԵՏԱՔՍԻ ԳՈՒՆԱՒՈՐՈՒՄԸ
ՇԵՐԱՄԻ ՄԷՋ

Ցարդ տեսնուած էր եւ ունինք շաքարագոյն, դեղին, ճերմակ եւ ստեւագոյն (ճեպէ քիւյն) խողակներ սրք մետաքսի փոխուած ատեն հազիւ փոփոխութիւն մը կ'ընեն գոյներու : Պրանտայի մէջ երկու փորձ քիմիագէտներ, Լըվա եւ Քօնի, յոյժ հետաքրքրական նորագոյն փորձերը բաժն են շերամի սրդին մէջ իսկ մետաքսը գունաւորելու՝ անոնց սնունդին վրայ արհեստական թթուներու ներգործութեամբ, այն է՝ գունաւոր նիւթերով ներկելով անոնց սնունդն եղող թութի տերեւը, զոր գունաւորած են մասնաւոր թթուաւ կարմիրով եւ կապոյտով, եւ այս փորձերուն ենթարկուած որդերը նախ կարմիր, մարմինն ի սկզբան դունաւորելու եւ ապա կարմիր ու կապոյտ գոյնով մետաքս արտադրելու են : Փորձագէտներու ըսածին նայելով ձեռք բերուած սոյն գունաւորումները լուացումի ալ կ'ըլմանան, որով

կրնան օգտակար փորձերու ենթարկուիլ : Մասնաւոր սնունդով եղած գունաւորումի նախկին փնտառութենին ալ նմանօրինակ գիտական ճամբու մ'ուզուած ըլլալով փորձի ենթարկուած են :

ՄԵՂՈՒԱՔՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

Մեղուարուծութեան Ռուսիոյ մէջ տուած արդիւնքներուն վրայ հետեւեալը կը գրեն Տփղիսէ. — «Մեղուարուծութեան մասին հաւաքուած վիճակագրական տեղեկութիւններէց երեւում է, որ Եւրոպական Ռուսիայում մեղուարուծութեամբ պարագում են ընդամենը 328 417 հոգի : Փեթակների ընդհանուր թիւն է 3,627,177 հատ, որոնցից 13 առ հարիւրն է միայն կատարելագործուած : Մի փեթակը ապիս է միջին թուով 12.81 ֆունտ մեղր եւ 2.27 ֆունտ մոմ, իսկ ընդհանուր առմամբ կայսրութեան մէջ փեթակներից ստացուում է 1,639,472 պուդ մեղր եւ 289,944 պուդ մոմ : Մեղրի ընդհա-

նոր արժէքը կազմում է մօտ $8\frac{1}{2}$ միլիոն ռուբլի, իսկ մօտինը $5\frac{1}{4}$ միլիոն ռուբլից աւելի: Մեղըւարու-ծութիւնից Յւրօպական Ռուսիայում եկամուտ ստացւում է ընդհանուր առմամբ 13 822.213 ռուբլի, որ աւել է թէ իւրաքանչիւր փեթակը աւելի է 2 ռ. 70 կ. եկամուտ:

**ԹՐԹՈՒՐՆԵՐԸ ՈՉՆՉԱՅՆԵԼՈՒ
Մ Ի Ձ Ո Ց**

Այգեպաններն անշուշտ կը փափաքին իրենց արամադրութեան տակ ունենալ գեղ մը որուն չնորհիւ կարենան այդ անտանելի թրթուրները ոչնչացնել: Ահաւսիկ գեղ մը, որու պատրաստութիւնը պարզ, աժան եւ գործածութիւնն ալ դիրին է:

Նախ լեզի վարունգը ձեծելով կը փոշիացնեն, եւ կը խառնեն ձթած ձէթին, ու վրան կ'աւելցնեն խայժ-դանը՝ ամէնը մէկէն խնամով կը ձեծեն մինչեւ որ լաւ մը իրարու յարին: Այսպէս պատրաստուելէն վելջը որթատունկերու կոճղերուն վրայ կը

քսեն: Երբ թրթուրը մօտենայ, բազադրութեան հօտէն իսկոյն կը մահանայ: Ահաւսիկ բազադրութեան շափերը, լեզի վարունգ 25 տրամ, խայժ զան 1 քաչ, ձթած ձէթ 5 քաչ:

Այս քանակութիւնը բաւական է 100 որթատունկի համար, որու ծախքն ալ մեծ բան մը չէ: Եթէ ձթած ձէթին, կամ ձէթի դիրաին քաչը առ առաւելի 4 դրչ. ենթադրենք, եւ 1 քաչ խայժ զանն ալ 1 դրչ. 25 տրամ, լեզի վարունգն ալ նոյնպէս 1 դրչ. պիտի ունենանք 100 որթատունկի համար 22 դրչ. ծախք մը:

Ղ. Բ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԻ Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

1. Առողջ, երջանիկ և երկար կեանք, սպառած	
2. Առաջնորդ Ամուսնացելոց	»
3. Ասպար Կենաց	»
4. Լապտեր Ծնողաց	Դհկ. 4
5. Աշնան Տերեւներ, Բ. Տիպ	» 4
6. Սրբազան Պատմ. տաղաչափեալ. պատկերագարդ. սպառած	
7. Կեանք Տէր Յիսուսի, տաղաչափեալ. պատկերագարդ	» 4
8. Կեանք Սրբոց Առաքելոց, տաղաչափեալ. պատկերագարդ	» 4
9. Մայրիկին Առաջնորդը	» 4
10. Ոսկեղէն Բանալի Անդդ. լեզուի, Գ. Տիպ (տեսակին մէջ եզական) վկայած է ՏոբՍ Է. Բիրս.	» 15
11. Ուղեցոյց Ս. Գիրք ընթերցողաց. պատկերագարդ	» 5
12. Ընդարձակ Օրացոյց, 320 էջ	» 3
13. Պարզ Օրացոյց յաւելուածով 128 էջ	» 1
14. Բեճրբաշն Ղեկավարը, յուզիչ պատմութիւն.	
15. Հարցարան Ս. Գրոց. պատկերագարդ. մամոյ տակ.	

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Բժիշկ. — Կը ցաւիմ ըսել, տիկին, որ ձեր ամուսինին վրայ վրդովիչ նշաններ կը տեսնեմ:

Տիկին. — Ա՛խ, ի՞նչ կ'ըսէք տոբթոր:

Բժիշկ. — Այո՛, տեսէք, ձեռքերուն վրայ կարմիր, կանաչ, դեղին գիծեր կան, քօնսօլթօ պէտք է, հիւանդին վիճակը ծանր է:

Տիկին. — Բայց տոբթոր էֆէնտի, ամուսինս ներկարար է և այդ նշանները միշտ ունի:

Բժիշկ. — Անտ՛նկ է... մնաք բարով:

Տոբթոր. — Ա՛, այսօր երէկու ընէ աւելի աղէկ կը հազաք:

Հիւանդը. — Հարկաւ, քանի որ բոլոր գիշերը հազալու վարժութիւն ըրի:

Տիկիճն . — Երախան լուացած ա-
տենդ միշտ ջերմաչափ գործածէ :

Սպասուհի . — Հարկ չէ , տիկին ,
երբ ջուրը տաք ըլլայ՝ տղան կաս
կարմիր կ'ըլլայ , իսկ երբ պաղ ըլ-
լայ՝ կաս կապոյտ :

Մայր . — Օննիկ , կարկանդակին
կտորը ի՞նչ եղաւ :

Օճճիկ . — Պզտիկ տղու մը տուի ,
որ շատ անօթի էր :

Մայր . — Ապրիս , տղաս , բայց
օ՞վ էր ան տղան :

Օճճիկ . — Ես : —

Արեւելեան Բրուսիոյ մէջ ծխա-
խոտի գործածութիւնը դեռ ծա-
նօթ չէր : Դուքս մը գիւղացիի մը
պատահեցաւ , որ սայլին վրայ նըս-
տած գիւղ կ'երթար : Դուսքը խնդ-
րեց գիւղացիէն որ սայլը նստի .
գիւղացին հաճեցաւ . դուքսը տե-
ղաւորուելէ ետեւ սիկառ մը հանեց
գրպանէն , վառեց լուցկիով , և
սկսաւ քիթէն , բերնէն ծուխի ամ-

պեր դուրս արձակել : Ասի մեծ զար-
մանք ու երկիւղ պատճառեց գիւղ-
ջուկին : Դուքսը սայլէն վար իջնե-
լով գրպանէն ուրիշ սիկառ մը հա-
նեց , վառեց և գիւղացիին մատոյց
իբր վարձատրութիւն :

Շատ շնորհակալ եմ , պարոն սա-
տանայ , գոչեց գիւղացին սարսա-
փահար , ես կրակ չեմ կրնար ուտել ,
ներեցէք տէր սատանայ :

Յոյն քեթեւօյիկ մը եւ հրեայ հը-
նավաճառ մը . — Յոյն քրոնիկագիր
մը կը պատմէ թէ Յոյն պճնամոլ ե-
րիտասարդ մը Տ. որուն փողկապ-
ները տարիներու անդարմանելի եղ-
ծումը կրած էին , բաւական ատենէ
ի վեր կը բաղձար 2 - 3 մէճիտ ձեռք
անցունել , նորոգելու համար անոնց
չարքը , որովհետեւ քանի մը սրահ-
ներու մէջ սկսած էին պաղ ընդու-
նելութիւն ընել իրեն , գլխաւորա-
բար իր հնոտի փողկապին պատճա-
ռաւ , ուստի իր պճնասէրի համբաւը
չկորսնցնելու համար պէտք էր բան

մը ընել : Երեք մէծիտով յաջողութեան ամբողջ ապագայ մը պիտի փրկուէր ստոյգ խորտակումէ մը : Վաթսո՛ւն զրուշ , այո , ջնջին բան էր , բայց ժւսկից գանել : Ասոր վրայ կը խորհէր , երբ իր պատուհաններուն տակ բարձրացաւ աղաղակ մը , եսկիյէր աշայլն : Ոչ մէկ համբարուի (սիրէնատ) անոյ ձայնն այնքան հեշտայի տպաւորութիւն պիտի չընէր իր սրտին վրայ որքան ըրաւ հին ցնցոտիներու մօրուեղ վաճառորդին աղաղակը : Պիտի կանչէր գոյն , երբ յանկարծ վարանոտ , փոխեց միաքը , վասն զի վերջապէս ծախելու համար բան մը ունենայու էր : Արդ , իր երկու քօսթիւմներէն մին , լաւագոյնը վրան հազած էր , և երկրորդը . . . : Մհ , շատ վարպետորդի ըլլալու էր մարդ որ կարենար այդ հնոտիով քանի մը զրշ . կորզել ամենէն նուազ վարպետորդի հրեայ ցնցահաւաքէն , բայց չմոռնանք թէ կեանքի մեծ պարագաները հանձարեղ յղացումներու ընդունակ կ'ընեն

մարդուս միաքը : Եւ մեր թեթեւսօլիին այս պահուս հանձարեղ պաղափար մը ունեցաւ : Ծուտ մը մաշած քօսթիւմին գրպանը խօթեց հին դրամապանակ մը , զոր չմոռցաւ լեցնել քանի մը օտար պղինձ դրամներով և խաղու դրամանիշերով , և կանչեց զոյն : Երբ հրեան քօսթիւմը տեսաւ , ամեն կողմ դարձրնելով հանդերձ , քիթը բերանը ծումրակեց : Էայց երիտասարդը չի վհատեցաւ , այլ սպասեց որ մօրուեղ վարպետորդին իր մտաներուն տակ զգայ գրպանին մէջ մոռցուած գանձին կլորութիւնը : Վերջապէս ցնցոտահաւաքին ձեռքին տենդոտ այլ աննշմարելի շարժումէն հասկցաւ թէ հնալվաճառն հոտն առած էր դրամին : Եւ այն ատեն պատահեցաւ բան մը որ Աշխարհի և «Էսկիլէրալայրմճի»ներուն ստեղծումէն ի վեր տեսնուած չէր : Հրեան հինուովն լաթերը պարկը նետեց և քսակը քակելով պահանջուած 3 մէծիտին փոխարէն 10 Քր.նոց մը հանեց : Սա

կարկուտ թիւնը կ'ընդունեցաւ : Հրեան իր կարծեցեալ գանձը շալկելով քայլերը փութացուց, մինչ մեր պճնամուրը շունչը կ'առնէր նորաձեւութեանց մօտադոյն վաճառանոցն ու հոյակապ բլաթրոն մը և 2-3 փողկապ կ'ընտրէր ի գին 40 դրշ. ի Դեռ 7¹/₂ դրշ. կը մնար, սրով կըրնար քանի մը գաւաթ գարեջուր կոնծել զբօսավայրի մէջ, ցուցադրելով իր փողկապներուն գեղեցկագոյնը : Դրամարկոյն առջեւ գնաց 10 Ֆր.նոցն երկնցուց և . . . քիչ մնաց սլիտի իյնար մարէր : 10 Ֆր.նոցը կեղծ էր իր խաղանիշերուն պէս :

Սասանան եւ կեսուրք . — Պատերաշի Օպրըլէոփոլտ գիւղին բնակիչները ժամանակէ մը ի վեր կը հաւատային թէ այդ գիւղին տուներէն մէկուն մէջ սատանայ կը բնակի : Այդ տան տէրն երեք անգամ ամուսնացած էր . առաջին կինը սատանային շարունակ երեւման պատճառաւ բաժնուեցաւ ա-

մուսնէն . երկրորդ կինը մեռաւ տրւարերքի ատեն, զարհուրելի սատանայէն, որ երկրորդ կնոջ ալ երեցաւ յաճախ : Այս երրորդ կինը վերջերս հիւանդ պառկած էր երբ սատանան վերտախն երեւելով զրամուզեց իրմէ : Կինը սոսկալով ցոյց տուաւ դարակն որուն մէջ պահած էր դրամը : Սատանան զրամն առնելով աներեւութացաւ : Յաջորդօրը հիւանդ կինը, որ առանձին էր տան մէջ, զգուշութեան համար զաղտնապէս բիր մը պահեց անկողնոյն քով : Սատանան այդ օր ալ ցոյց տուաւ իր եղջիւրներն և դարձեալ զրամ ուզեց : Բայց արիասիրտ կինը անկողնէն դուրս ցատկելով, պահած բիրովը լաւ մը հարուածեց սատանան, որ գետին իյնալով շորճ խնդրեց : Կինը սատանային եղջիւրներն ու սեւ պոչը մէկդի ընելով, իր 60 ամեայ կեսուրն երեւան ելաւ տակէն : Հիմա սատանան հիւանդ պառկած է իր կերած ձեծէն :

Վ Ի Ճ Ա Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՅՈՒՑԱԿ ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՒՏԵՐՈՒ

Յ. Տ.

- 400 Բառլինոս Եպի Նօլա զանգակի գործածութիւն եկեղեցիներու :
- 996 Աբրա Փէնպէն անուակոր ժամացոյց :
- 1010 Կիտո տ'Արէցցո դաշնակ :
- 1181 Շարարագործութիւն յԵւրոպա :
- 1285 Սալվինօ տէլ Արմատի, ակնոց :
- 1302 Ֆլավիօ ձիօյօ տ'Ամալֆի կողմնացոյց :
- 1317 Սալվիուս Արմաթօ, հասարակ ակնոց :
- 1318 Պէրժօյտ Շվարձ, վառօթ :
- 1316 Առաջին Սնդանօթ Կրէսիի, պատերազմին մէջ :
- 1400 Փայտի վրայ փորագրութիւն :
- 1436 Կուժէնպէրկ, տպագրութիւն :
- 1450 Ռօպէրթ Ռիւսթ, պղինձի վրայ փորագրութիւն :
- 1455 Կուժէնպէրկ, առաջին Ս. Գիրք կը տպէի ՇՅրասպուրկի :
- 1460 ԲոժիօմոնՅանուս, տասնորդական կոտորակ :
- 1492 Գոլոմպոս կը գտնէ Ամերիկա :
- 1500 Բիէն Հէնլայն, գրպանի ժամացոյց :
- 1506 Կոպէրնիկոս, արեգակային դրութիւն :

- 1558 Հէրնանտէզ, ծխախոտ կը բերէ :
- 1561 Պարպարա ՈւՅման, ժանեակ-տանձէլա :
- 1586 Ֆրանսիզ Տրէյք, Ամերիկայէն բաժանէս կը բերէ :
- 1590 Եանսէն, միքրոսքոբ :
- 1602 Գալիլէոս, ճօճանակին և մարմիններու անկման օրէնքը :
- 1605 Գորնէլիոս Տրէպպըլ, ջերմաչափ :
- 1609 Բէփլըր, մոլորակներուն շարժման օրէնքը :
- 1609 Գալիլէոս, աստեղագիտական առաջին դիտակը :
- 1614 Նէրիէր օվ Մէրլիսթըն Լօկարիժմ :
- 1619 Հարվի, արեան շրջան :
- 1629 Տէսքարթ, լոյսի բեկանում :
- 1630 Գալիլէոս աստեղագիտական դիտակ :
- 1643 Թորիչէլլի, ծանրաչափ :
- 1647 Հէվէլիուս առաջին քարտէս լուսնի :
- 1665 Կրաֆիթէ կապարգրիչ, Անգլիոյ մէջ :
- 1672 ՕՊՊօ տը Կէրիքէ, Ելեքտրական մեքենայ :
- 1675 Բիքառ, միջօրէից չափը :
- 1682 Նէւտօն, ծանրութեան օրէնք :
- 1693 Լէովընհօք, արեան մասնիկները :
- 1700 Գրիգորեան օրացոյցի ընդունելութիւն :
- 1714 Միլլ, գրելու մեքենայ :
- 1730 Կրէֆ, ծառերու պատուաստ :
- 1738 Չայնիարագութիւն, Բարիզի Ակադէմեան :
- 1750 ՆունՅուսման, ձուլայոյ պողպատ :
- 1752 Ֆրանքլին, ջանժարդէլ :
- 1769 Ուաթ, շոգեշարժ մեքենայ :
- 1774 Բրիսթլի և Շէլլէ ՊՊուածին :
- 1778 Էճընուորթ, երկաթուղի :

- 1782 Մոնկոլֆիէ եղբարք, օղապարիկ տաք օղով
 1784 Բէյվընտիշ, շրածինս
 1785 Բարձրայթ, ուտայնանկուծեան կազմած
 (Թէզկեանն):
 1789 Կալվանի, կալվանիզմ
 1791 Լէյզան, սօտա
 1794 Առաջին հեռագիր
 1796 Ճէնըր, պատուատ ծաղկախտի
 1796 Սէնէֆէլտըր, վիտագրուծիւնս
 1796 Բարբըր, յիմէնթօ
 1799 Տիտօ, շոգեշարժ մեքենայ թուղթ շինելու
 համար
 1803 Ուայզ, պողպատ գրիչ
 1803 Ուէնուտ և Տէյվի, լուսանկար
 1805 Պրամա, ջրարաշխական մամուլ
 1807 Ֆըլթըն, շոգենաւն
 1810 Քէննիկ, արագատիպ մամուլ
 1815 Ֆրաուէնհօֆըր, արեգական ճառագայթ-
 ներուն գոյնը (?)
 1816 Լամբրատուս, օղային կազով լուսաւորու-
 ծիւն
 1817 Կապըլսպէրկ, սղաղորուծիւն
 1817 Տրայզ, վէրսէբէտ
 1818 Առաջին շոգենաւն Ատլանտեանէն
 կ'անցնի
 1820 Էօրթէտ, էլէքթրօ-մակնէթիզմ
 1821 Բէնթան, տասանորդական կշռորդ
 1823 Շոգեշարժ մամուլ տպագրութեան
 1827 Առաջին երկաթուղի ի Գաղիա
 1829 Սթեֆընսըն, վայրաշարժ
 1833 Հայլման, ժանեակի մեքենայ

- 1833 Լուցկի ֆոսֆօրային, Մայըր — Մեծ հայր
 Տիկին Պաղտասարեանի
 1833 Կաուս և Վէյլըր, էլեքտրական հեռագիր
 1837 Կալվանօրլասթիք
 1839 Տակէրօթիքի առաջին լուսանկարը
 1839 Տէյլի, նշանակաւոր հեռագիր
 1845 Սթարթ, էլեքտրական լամբար
 1847 Լուսանկար
 1847 Եաքօպի, էլեքտրական լոյս
 1850 Պուուտօն օղաչախ
 1850 Ֆուբօլ, երկրի թաւալումս
 1851 Սինկէր, կարի մեքենայ
 1853 } Լիվինկսթըն, առաջին անգամ Ափրիկէն
 1856 } կը խուզարկէ
 1858 Ընդժովայ հեռագրամեյլ Բալէի և Տօլրի
 մէջտեղ
 1859 Քարիդի հորեր ի Բէնսիլվէնիա
 1860 Լէնօար, կազով վայրաշարժ
 1860 Բայս, թէլէֆօն
 1875 «Չէնիթ» օղապարիկը 8600 մէթր կը
 բարձրանայ
 1875 Լուսանկարէ տպագրութեան կաղապար-
 ներ շինել
 1877 Էտիսըն թէլէֆօնը կը բարեփոխէ
 1878 Էտիսըն ֆոնօկրաֆի — ճայնագրութիւն —
 1883 Քօխ կը գտնէ հնտախտին մանրէն
 1888 Բասթօն սէրօմ կը գտնէ
 1893 Հալման, էլեքտրաշարժ վայրաշարժ
 1894 Պէրինկ և Ռու, սէրօմ տիֆօէրիի դէմ
 1895 Լիմիէռ, Սինէմաթօկրաֆի
 1895 Թուուվէ, ասէթէլինի կանթեղ

- 1896 ՌէժնՅկըն, Ք. Ճառագայթ.
 1896 Ծառ մը 145 վայրկեանի մէջ լրագրի կը վերածուի:
 1896 Օթոմոպիներու կատարելագործում.
 1897 Մարքոնի, անՊէլ հեռագիրի.
 1897 Ընդծովեայ նաւերի.
 1898 Օդին հեղուկ վիճակի փոխուիլը.
 1898 Սանտո, ղէկաւոր օդապարիկ:

Երկրի քնակիչները. — Գրեթէ 1 միլիառ 500 միլիոն բնակիչ կայ երկրի վրայ: Ամէն տարի մեռնողներու թիւն է 31,033,033, 3,064 լեզու և 1000է աւելի կրօնք կայ: Այրերու և կիներու թիւը գրեթէ հաւասար է. կեանքին միջին թիւն է երեսունեւերեք: Մարդոց բաւորողը կը մեռնի դեռ 15 տարեկանը չՊեւակոխած: 1000 մարդոցմէ 1ը միայն 100 տարեկան կ'ըլլայ, 100ին 6ը միայն 65 տարեկան կ'ապրի, և 500 մարդոցմէ 1 հոգի միայն 80 ֆօտաններու կամ ձմեռներ, ինչպէս որ կը հաճիք, ողջունելու գերագոյն երջանկուժիւնը կ'ունենայ. ըստ որում տարին 33,033,033 մարդ կ'մեռնի, ուրեմն 1 օրուան մէջ կը մեռնին 91,874 հոգի, ժամը՝ 3,730 հոգի, 60 հոգի վայրկեանը, և մէկ հոգի երկվայրկեանը:

Երկրագնտիս կրօնական վիճակագիրը գոր պատրաստած է Շտուտկարտի արքայական պաշտօնատան Տնօրէն շէն Յէլլէր. հրատարակուեցաւ անցեալ օրս ըստ այդ վիճակագրին երկրագնտիս բնակչած թիւն է 1,544,510,000,

Ատոնց 534,940,000 քրիստոնեայ, 175,290,000 մահմետական, 10,860,000 հրեայ, և 823,000 ուրիշ դաւանութիւններու պատկանողներ: 300 միլիոն կոմֆիլիոսի, 214 միլիոն Պրահայի և 121 միլիոն Պաւտայի կը հաւատան:

Աշխարհի վրայ հրէից թիւը. — Վերջին վիճակագրի մը նայելով ի սիւրս աշխարհի տարածուած հրէից թիւն հետեւեալն է.

5,700,000	Ռուսիոյ
1,866,837	Աւստրիոյ-Հունգարիոյ
1,045,855	Միացեալ-Նահանգաց
567,884	Գերմանիոյ
350,000	Թուրքիոյ
269,015	Ռումանիոյ
97,924	Հոլանտայի
80,000	Ֆրանսայի
120,000	Հապէշիստանի
150,000	Մարոքի
50,000	Իտալիոյ
23,000	Երուսաղէմի մէջ
10,320,515	Համագումարի

Ոսկին. — Աշխարհի մէջ յարատեւ կերպոսկիին աւելնալը տնտեսական շատ կարեւոր իրողութիւն մ'է ժողովուրդներու միջազգայն յարաբերութեանց, և ինչպէս վերջերս տեսնուեցաւ, անոնց բաղաբական կեանքին համար. Ասկ 20 տարի առաջ, 5—6 հարիւր միլիոնէ անդի շէր անցնէր ոսկիին տարեկան արտադրութիւնը

Անկէջ ի վեր, սկսաւ աւելնալ, նախ և առաջ յամր կերպով, յետոյ աւելի արագ, մինչև 1899, ուր հասաւ իր արտադրութեանց գերագոյն կէտին, 1592 միլիոնի. եթէ պատերազմին հետեւանօք Հարաւ Ափրիկէի մէջ թիչ մը դանդաղեցաւ ոսկին հանուածիւնը, բայց աշխարհի միւս մասերուն մէջ չդադրեցաւ աճելէ և այնպէս կը զուշակուի որ եթէ Թրանսվալի մէջ հանքային աշխատութիւնը սկսին, 1899ին գոյացած արդէն իսկ բարձր թիւն այս տարուան վերջը պիտի անցնի: 1899ի արտադրութեան մէջ կան Աւստրալիա՝ 444 միլիոն, Միացեալ Նահանգք՝ 419 միլիոն, Ափրիկէ՝ 414 միլիոն, Ռուսական կայսրութիւն՝ 121 միլիոն, Քանադա՝ 101 միլիոն, Մեքսիկա, Բրիտանական Հնդկաստան՝ 101 միլիոնէ պակաս: Կ'ըսուի թէ այս վերջին տարիներու գերարտադրութիւնը վերագրելի է Թրանսվալի ոսկին հանքերու զիւտին, Անշուշտ այս զիւտը նպաստեց, և 1899ին 350 միլիոնի արժողութեամբ ոսկի հանուեցաւ այդ հանքերէն, բայց բոլոր ոսկերքը երկիրներն ալ առ հասարակ 19րդ դարու վերջերն սկսան ահագին քանակութեամբ աւելի ոսկի արտադրել, որովհետեւ ամէն կողմէ, ոսկիի նոր դաշտեր գտնուեցան: Արեւմտեան Աւստրալիա որ 1888ին 300,000 ֆր. ի ոսկի կուտար, 11 տարի վերջ տուաւ 156 միլիոն: Նոյն միջոցին Միացեալ Նահանգաց մէջ Քոլորադո 19 միլիոնէն կ'ելլէր 134 միլիոնի, Ալաբա՝ 4էն 23ի, Տարոտա՝ 13էն 34ի, ի Քանադա՝ կը բացուէր Քլոնտայքը որ 1900ին 115 միլիոն կ'արտադրէր:

Միացեալ Նահանգները միջին հաշուով տարին 6120 միլիոն նամակ կը խրկեն և կ'ընդունին, Գերմանիա 4603 միլիոն նամակ, Մեծն Բրիտանիա 3440 » » Գաղղիա 2452 » »

Հինգ ծանօթ ցամաքներէն
 Ամերիկա 6877 միլ. նմկ. կ'ընդունի և կը խրկէ
 Եւրոպա 15462 » » » »
 Ասիա 1067 » » » »

(որոյ 547 միլիոնը միայն ձարոն)
 Ովկիանեա 378 միլ. նամակ կ'ընդունի և կը խրկէ
 (որոյ 370 միլիոնը Աւստրալիա)
 Ափրիկէ 125 միլ. նամակ կ'ընդունի և կը խրկէ
 Մինչ փոքրիկ Տանիմարքան 160 միլիոն նամակ կ'ընդունի և կը խրկէ:

Բրիտանական Աստուածաշուէչի
 Ընկերութիւնը 1804ին հիմնուած է. 100 տարուան մէջ 300 միլիոն ֆր. ծախք է ըրած: Ս. Գիրք 350 լեզուներու թարգմանած է. 180 միլիոն Ս. Գիրք և մասեր տարածած է. ունի 8000 գրածախ-քարոզիչ:

Կ Ե Ն Ս Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ԳՐԱՍՏԱՆԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔ

«Թէև մեռաւ բայց դեռ կը խօսի»
Ս. ԳՐԻՔ

ՎԵՐ. Ա. Կ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ
(ԳՐԱՍՏԱՆ)

Ծնած 1858 — Մեռած 1902

Գիտակ մեծ միտք էր. մե՛ծ միտք մը եւ հեղինակ մը կորսնցուցինք : Մեծ տաղանդի եւ հանճարի տէր էր. մեծ խորհող եւ գրող մ'էր. մեծ փիլիսոփայ մը եւ սրբազան բանաստեղծ մ'էր. մե՛ծ առտուածաբան մէր յայտնարան Յովհաննէս Առաքեալի նման Բայց աւա՛ղ , այժմ ոչ եւս է . Գիտակին կեանքը՝ լոյս մ'է այժմ , որ երբէք պիտի չմարի . ան իր ետին կը ձգէ արդարութեան , ճշմարտութեան եւ սրբութեան ճանապարհ մը : «Մարդեր կան որ նոր ծնած ատեննին կը մեռնին նորէն , մարդեր ալ կան որ նոր մեռած ատեննին կը ծնին նորէն.» այսպէս կ'ըսէր Գիտակ եւ ինք այս վերջիններէն էր . անոր

բուն կեանքը նոր կ'սկսի թէ իրեն
 եւ թէ իրեններուն համար . այո՛,
 Գիտակ կ'ապրի եւ միշտ պիտի ապրի
 նա առաջ լեզուովը կը խօսէր , այսօր
 կը լռէ : այն պերճախօս եւ մեղրահոս
 լեզուն , որպէս զի ասկէց ետքը իր
 բարոյական եւ կենդանի կեանքովը
 խօսի յաւէտ :

ԿՂԵՄԷՍ Մ. ՏԱՏԵՐՍԱԷ

ԳԻՍՄԱԿ ԵՒ ԻՐ ԳՐԻՁԸ

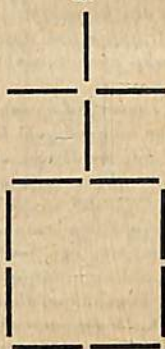
Եկ իմ գրիչ , իմ սրտակից մըտերիմ,
 Ցաւերուս մէջ , հի . բեզ միայն կը փարիմ .
 Եկուր , բաշտիներբեզ հետ մեր հին , խեղճ խուցիկ ,
 Արցունք Սափենք , ըսենք ողբեր սառուցիկ
 Դու ալ ինձ պէս փրժած ճիւղն ես ծառի մը ,
 Կորուսեր ես գեղ ձայնդ , ինչպէս որ ես իմը .
 Սուր դանակ մը զիս ալ ձգեց զոպահար ,
 Երկուքս ալ այդ վտիտ , չոր փայտ ենք նիհար :
 Մատներս զարկած չեն ոչ քնար , ոչ դաշնակ ,
 Նըւագ , սրինգ , ամէն ինչ դու ես մինակ .
 Մայրովդ սրտիս կը տաղեմ նուրբ թելերուն ,
 Եւ դուրս կու գան եղանակներ ոլորուն :
 Ես չեմ բունք փունջ մը այնքան հաճոյրով ,
 Որքան զգրիչս իմ զոյգողուն աջ ձեռքով .
 Ոսկի , արծաթ չեմ ծրարեր , չեմ պահեր ,
 Դրչիս ծնունդ միայն խոկերն ու խոհեր ,

Չորս կը փաթթեմ թուղթերու մէջ սպիտակ ,
 Ահա բոլոր իմ անգին գանձ ու վաստակ :
 Երբ կը փակուիմ լռիկ սենեակն իմ ներքին ,
 Եւ կու տամ կուրծքս սեղանին չոր տախտակին ,
 Իսկոյն կ'առնեմ զրիչս նրբին եւ սիրուն ,
 Ու կը յանձնեմ վրդով՝ սրտիս հովերուն ,
 Անդ կը բացուի աչքիս առջև տիեզերք
 Որ հորիզոն չունի , ոչ ծայր , ոչ եզերք .
 Ու ես թողած իմ մարմնեղէն սև անօթ ,
 Կը վերանամ սիրած տեղերս անձանօթ .
 Արշալոյսի ծոցէն կ'ելլեմ ու ետքը
 Հանգիստ կառնեմ վերջալոյսի բոց զիրկը :
 Կայծեր կառնեմ ես մշտավառ լոյսերէն ,
 Որք սպառում չեն տար թէև միշտ կ'այրեն .
 Բարեկամներս կ'ըսեն ինձ թէ «Չես զուարթ ,
 Սրբէ արցունքդ , մ'ըլլար այդքան տխուր մարդ» :
 Աշխարհի մէջ իմ բաժին ցաւ է ինկեր ,
 Ալ մինակ չեմ , զրիչս ինձ միշտ է ընկեր :
 Թող ախտեր բիւր պատեն իմ անձս ցաւոց
 վարժ ,
 Անկողնոյս մէջ պառկիմ հիւանդ ու անշարժ ,
 Բոլոր մարմինս անդամալոյծ թող լինի ,
 Այլ Աստուած իմ , աջ ձեռքս պահէ կենդանի ,
 Եթէ կամիս , նո լեզուս ալ , բայց ո՞վ Տէր ,
 Ո՛հ , կ'աղաչեմ զիս իմ զրչէս մի զատեր :
 Եւ երբ մեկնիմ այս տառապեալ աշխարհէն ,
 ձերմակ պատանք ու սեւ հողեր զիս ծածկեն ,
 Եկ ո՞վ գրիչս , ինձ պէս մաշած ընկեր իմ ,
 Դագաղիս մէջ եկուր , դարձեալ բեզ փարիմ ,
 Թող բեզ դնեն մատներուս մէջ մոմեղէն ,
 Երկու չորցած ճիւղեր մէկտեղ թող թաղեն :

ՄՐՑԱՆԱԿԱԻՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Հետեւեալ խնդիրներուն տասն ալ ճշգիւ լուծողը կ'ընդունի Մեկնութիւն Նոր Կտակարանի, 2221 էջ, լաթակագմ: Հինգէն մինչեւ ինն հատ ճշգիւ լուծողը կ'ընդունի Մեկնութիւն Զորից Աւետարանաց, 924 էջ, լաթակագմ: Մէկէն մինչեւ չորս հատ ճշգիւ լուծողը կ'ընդունի Սուրբ Գրոց Բառարան, պատկերազարդ, 635 էջ, լաթակագմ: Մէկէ աւելի ճշգիւ լուծողներուն անուանց վրայ ԳՈՒԷ՛ ձգուելով Մըրցանակին որու տրուիլը կ'որոշուի: Պայմանաւ՝ մամ մէկ Մարտ, Հին տոմար, 1905:

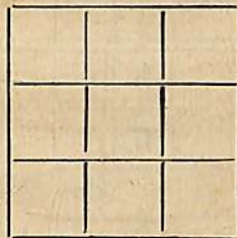
Ա.

Ահա 12 հատ լուցկիէ բաղկացեալ մահարձան մը. այս 12 լուցկիներէն միայն հինգ լուցկիի զիրքը, տեղը փոխէ եւ նորէն 12 լուցկիէ բաղկացեալ երեք հատ հաւասարակազմ քառակուսիներ ձեւացուր:

Բ.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 թուանշանները այս քառակուսիներուն մէջ այնպէս շարէ որ վերէն վար, ձախէն աջ եւ անկիւնէ անկիւն գումարուելով միևնոյն գումար արտադրեն: Միայն մեկ թուանշան զնելու է իւրաքանչիւր քառակուսիի մէջ:

Գ.

1—6 թուանշաններուն տեղ ա'յնպիսի տառեր զիր որ վերէն վար լեռան մը անունը կարգաւ. ապա տուր 2ին երկու ընկեր տառեր եւ

2.

Կը տեսնենք այս 9 հատ բառակուսիները, եկո՛ւր, բեզի հետ խաղանք. մէկ բառակուսիին մէջ ես դրած եմ 1 Յոռանշան. օ՛ն, միւս 8 հատ պարապ բառակուսիներուն մէջ ղու շիր 9, 17, 25, 33, 41, 49, 57 եւ 65 Յոռանշանները, սակայն ա՛յնպէս, որ վերէն վար, ձախէ՛ն աչ եւ անկիւնէ անկիւն զուճարած ատենդ մինևոյն զուճարն ունենաս:

1		

է.

Ա՛ն երեք հատ թիւ. առաջինը բազմապատկէ 18ով, երկրորդը 99ով եւ երրորդը 100ով եւ երեք արտադրեալներուն համագումարը պիտի ըլլայ 1900. Ո՞րոնք են երեք թիւերը:

Ը.

Երկու թիւ ունինք որոց տարբերութիւնը 9է, մեծ թիւը բազմապատկէ 18ով ու փոքրը

19ով ու արտադրեալներուն զուճարը 1901 կ'ըլլայ: Ի՞նչ են երկու թիւերը:

Թ.

Մարդս ե՞րբ կը փափաքի առանձին ըլլալ:

Ժ.

Ո՞վ կուրսխանայ երբ հաց չունի:

•
•

Պատասխանները պէտք է գրել եւ որոշ կերպով ստորագրել, տալ հասցէն ու վճարեալ նամակով խրկել տո.

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Պրուսա

Յ. Գ. — Երբ պատասխան կ'ուզէք պէտք է մէկ դահեկանի նամակադրոշմ խրկել:

ՆՈՅՆ

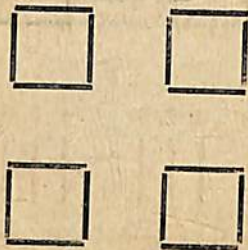
ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑԻ

1904 թ Լուցկիի խնդիրներուն լուծումը

Ա.

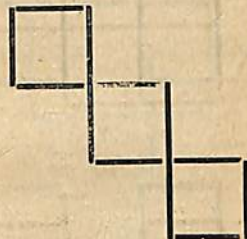
Բ.

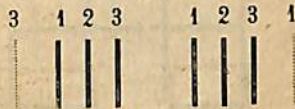
Գ.

Դ.

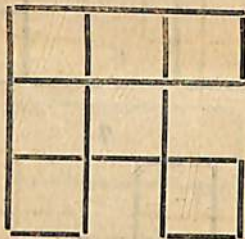
Ե.

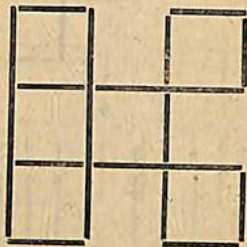
Ծայրերու լուցկիներէն մին տեղափոխելով

2.

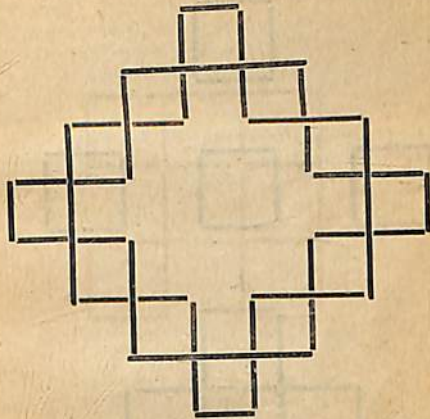
1

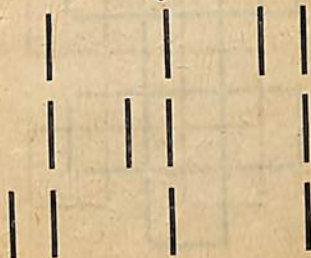
2

2.

2.

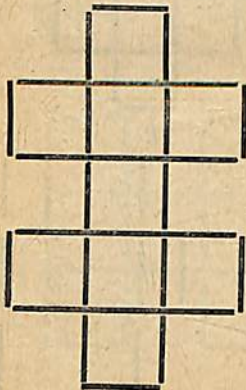

Թ.

Ժ.

Սոյն 10 խնդիրներու լուծումներն ոչ որ ամբողջովին յաջողած է գտնել ուստի բուն էր բեր հոգի գատած է. հետեւապէս տարեկան Ռիւրական ընդունեց Կարապետ Ա Կիւլեան Չագմագցի, Լուսինի, Եարամական Աւետարեր ընդունեց Վահան Մ. Ճոխայեան Նիբատ Բոլէճ Խարբերդ, Տղայոց Աւետարեր ընդունեց Պերճ Աւետիսեան, աշակերտ Մխիթարեանց վարժարանի ի Բանկալի, Բերա. Ստացած ենք 161 նամակներ 79 տարրեր տեղերէ:

ԱՐՄԵՆԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

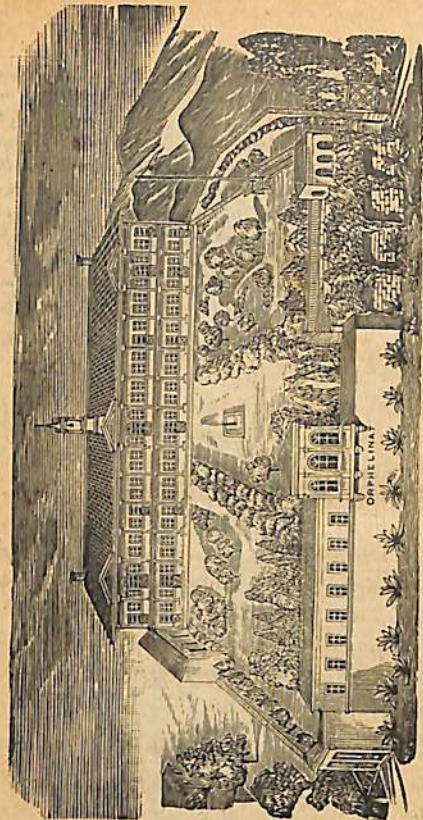
Բացեալ 1/14 Յուլիս 1875 եւ անկէ ի վեր անընդհատ շարունակուած միմիայն յօտարակամ նուէրներով, Առանց դաւանանքի խտրութեան կ'ընդունուին Հայ որր եւ կարօտ աղջիկներ եւ կը վայելեն ամէն ինամ, կրթութիւն եւ դաստիարակութիւն: Կր խնդրօր յիշտ յիշել սոյն հաստատութիւն նպատակներով եւ նուէրներով, զի շուրի ո'եւ է հասոյթ իր պատասպարեալներուն ծախուցը համար: Բազմաթիւ յանձնարարութիւններէն կը բոււականանանք լոկ ստորեւ գրուածը ընթերցողած ուշադրութեան յանձնարարել:

Նպատաներ, ո'րքան ալ փոքր ըլլան, կ'ընդունի ջերմագին չնորհակալութեամբ:

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐՅԱՆ

Պրուսա

Հիմնադիր-Տնօրէն

ԱՐՄԵՆԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

Հանգուցեալ Բարձրապատի Տոքք. Ստեփան քաշա Ասլանեան, որ երկու անգամ, բնկերակցութեամբ նշանաւոր անձնաւորութեանց, պատուած է Հաստատութիւնս իւր այցելութեամբ, և որո թելադրութեամբ կարելոք փոփոխութիւններ ըրինք շէնքին մի քանի մասերուն մեջ. պատասպարելոց առողջութեան համար, հետեւեալ տողերը գրած էր մեզ. — «Ներեցէք որ նախ շնորհակալութեան իրաւունքը զլանամ Ձեզ, զի այն մերն է: Ի՞նչ, պատուական ամուլք Պաղտասարեան, ձեր սովորական բարեգործութեանց մակարդակն ա՛յն աստիճան բարձրացուցած էք, որ ամէն շնորհապարտ զգացմունք մեզ կը պատկանի զեղուլ ձեր առջին, և ձեզ հետեան այն չնաշխարհիկ անձանց առջին. որ իրենց մերձակայից և ազգակցաց կարօտութիւնները լցունել չբաւականանալով, մտադիր կը տարածեն իրենց բարեբարութիւնները հեռաւոր համայնքներու վրայ, ինչպէս մերինն:

« . . . Օրհնեալ ըլլան ա՛յն սրտերն որ կը րդխեն այնպիսի բարիք, օրհնեալ նաև ա՛յն ձեռքերն որ կ'արդիւնաւորեն զանոնք:

« Ասունք են այն զգացմունք և բարեմաղբութիւնք զոր ի տես ձեր որբախնամ հաստատութեան մեր տպաւորութիւնները ներշնչեցին մեզ, և կը հաւատում ձեզ թէ Ազգն համօրէն զգայակից է մեզ և բարեմաղբու ձեր գործոյն յաջողութեան և օր աւուր գարգացման համար, համոզուած լինելով թէ

զուք, կորզելով ի կորստենէ իւր աղքատիկ և անտէրունջ զաւակները՝ կը խնամէք զանոնք: կը սնուցանէք ու կը դաստիարակէք, ապագային պարկեշտ և ազնիւ Հայեր պատրաստելու սուրբ նպատակաւ:

« Յարատևեցէք ուրեմն, Պատուարժան Տիար և Տիկին այս արժանաւոր շաղիկ մեջ և համարձեկապէս բաղխեցէք բարեբարաց դռները, նպատ և օգնութիւն հայցելու համար ձեր մարդասիրական գործին, որ Աստուծոյ գործն է և ժամանակին գործերուն ամենէն սուրբն ու օգտակարագոյնը »:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տոմարական գիտելիք	3
Օրացոյց	17
Օսմանեան կայսրութիւն	93
Օսմանեան թղթատարութիւն	100
Հեռագրական կանոնագիր	113
Հոգեւոր իշխանութիւնք	116

ՅԱԻԵԼՈՒԱՆ

Բարոյավէպ	131
---------------------	-----

Առողջական

Առողջապահական քերական. —Ա-	
առողջարար է	139
Ապառողջ է	142
Ակռալի վրձինները	145

Ընտանեկան

Առտնին հիւանդապահութիւն	154
Անխոհեմութեան արդիւնք	163
Ճերմակ ու սև վրտերը	167
Ճերմակ հացի առաւելութիւնը սև հացին վրայ	169
Հիւանդներու համար	171

Հարցարան	176
--------------------	-----

Գործի մարդոց բաժին

Հայր Արքանամի համակը 190

Բժեկական

Երկ սրակեցութեան գուշակութիւնք . 200

Երկու սրտով մարդիկ 202

Մագի դեղերը 202

Երևելի անձանց ուղեղը 204

Ափրիկէի քնախոր 205

Հրաշալի սնունդ 207

Գիտական 220

Հազարհինգհարիւրամեակ Հայ Ալ-
փարետայ գիտին 240

Պրոսայի Արեւելեան Որբանոցը . . . 244

Պատմական 248

Նրկագործական 255

Հրատարակութիւնք Պաղտասարեանի 282

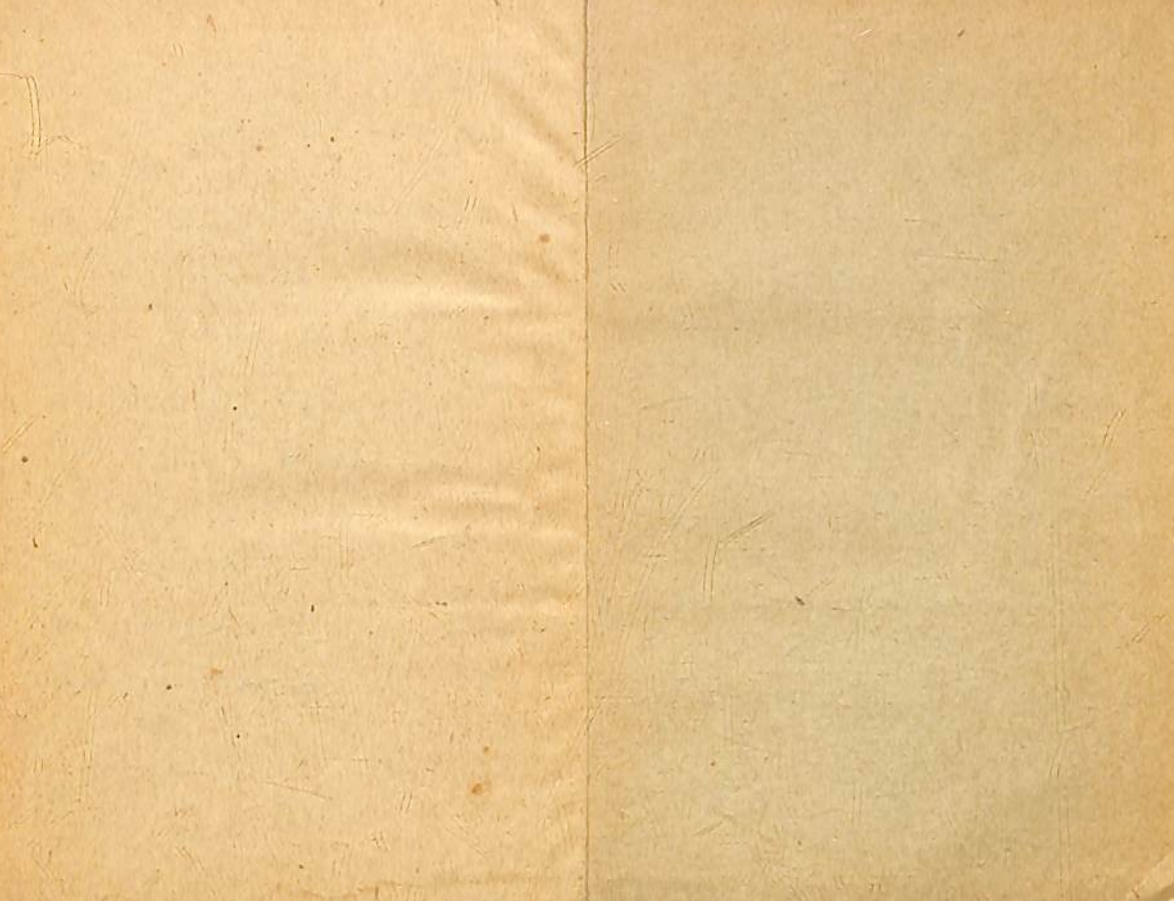
Ջուարեակի 283

Վիճակագրական 290

Կենսագրական 299

Մրցանակաւոր խնդիրներ 302

20n

6746

2013

<< Ազգային գրադարան

NL0031986

